

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ
НАУК УКРАЇНИ

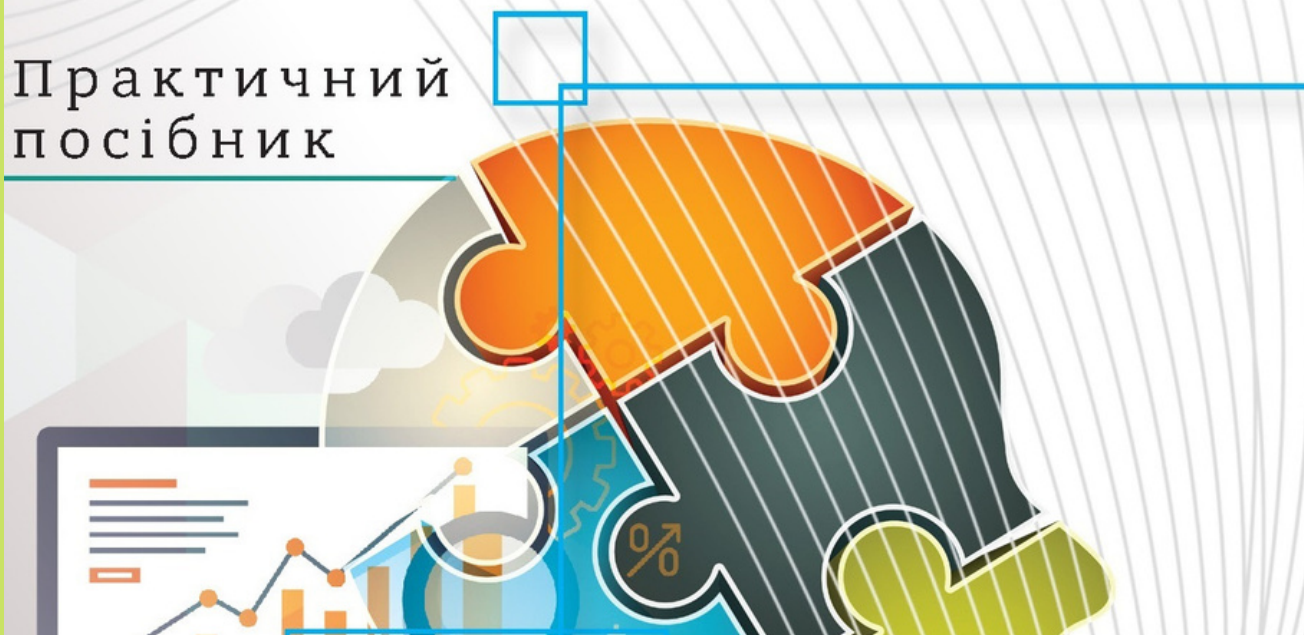
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ВІДДІЛУ МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНЮВАННЯ
ЯКОСТІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
(2018 – 2020 РР.)

Методи, засоби
і процедури державної
підсумкової атестації
у формі зовнішнього
незалежного оцінювання
випускників гімназії

Практичний
посібник

МЕТОДИКА
державної підсумкової
атестації у формі
зовнішнього незалежного
оцінювання випускників
гімназії

Методичні
рекомендації

КИЇВ
Педагогічна думка
2021

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

Відділ моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти

*До 95-річчя
Інституту педагогіки НАПН України*

**БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК
наукових праць
відділу моніторингу та оцінювання якості
загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України
(2018 – 2020 рр.)**

за науковою редакцією
доктора педагогічних наук, доцента
Ю. О. Жука

Київ
Педагогічна думка
2021

УДК 012:[37:001.32](477.411)ІП:[005.743:373.5.014.6-047.44]

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 14 від 09 грудня 2021 р.).*

Упорядник: Науменко С. О.

Рецензенти:

Костенко О. О., кандидат філологічних наук, провідний бібліограф Гоголезнавчого центру Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Головко М. В., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент, заступник директора Інституту педагогіки НАПН України з наукової роботи.

Бібліографічний покажчик наукових праць відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України (2018 – 2020 рр.): довідник [Електронне видання] / за ред. Жука Ю. О. ; [упоряд. : Науменко С. О.]. – Київ : Педагогічна думка, 2021. – 98 с.

ISBN 978-966-644-601-8

У бібліографічному покажчику систематизовано публікації наукових працівників відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України за результатами виконання наукового дослідження «Методика державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії» (2018-2020 рр.).

Покажчик адресований науковцям, педагогічним працівникам, докторантам, аспірантам, здобувачам вищої освіти та усім тим, хто цікавиться питаннями моніторингу та оцінювання в освіті.

УДК 012:[37:001.32](477.411)ІП:[005.743:373.5.014.6-047.44]

ISBN 978-966-644-601-8

© Інститут педагогіки НАПН України, 2021.

© Педагогічна думка, 2021.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
Розділ I. ПОСІБНИКИ.....	5
Розділ II. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	7
Розділ III. СТАТТІ У НАУКОВИХ ВИДАННЯХ УКРАЇНИ.....	8
Розділ IV. МАТЕРІАЛИ Й ТЕЗИ НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ, СЕМІНАРІВ.....	42
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	97

ПЕРЕДМОВА

У бібліографічному покажчику систематизовано публікації наукових працівників відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України за результатами виконання наукового дослідження «Методика державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії» (2018-2020 рр.).

Показчик складається з передмови та чотирьох розділів, що відповідають видам неперіодичних видань за характером інформації (посібники, методичні рекомендації, статті у наукових виданнях України, матеріали й тези наукових конференцій і семінарів). Публікації в покажчику в межах кожного розділу упорядковано за абеткою прізвищ авторів та назв.

Кожна публікація супроводжується реферативним оглядом українською й англійською мовами та містить посилання (URL), перейшовши за яким читач / користувач може ознайомитися зі змістом публікації в електронній формі. Після назви публікації у квадратних дужках подається її переклад англійською (або українською) мовою, що допоможе користувачам покажчика скласти References за одним із міжнародних стандартів.

Показчик стане у нагоді науковцям, педагогічним працівникам, докторантам, аспірантам, здобувачам вищої освіти та усім тим, хто цікавиться питаннями моніторингу та оцінювання в освіті.

ПОСІБНИКИ

Лукіна Т. О. **Управління якістю загальної середньої освіти [Management of quality of general secondary education]: навч.-метод. посіб.** / Т. О. Лукіна. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – 230 с. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/723465/>. – ISBN 978-966-644-533-2.

У посібнику викладено історичні аспекти, сучасні наукові підходи та методичні рекомендації щодо вимірювання та управління якістю загальної середньої освіти на національному і регіональному рівнях, а також на рівні закладу освіти.

У першому розділі розглянуто проблему управління якістю освіти як певний напрям державної освітньої політики, розкрито зміст світових тенденцій з поліпшення якості освіти. Проаналізовано сутність доступності освіти та наведено різновиди доступності. У другому розділі аналізуються наукові погляди щодо визначення сутності категорії якості освіти як системи, освітнього процесу і як результату функціонування освіти. Подано класифікацію підходів до визначення якості освіти, наведено структурну модель якості загальної середньої освіти як об'єкту вимірювання, оцінювання та управління. Третій розділ присвячено організаційно-функціональній структурі системи управління якістю загальної середньої освіти і Україні. З цією метою автор аналізує повноваження суб'єктів системи управління якістю загальної середньої освіти, розкриває зміст принципів і функцій управління якістю освіти, характеризує міжнародні стандарти ISO серії 9001 у сфері освіти. Наступний розділ розкриває прикладні аспекти вимірювання якості загальної середньої освіти. Увага зосереджується на розгляді структури міжнародних системи показників і критеріїв якості освіти, визначенню вимог до побудови системи показників і критеріїв якості загальної середньої освіти в Україні.

Особлива увага у посібнику приділяється теоретичним і практичним питанням організації та проведення моніторингового дослідження якості освіти відповідно до потреб системи освіти відповідного рівня. Читачам пропонуються підходи до побудови вибірки учасників, правила формулювання освітньої проблеми, вибору методів та інструментів збору інформації та ін. Розкриваються питання розробки та використання кваліметричних моделей оцінювання різних складових якості освіти та освітніх процесів.

Рекомендовано для керівників закладів освіти, вчителів, працівників органів управління освітою, студентів закладів вищої освіти педагогічного спрямування, науковців, науково-педагогічних і педагогічних працівників.

In the textbook sets out historical aspects, modern scientific approaches and methodological recommendations for measuring and managing the quality of general secondary education at the national and regional levels, as well as at the level of the educational institution.

The first chapter of the textbook outlines the problem of management of the education quality as a specific direction of the public educational policy, reveals the content of world trends in improving the education quality. The essence of education accessibility is analyzed and the types of accessibility are given. The second section of the textbook analyzes scientific views on the definition of the essence of the category of education quality as a system, educational process and as a result of the functioning of education. A classification of approaches to determining the quality of education is presented, a structural model of the quality of general secondary education as an object of measurement, assessment and management is presented. The third section of the textbook is devoted to the organizational and functional structure of the quality management system for general secondary education and Ukraine. For this purpose, the author analyzes the powers of the subjects of the quality management system of general secondary education, reveals the content of the principles and functions of quality management in education, characterizes the international standards ISO 9001 series in the field of education. The next section of the textbook reveals the applied aspects of measuring the general secondary education quality. Attention is focused on considering the structure of the international system of indicators and criteria for the quality of education, determining the requirements for building a system of indicators and criteria for the quality of general secondary education in Ukraine.

Particular attention in the textbook is paid to theoretical and practical issues of organizing and conducting a monitoring study of the education quality in accordance with the needs of the education system of the corresponding level. Readers are offered approaches to constructing a sample of participants, rules for formulating an educational problem, choosing methods and tools for collecting information, etc. The issues of developing and using qualimetric models for assessing various components of the quality of education and educational processes are disclosed.

Recommended for heads of educational institutions, teachers, employees of educational authorities, students of higher educational institutions of the pedagogical direction, scientific, scientific, pedagogical and pedagogical workers.

Методи, засоби і процедури державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії [Methods, means and procedures of the state final attestation in the form of external independent assessment of basic school graduates] : практичний посібник / О. І. Ляшенко, Т. О. Лукіна, Ю. О. Жук, Л. С. Ващенко, С. Г. Головка, А. В. Гривко,

С. О. Науменко ; за заг. ред. Ю. О. Жука [Електронне видання]. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. – 177 с. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/729401/>. – ISBN 978-617-7724-93-2.

У посібнику розкрито прикладні питання організації державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання із застосуванням тестових технологій випускників гімназії. На підставі аналізу світового досвіду та результатів спеціально організованих експериментальних досліджень наведено методи, засоби і процедури, які мають допомогти вчителю підготувати здобувачів освіти до продуктивного поведіння у тестоорієнтованих ситуаціях оцінювання в процесі вивчення окремих навчальних предметів з урахуванням специфіки їх навчання.

Робота спрямована на підвищення якості підготовки працівників загальноосвітніх навчальних закладів та установ управління освітою в галузі педагогічного оцінювання, тестування та моніторингу якості освіти. Може використовуватися у навчальному процесі за різними кваліфікаційними рівнями із спеціальності 8.18010022 «Освітні вимірювання», в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, у процесі організації педагогічних вимірювань у загальноосвітніх навчальних закладах.

The manual reveals applied issues of the organization of the state final certification in the form of external independent assessment with the use of test technologies of basic school graduates. Methods, tools and procedure which are based on the analysis of the world experience and the results of specially organized experimental research are provided in order to help teachers to prepare students for productive behavior in test-oriented assessment situations in the study of individual subjects, taking into account the specifics of their training.

The work is aimed at improving the quality of training of employees of secondary schools and educational management institutions in the field of pedagogical evaluation, testing and monitoring of the quality of education. It can be used in the educational process at different qualification levels in the specialty 8.18010022 "Educational measurements", in the system of professional development of teachers, in the process of organizing pedagogical measurements in secondary schools.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Методика державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії [Methodology of state final certification in the form of external independent assessment of basic school graduates] : методичні рекомендації / О. І. Ляшенко, Т. О. Лукіна, Ю. О. Жук, Л. С. Ващенко, С. Г. Головка, А. В. Гривко, С. О. Науменко ; за заг. ред. Ю. О. Жука [Електронне видання]. – Київ :

КОНВІ ПРІНТ, 2021. – 83 с. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/729076/>. – ISBN 978-617-7724-85-7.

У методичних рекомендаціях розкрито прикладні питання організації державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання із застосуванням тестових технологій випускників гімназії. На підставі аналізу світового досвіду та результатів спеціально організованих експериментальних досліджень наведено методи, засоби і процедури, які мають допомогти вчителю підготувати здобувачів освіти до продуктивного поведіння у тестоорієнтованих ситуаціях оцінювання в процесі вивчення окремих навчальних предметів з урахуванням специфіки їх навчання.

Робота спрямована на підвищення якості підготовки працівників загальноосвітніх навчальних закладів та установ управління освітою в галузі педагогічного оцінювання, тестування та моніторингу якості освіти. Може використовуватися у навчальному процесі за різними кваліфікаційними рівнями із спеціальності 8.18010022 «Освітні вимірювання», в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, у процесі організації педагогічних вимірювань у загальноосвітніх навчальних закладах.

The methodical recommendations reveal the applied issues of the organization of the state final attestation in the form of external independent assessment with the use of test technologies of basic school graduates. Methods, tools and procedures that are based on the analysis of world experience and the results of specially organized experimental research are provided in order to help teachers to prepare students for productive behavior in test-oriented assessment situations in the study of individual subjects, taking into account the specifics of their training.

The work is aimed at improving the quality of training of employees of secondary schools and educational management institutions in the field of pedagogical evaluation, testing and monitoring of the quality of education. It can be used in the educational process at different qualification levels in the specialty 8.18010022 "Educational measurements", in the system of professional development of teachers, in the process of organizing pedagogical measurements in secondary schools.

СТАТТІ У НАУКОВИХ ВИДАННЯХ УКРАЇНИ

Ващенко Л. Зміни в педагогічному портреті навчального закладу (на прикладі ліцею № 17 м. Хмельницького) [Changes in the pedagogical portrait of an educational institution (for example, Lyceum № 17 of Khmelnytsky)] / Лідія Ващенко // Біологія і хімія у рідній школі. – 2018. – № 5. – С. 41-48. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/713254/>.

У статті подано аналіз результатів лонгітюдного дослідження впливу змін в соціально – економічному житті країни та шкільній системі освіти на погляди педагогів та випускників ліцею щодо результатів навчання у школі. Окрім того, представлено результати опитування про участь педагогічного

колективу у дослідно-експериментальній роботі, яку вже багато років проводить в ліцеї відділ моніторингу та оцінювання якості освіти Інституту педагогіки та його вплив на професійне зростання педагогів. Результати порівняльного дослідження портрету педагогічного колективу навчального закладу свідчать про розходження між цільовими орієнтаціями, а відповідно результатами навчання, потребами учнів та педагогів. Співпраця науковців з педагогічним колективом дає підстави зробити висновок про те, що педагоги цього навчального закладу є учасниками дослідно-експериментальної роботи. Вони виступають авторами, дослідниками та користувачами інновацій.

The article analyzes the results of a longitudinal study of teachers and graduates of the lyceum on how changes in the socio-economic life of the country and the school education system change the views of respondents on the results of school education. Also, author considers at how the participation of the teaching staff in experimental work of the Department of Monitoring and Evaluation of the Education Quality of the Institute of Pedagogy affects for the Teachers Professional Development in the Lyceum. The results of the comparative study of the portrait of the teaching staff of the educational institution indicate the differences between the target orientations, and, accordingly, the views on the results of learning and the needs of students and teachers. The cooperation of scientists with the pedagogical team gives grounds to conclude that the teachers of this educational institution are participants in experimental and experimental work. They act as authors, researchers and users of innovations.

Ващенко Л. Особливості іспитів з біології у країнах зарубіжжя [Features of biology exams in foreign countries] / Лідія Ващенко // Біологія і хімія в рідній школі. – 2019. – № 2. – С. 38-45. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716144/>.

У статті подано аналіз особливостей іспитів з біології в деяких країнах зарубіжжя. Основна увага акцентується на змісті іспитових завдань і формі їх подання. Питання вимірювання рівня навчальних досягнень учнів залишається актуальним для більшості країн, але кожна країна вирішує проблеми організації та проведення іспитів з урахуванням національних та культурних традицій, а також рівня розроблення теорії та методики оцінювання підготовки випускників до навчання у вищому навчальному закладі.

The article presents an analysis of peculiarities of examinations in biology in certain of foreign countries. The main focus is on the content of the examination tasks and on the form of their submission. The question about measuring of student achievement levels remains relevant for most countries, but each country solves the problems of organizing and conducting exams, taking into account national and cultural traditions, and taking into account the level of development of the theory and methodology of assessing level of graduates' preparing for higher education.

Ващенко Л. Про завдання на здатність використовувати знання та уміння з біології у практичній ситуації [About the problem of the ability to use knowledges and skills in biology in a practical situation] / Лідія Ващенко // Біологія і хімія в рідній школі. – 2018. – № 6. – С. 39-44. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/713260/>.

У статті узагальнено уявлення вчителів про практико орієнтовані завдання, що дають змогу оцінити уміння школярів використовувати знання з біології у практичній ситуації. Враховуючи мету дослідження, для аналізу завдань було використано два параметри: формулювання задачі й ситуативна значущість умови. У результаті аналізу виокремлено чотири групи завдань. Здатність використовувати знання у практичних ситуаціях набуває особливого значення в контексті участі цього року школярів нашої країни у Міжнародному дослідженні якості освіти PISA.

The article generalizes the teachers' imagination about practical tasks, which provide an opportunity to assess the students' ability of to use knowledge in biology in practical activities. Taking into account the purpose of the research, for the analysis of tasks two parameters were used: the formulation of the problem and the situational significance of the condition. The analysis revealed four groups of tasks. The ability to use knowledge in practical situations is one of the types of substantive biological competence and differs from narrow-oriented skills precisely as it manifests itself in solving new tasks that have not previously been practiced at lessons. This ability becomes of particular importance in the context of the participation of our schoolchildren in the International Study of Education Quality PISA in this year.

Ващенко Л. Про зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання на базовому рівні [About external independent assessment after the basic school] / Лідія Ващенко // Біологія і хімія в рідній школі. – 2018. – № 3. – С. 23-29. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/713253/>.

У статті подано аналіз результатів опитування різних груп респондентів – старшокласників, вчителів, першокурсників та батьків щодо шляхів ефективного запровадження зовнішнього незалежного оцінювання за базову школу. Автор спробувала знайти відповіді на запитання щодо мети проведення державної підсумкової атестації за базову школу у формі зовнішнього незалежного оцінювання, предмета оцінювання, використання інструментарію тощо. Перехід на зовнішнє незалежне оцінювання за базову школу надасть можливість оцінювати результати на основі об'єктивних і співставних даних. При цьому важливим є попередити ризик оцінювання лише предметних результатів навчальних досягнень дев'ятикласників за матеріалами, які надасть ЗНО. Необхідно створити систему оцінювання результатів базової середньої освіти, яка ґрунтується на комплексному підході, на виявленні і аналізі предметних, метапредметних та особистісних результатів навчальної діяльності.

The article gives the survey results of different groups of respondents - senior students, teachers, freshmen and parents regarding the ways of effective

introduction of external independent assessment in the basic school. The author tried to find answers to questions about the purpose of conducting state final certification for a base school in the form of external independent evaluation, subject of evaluation, using of tools, etc. The transition to an external independent assessment for the base school will enable the assessment of the results on the basis of objective and comparable data. At the same time, it is important to prevent the risk of evaluating only the substantive results of academic achievements of K-9 students on the materials provided by the external independent assessment. It is necessary to create a system for evaluating the results of basic secondary education, which is based on an integrated approach, on the identification and analysis of objective, meta-subjects and personal results of educational activities.

Ващенко Л., Жук Ю. Особливості використання понятійного апарату біології у тестах зовнішнього незалежного оцінювання [Features of using the conceptual apparatus of biology in external independent testing summary] / Лідія Ващенко, Юрій Жук // Біологія і хімія в рідній школі. – 2019. – № 1. – С. 35-41. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/715305/>.

У статті подано результати аналізу понятійного апарату тестових завдань з біології, які використано у тестах зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) 2008 – 2018 рр. Показано, що понятійний апарат тестів становлять переважно спеціальні та загальнобіологічні поняття, кількість яких залежить від змісту завдань і розділу біології, на основі якого його розроблено, і не залежить від форми тестового завдання. У ході дослідження було визначено тенденції щодо зміни структури тестів ЗНО з біології внаслідок уведення тестових завдань різних форматів, динаміку зменшення рівня використання загальнобіологічних понять у тестових завданнях (від 22% у 2008 р. до 9% у 2018 р.), виявлено, що загальнонаукові поняття та поняття міжпредметного характеру становлять 8–10% від загальної кількості використаних у завданнях понять. Показано, що тести, що їх використовують для ЗНО з біології, спрямовані на оцінювання переважно предметних компетентностей випускників, сформульовано проблему щодо можливостей і напрямів використання досвіду, набутого в процесі впровадження ЗНО в Україні, для розроблення педагогічного вимірювального інструментарію з біології для проведення державної підсумкової атестації (ДПА) за базову школу у формі ЗНО, враховуючи необхідність оцінювання предметних і ключових компетентностей учнів.

The article presents the results of the analysis of the conceptual apparatus of the test questions in biology, which was used in the tests of external independent evaluation in 2008–2018. It is shown that the conceptual apparatus of tests consists mainly of special and general biological concepts, the number of which depends on the content of the tasks and from the section of biology, on the basis of which it was developed, and does not depend on the form of the test task. In the course of the study, trends in the change in the structure of the tests from biology were identified due to the introduction of test tasks of various formats, the dynamics of the reduction of the use of general biological concepts in test tasks (from 22% in

2008 to 9% in 2018), it was found that general science the concept and concept of inter-subject character make up from 8 to 10% of the total number of concepts used in the tasks. It has been shown that the tests used for testing from biology aimed at evaluation, in the majority of the subject competences of graduates, formulated the problem about the possibilities and directions of using the experience gained during the process of implementation of external independent evaluation in Ukraine, for the development of a pedagogical measuring instrument for biology for the state final certification for a base school in the form of an external independent assessment, taking into account the need to assess the subject and key competencies of students.

Ващенко Л. С. Феномен додаткового навчання (репетиторство): причини та результати [The phenomenon of additional training (tutoring): causes and results] / Ващенко Л. С. // Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова] : збірник наукових статей. – Серія : Педагогічні науки. – 2020. – Вип. 147. – С. 23-31. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/725978/>. – DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-pri-147.2020.03>.

У статті подано аналіз результатів опитування різних груп респондентів – старшокласників, першокурсників та батьків щодо організації додаткового навчання (репетиторства) учнів закладів загальної середньої освіти. В останні десятиліття репетиторство стає більш масштабним і значимим в нашій країні. Водночас дослідження зарубіжних вчених свідчать про те, що не завжди додаткові заняття є ефективними. Визначальним фактором успішного навчання в школі є ставлення учнів до навчання, мотивація на отримання знань. В межах інституту репетиторства вирішуються такі завдання як індивідуальний підхід до навчання та додаткові заробітки для вчителя (викладача), оскільки ці заняття є платними. Результати опитування старшокласників щодо форм підготовки до іспитів свідчать про те, що вони використовують різні способи підготовки, найпопулярнішими з яких є заняття з репетиторами, самостійна підготовка та навчання в школі. Однак, третина учнів класу з хіміко-біологічним профілем щоденне навчання в школі не вважають засобом підготовки до ЗНО. Як показали результати опитування переважна більшість старшокласників, першокурсників та батьків переконані, що шкільної підготовки недостатнього для успішного складання зовнішнього незалежного оцінювання. Відповідно стільки ж респондентів вважають, що необхідно наймати репетиторів для підготовки до іспитів. Окрім того, дві третини дев'ятикласників міських шкіл вважають, що натепер для успішного складання державної підсумкової атестації їм також потрібні додаткові заняття. Дев'ятикласники сільської місцевості більше сподіваються на свої сили і половина з них вважає, що може підготуватися до державної атестації самостійно. Автор спробувала знайти відповіді на запитання щодо шляхів підвищення ролі школи на манімізації впливу репетиторства.

The article analyzes the results of a survey of different groups of respondents – upperclassmen, first-year students and parents regarding the organization of additional training (tutoring) of students of general secondary education. In recent decades, tutoring has become more extensive and significant in our country. At the same time, studies by foreign scientists indicate that additional classes are not always effective. The decisive factor for successful learning in school is the attitude of students to learning, motivation to acquire knowledge. Within the tutoring institute such tasks as individual approach to training and additional earnings for the teacher (teacher) are solved, as these classes are paid. The results of a survey of high school students about the forms of exam preparation indicate that they use different methods of preparation, the most popular of which are tutoring, self-study and schooling. However, one third of students with a chemistry – biological profile do not consider daily schooling a means of preparation for EIT. According to the survey results, the vast majority of upperclassmen, freshmen and parents are convinced that school preparation is insufficient to successfully complete an external independent assessment. Accordingly, as many respondents believe that it is necessary to hire tutors to prepare for the exams. In addition, two-thirds of 9th graders in urban schools believe that they now also need additional classes to successfully complete a state final assessment. Ninth-graders in the countryside are more reliant on their strength and half of them think they can prepare for state certification on their own. The author tried to find answers to questions about ways to increase the role of the school in minimizing the impact of tutoring.

Головко С. Г. Особливості та перспективи розбудови нормативно-правового забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні [Characteristics and prospects for development of legal and regulatory support of external independent assessment in Ukraine] / С. Г. Головко // Наукові праці Національного авіаційного університету. – Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – 2018. – № 4(49). – С. 64–73. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/714823/>.

Мета: аналіз основних етапів формування системи законодавчого забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні та висвітлення перспективних напрямів його удосконалення. Методи: з використанням методу аналізу розглянуто норми освітянського права щодо реалізації регулятивної функції, яка визначає, зокрема, й правові норми взаємодії суб'єктів у процесі підготовки та реалізації зовнішнього незалежного оцінювання. Акцентовано увагу на значенні базових законів (Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту») у становленні системи зовнішнього незалежного оцінювання, його методології та технологій. З використанням методу синтезу розглянуто систему нормативно-правового забезпечення реалізації зовнішнього незалежного оцінювання розглядається як функціональна підсистема освітнього права, яка є комплексним інститутом, що регулює відносини між суб'єктами освітньої діяльності. Результати: висвітлено потенціал законодавства про освіту України у забезпеченні

зовнішнього незалежного оцінювання, визначення його методології, в основу якої покладені принципи валідності (обґрунтованості та придатності методів і технологій оцінювання для конкретних цілей), відкритості та прозорості, об'єктивності, надійності, доступності, відповідальності; обґрунтовано положення щодо сформованості в цілому системи нормативно-правового забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання як важливого складника освітнього права та її основні складники (базовий законодавчий акт освітнього права, законодавчі акти, що регулюють відносини в галузі освіти, нормативно-правові акти, локальні правові норми). Зроблено висновок щодо наявності правових та організаційних умов для ефективного функціонування зовнішнього незалежного оцінювання та його розвитку; визначено перспективні напрями розбудови нормативно-правового забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання у контексті освітніх реформ. Обговорення: актуалізується проблема унормування процедур зовнішнього незалежного оцінювання на різних рівнях освіти, перспективи розширення його функцій як інструменту моніторингу стану освітньої системи до становлення ефективних інструментів управління якістю освіти.

Purpose: to analyze the main stages of the formation of a system of legislative external independent assessment in Ukraine and to highlight the perspective directions of its improvement. Methods: the norms of educational law are analyzed concerning the realization of the regulatory function, which determines, in particular, legal norms of interaction of subjects in the process of preparation and implementation of external independent assessment. The emphasis is placed on the importance of basic laws (Laws of Ukraine «On Education», «On Higher Education») in the development of the external independent assessment system, its methodology and technologies. Using the method of synthesis, the system of legal and regulatory support to implement external independent assessment is considered as a functional subsystem of educational law, which is a complex institution regulating relations between subjects of educational activity. Results: the article describes the potential of the legislation on education of Ukraine in providing external independent assessment, defining its methodology based on the principles of validity (substantiation and feasibility of assessment methods and technologies to assess the concrete aims), openness and transparency, objectivity, reliability, accessibility, correspondence; the position on formation in the whole system of legal and regulatory support of external independent assessment as an important component of educational law and its main components (basic legal act of educational law, legislative acts regulating relations in the area of education, regulations, and local legal norms) are substantiated. The conclusion is made on the availability of legal and organizational conditions for the effective functioning of external independent assessment and its development. The perspective directions of development of legal and regulatory support of external independent assessment in the context of educational reforms are determined. Discussion: the issue of the regulation of external independent assessment procedures at different levels of education is updated. The prospects of expanding its functions as an instrument for monitoring the state of the educational system

prior to the establishment of effective tools for quality education management are considered.

Головко С. Г., Жук Ю. О. Дослідження особистісних стереотипів образу юриста у студентів-першокурсників: гендерний підхід [Research on first-year students' stereotypes about lawyer's image: the gender approach] / С. Г. Головко, Ю. О. Жук // Наукові праці Національного авіаційного університету. – Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – 2019. – № 3 (52). – С. 167–175. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/718778/>.

Мета: дослідження стереотипного образу юриста, який сформований у студентів першого курсу юридичного факультету, як передумови професійного становлення особистості та факторів впливу на цей процес. Методи: анкетування (у якості інструменту використано спеціально розроблену анкету, що включала питання, відібрані авторами методики на основі аналізу досліджень в галузі юридичної психології, і які визначають ключові характеристики (особистісні якості) юриста); факторний та дисперсійний аналіз. Результати: показано, що особистісні стереотипи, як форма індивідуальної свідомості випускника середньої школи, виконують соціально-регулюючу функцію, виступаючи важливою складовою системи факторів, що впливають на формування цілей відносно визначення напряму подальшої професійної освіти та мотивації для вступу до відповідного закладу вищої освіти. Для кожної матриці розраховувалися середні значення рангів, дисперсія та стандартні відхилення розподілу середніх значень. Підтверджено гіпотезу дослідження, яка полягає в тому, що система характеристик фахівця в галузі юстиції, яка сформована у студентів першого курсу юридичного факультету, залежить від статі студента. Обґрунтовано, що первинні образи-стереотипи юриста, сформовані у студентів-першокурсників, мають явно виражені гендерні ознаки, які необхідно враховувати у процесі подальшого цілеспрямованого формування образу юриста-професіонала. З'ясовано, що під час оцінювання результатів навчання студентів доцільно уникати негативних гендерних стереотипів, оцінних суджень на підставі гендерної приналежності, акцентувати увагу на взаємодоповнюваності соціально та професійно значущих ролях жінок і чоловіків у життєвих і професійних ситуаціях, на рівності можливостей особистісного та професійного розвитку і кар'єрного зростання. Зроблено висновок, що реалізація освітнього процесу у сучасному вищому юридичному навчальному закладі має відбуватися з урахуванням гендерних особливостей студентської молоді, що забезпечить його інноваційний характер та особистісну зорієнтованість як умову підготовки висококваліфікованого фахівця та розвитку творчої і гармонійної особистості. Обговорення: результати аналізу впливу визначених у дослідженні факторів на формування у студентів першого курсу стереотипів юриста є важливою умовою конкретизації педагогічних заходів щодо розвитку професійної спрямованості майбутніх юристів.

Purpose: to study the stereotypical image of a lawyer formed by first year law students as a prerequisite for professional development of personality and factors influencing this process. Methods: questionnaire (a specially designed questionnaire was used as a tool, which included questions selected by the authors of the methodology based on the analysis of studies in the field of legal psychology, and which determine the key characteristics (personal qualities) of the lawyer); factor and variance analysis. Results: it is shown that as a form of individual consciousness of high school graduates' stereotypes fulfill a social-regulating function, act as an important component of the system of factors influencing the formation of goals for determining the direction of further vocational education and motivation for admission to the relevant institution of higher education. Average rank values, variance, and standard deviations of the mean distribution were calculated for each matrix. The hypothesis of the study was confirmed, which is that the system of characteristics of a specialist in the field of justice, which is formed from students of the first year of law school, depends on the gender of the student. It is substantiated that the primary images-stereotypes of the lawyer formed by the first-year students have clearly expressed gender characteristics that should be taken into account in the further purposeful formation of the image of the lawyer-professional. It was found out that it is worthwhile to avoid negative gender stereotypes, evaluative judgements in the process of evaluating students, focus one's attention at complementary roles of men and women in life and social situations, equal opportunities for personality and professional development and promotion. It was concluded that educational process in a modern legal educational body should take place considering gender peculiarities of the youth; it can ensure innovative nature and personality orientation as a condition for teaching a well-qualified specialist and a development of a creative and harmonious personality. Discussion: the results of the analysis of the influence of the factors identified in the study on the formation of first-year law students stereotypes of the lawyer is an important condition for specifying pedagogical measures to develop the professional orientation of future lawyers.

Головко С. Г., Науменко С. О. Підручник як інструмент підготовки випускників гімназії до державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання [Textbook as a tool that prepares high school graduates for state final certification in the form of external independent assessment] / С. Г. Головко, С. О. Науменко // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – Вип. 20. – С. 74–92. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/710738/>.

У статті актуалізовано проблему наукового обґрунтування процедур державної підсумкової атестації в гімназії у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Обґрунтовано доцільність проведення в гімназії підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання як дієвого механізму моніторингу та об'єктивного оцінювання освітніх результатів здобувачів рівня базової освіти. Акцентовано на необхідності системного вирішення

організаційно-педагогічних, технологічних, економічних проблем забезпечення впровадження нової форми підсумкової атестації. Зроблено висновок про те, що в умовах, за яких навчально-методичне забезпечення нової форми підсумкової атестації ще потребує розроблення, саме підручник може стати ефективним інструментом підготовки учнів до участі в зовнішньому незалежному оцінюванні. Проаналізовано сучасні підручники з природничих та суспільствознавчих предметів для здобувачів рівня базової середньої освіти щодо можливостей їх змісту, методичного апарату, структури та форми вправ і завдань для контролю і самоконтролю у забезпеченні підготовки учнів гімназії до підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Наголошено на тому, що саме дидактичні можливості підручника як засобу формування предметної і ключових компетентностей можуть визначати його ефективність у підготовці до підсумкової атестації. Зроблено висновок, що сучасні підручники з природничих і суспільствознавчих предметів для 9 класу містять багато запитань і завдань, проте, незначна кількість із них — тестові. Домінуючою формою завдань в них є завдання з вибором однієї правильної відповіді. Проте, однією із тенденцій зовнішнього незалежного оцінювання випускників профільної школи є поступове зменшення у тесті частки завдань такої форми та збільшення кількості інших форм завдань. Наголошено, що у сучасних умовах підручник потрібно розглядати як складник навчально-методичного комплексу. І лише навчально-методичний комплект може бути інструментом підготовки до запровадження нової форми підсумкового оцінювання та моніторингу навчальних досягнень здобувачів базової освіти.

The article actualized the problem of scientific substantiation of procedures of state final attestation in the gymnasium in the form of external independent evaluation. The expediency of carrying out in the gymnasium the final certification in the form of external independent assessment as an effective mechanism for monitoring and objective evaluation of educational results of applicants for basic education level is justified. The emphasis is placed on the need for a systematic solution of organizational and pedagogical, technological, and economic issues to ensure the implementation of a new form of final certification. The conclusion was drawn that in these conditions while the teaching and methodological support of a new form of final certification still needs to be developed, the textbook itself might become an effective tool that prepares pupils for participation in an external independent evaluation. Analysis of current textbooks for applicants of basic secondary education in natural and social science subjects as to the possibilities of their content, analytical tools, structures and forms of exercises, tasks for control and self-control in providing training to the pupils of gymnasium for final certification in the form of external evaluation. It is emphasized that it is the didactic capabilities of the textbook as a means of forming the subject and key competencies that may determine its effectiveness in the preparation for the final attestation. It is substantiated that one of the important points in preparing for a new form of final certification is the systematic work of the pupils of the gymnasium on the implementation of test tasks that are used during the external

independent evaluation. It is concluded that modern textbooks on natural and social science subjects for the 9th grade contain many questions and problems, however, a small number of test tasks. The dominant form of tasks among them is the task of choosing one correct answer. However, one of the tendencies of external independent assessment of graduates of the profile school is the gradual decrease in the test of the number of tasks of this form and the increase of the number of other forms of tasks. It is emphasized that under current conditions a textbook should be considered only as a component of the teaching and methodical kit. And only a teaching and methodical kit can be a tool for preparing for the introduction of a new form of final evaluation and monitoring of educational achievements of applicants for basic education.

Головко С. Г., Науменко С. О. Сучасний підручник близького зарубіжжя у контексті запровадження зовнішнього оцінювання здобувачів гімназійної освіти [A modern textbook of close foreign countries in the context of external evaluation implementing for gymnasium students] / С. Г. Головко, С. О. Науменко // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – Вип. 21. – С. 104–117. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/713290/>. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2018-21-104-117>.

У статті проаналізовано дидактичні функції сучасного підручника близького зарубіжжя у контексті забезпечення підготовки здобувачів гімназійної освіти до складання підсумкової атестації у формі зовнішнього оцінювання. Акцентовано увагу на можливостях підручника як засобу формування та оцінювання предметних і ключових компетентностей. Визначено основні тенденції розвитку системи підсумкової атестації здобувачів базової освіти країн близького зарубіжжя та перспективи запровадження її нових форм. На прикладі підручників з природничих і суспільствознавчих предметів для випускних класів рівня базової освіти висвітлено особливості методичного апарату, системи вправ і завдань для контролю та самоконтролю, спрямованих на формування прийомів навчально-пізнавальної діяльності, характерних для процедур зовнішнього оцінювання.

The article analyzes the didactic functions of a modern foreign textbook in the context of ensuring the training of gymnasium students for passing of the State final examination in the form of external independent evaluation. On the example of the textbooks on nature and social science subjects for graduation grade of the basic education level we may highlight the features of the methodological apparatus, the system of exercises and tasks for control and self-control, aimed at forming of the methods of educational and cognitive activity, that characterize the external independent evaluation procedures. The emphasis is placed on the possibilities of the textbooks as the means of forming and identifying the subject and the key competencies. It is determined that they contain a significant number of problematic and creative tasks, research and design works. The number of the tests is insignificant. At the same time, the closed type tasks (with the choice of

one or several correct answers from the proposed variants) are dominating. It was found out that the important condition of students' training for their effective passing of the State final examination in the form of the external independent evaluation is using the electronic educational resources along with the textbooks that provide an opportunity to improve the ability to work with test tasks of different types. It is concluded that one of the tendencies of modern textbook creation in close foreign countries, in particular, in the context of forming skills to work with the tasks of the external independent evaluation, is the creation of the educational and methodological kits, the basis of which will be an educational book.

Гривко А. В. Оцінювання читацьких умінь учнів: аналіз актуального світового досвіду [Evaluation of students' reading skills: analysis of the actual world experience] / Гривко Антоніна Вікторівна // Український педагогічний журнал. – 2018. – № 3. – С. 26-32. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/711697/>. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2018-3-26-32>.

Згідно з означеними у першій частині пропонованого дослідження читацькими вміннями розкрито суть провідних методик, призначених для оцінювання рівня їх сформованості (ART, СКС, TRT, CCT, Cloze-test, GISA та ін.). Аналіз сучасних досліджень дав змогу зробити висновок про тенденцію до створення комплексної, базованої на сценарії методики оцінювання рівнів сформованості сукупності практично орієнтованих читацьких умінь із урахуванням індивідуальних характеристик читацької діяльності респондентів та особливостей середовища її провадження (динамічне комунікативне середовище, читання електронних чи друкованих текстів).

The proposed article is the first part of the analytical study "Formation and evaluation of students' reading skills: analysis of the actual world experience". The results of the research are summarizing the main scientifically grounded provisions, which are the basis of modern approaches to the formation and evaluation of reading skills as key general educational skills. Given the multidimensionality of the problem under study and the author's desire to complete the coverage of the research results, the paper consists of two parts. In the first part of the research according to the results of the study of the readership skills development of the Ukrainian students, some aspects of foreign experience in forming literacy of reading of students are considered. Author submits comparative characteristics of readers' skills assessment by describing of corresponding blocks of tasks in tests with high rates in Ukraine and the USA; the necessity of training students in analytical reading of information texts as well as development and improvement of tools for complex assessment of readers' skills is grounded. According to the readers' skills, which are critically necessary for both school education and for further professional development of a personality, the essence of the leading methods for evaluation of their formation is revealed (such methods are ART, СКС, TRT, CCT, Cloze-test, GISA, etc.). The analysis of modern

researches made it possible to conclude on the tendency to create a comprehensive, scenario-based methodology for assessing the levels of formation of a totality of practically oriented readership skills (which is the basis of reader literacy) taking into account the individual characteristics of readership of respondents (according to the reader's experience) and the peculiarities of the environment of its proceedings (dynamic communication environment, reading of digital or printed texts). The purpose of such method should be to evaluate not only the content understanding of different types of texts, but also the ability to purposefully operate them to solve practical problems in the tests simulated realistic communicative situation (scenario), aimed at achieving the goal (the creation of a certain creative product on the basis of reading polycodex texts). The findings found during the study of the disadvantages of forming and assessing the reading literacy of Ukrainian students lead to the importance of studying positive foreign experience, which is intensifying in the context of reforming the Ukrainian educational system (development of normative documents, educational and methodological materials).

Гривко А. В. Формування читацьких умінь учнів: сучасні підходи та світовий досвід [Formation of students' reading skills: modern approaches and world experience] / Гривко Антоніна Вікторівна // Український педагогічний журнал. – 2018. – № 2. – С. 59-67. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/711162/>.

Пропонована стаття є першою частиною аналітичної розвідки «Формування й оцінювання читацьких умінь учнів: аналіз актуального світового досвіду». У статті узагальнено основні науково обґрунтовані положення, які є підґрунтям сучасних підходів до формування й оцінювання читацьких як ключових загальнонавчальних умінь. Відповідно до результатів дослідження щодо розвитку читацьких умінь українських школярів, розглянуто деякі аспекти зарубіжного досвіду формування їх; подано порівняльну характеристику оцінювання читацьких умінь учнів засобами відповідних блоків завдань у тестах із високими ставками в Україні та США; обґрунтовано необхідність шкільного навчання учнів аналітичного читання інформаційних текстів і розроблення й удосконалення інструментарію для комплексного оцінювання читацьких умінь.

The proposed article is the first part of the analytical study “Formation and evaluation of students' reading skills: analysis of the actual world experience”. The results of the research are summarizing of the main scientifically grounded provisions, which are the basis of modern approaches to the formation and evaluation of reading skills as key general educational skills. Given the multidimensionality of the problem under study and the author's desire to complete the coverage of the research results, the paper consists of two parts. In the first part of the research according to the results of the study of the readership skills development of Ukrainian students, some aspects of foreign experience in forming literacy of reading of students are considered. Author submits comparative characteristic of readers' skills assessment by describing of corresponding blocks

of tasks in tests with high rates in Ukraine and the USA; the necessity of students schooling of analytical reading of information texts as well as development and improvement of tools for complex assessment of readers' skills is grounded. According to the readers' skills, which are critically necessary for both school education and for further professional development of the personality, the essence of the leading methods for evaluation of their formation is revealed (such methods are ART, CKC, TRT, CCT, Clozetest, GISA, etc.). The analysis of modern researches made it possible to conclude on the tendency to create a comprehensive, scenario-based methodology for assessing the levels of formation of a totality of practically oriented readership skills (which is the basis of reader literacy) taking into account the individual characteristics of readership of respondents (according to the reader's experience) and the peculiarities of the environment of its proceedings (dynamic communication environment, reading of digital or printed texts). The purpose of such a method should be to evaluate not only the content understanding of different types of texts, but also the ability to purposefully operate them to solve practical problems in the tests simulated realistic communicative situation (scenario), aimed at achieving the goal (the creation of a certain creative product on the basis read polycodox texts). The findings made during the study of the disadvantages of forming and assessing the reading literacy of Ukrainian students lead to the importance of studying positive foreign experience, which is intensifying in the context of reforming the Ukrainian educational system (development of normative documents, educational and methodological materials).

Гривко А. В., Жук Ю. О. Використання засобів ІКТ у процесі експериментального дослідження емотивно-оцінного ставлення учнів до різних форм тестових завдань з української мови [Using the means of computing technologies in the process of experimental research of the students' emotive-estimate relation to different forms of test tasks in Ukrainian language] / Гривко Антоніна Вікторівна, Жук Юрій Олексійович // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2019. – Том 70. – № 2. – С. 285-297. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716143/>.

У статті висвітлено результати одного з етапів дослідження, пов'язаного з визначенням особливостей впливу різних чинників на результативні показники тестування. Зокрема розглянуто методіку експериментального визначення із застосуванням засобів ІКТ особливостей зв'язку емотивно-оцінного ставлення респондентів до різних форм тестових завдань із результатами їх виконання. Висвітлене дослідження проводилось за авторськими тестами з української мови. Для визначення узагальненої оцінки учнями запропонованих у них форм завдань використано опитувальник, розроблений за методикою семантичного диференціала, що дало змогу побудувати профіль характеристик тесту відповідно до семантико-когнітивного простору досліджуваної вибірки. Опрацювання результатів дослідження, здійснене з використанням програмного

забезпечення для статистичного аналізу STATISTICA 6.0 та Microsoft Office Excel, показало, що семантико-емотивні оцінки форм тестових завдань загалом співвідносяться з результатами тестування й можуть бути додатковим пояснювальним елементом їх аналізу й прогностичним елементом у процесі подальшого конструювання й використання тестів. Застосування факторного аналізу результатів опитування дало змогу зробити висновки про наявність впливу пропонованих у тесті форм відповідей на загальне сприймання респондентами тестових завдань незалежно від їх змісту й обґрунтувати припущення про те, що форма тестових завдань і відповідей як зовнішньоорганізовані конструкти тесту є сенсорно-аферентним стимулом оперативного образу діяльності, що, зокрема, виявляється у формуванні інтересу й мотивації до розв'язування завдань. Аналіз узагальненого сприйняття респондентами окремих форм відповідей показав необхідність поєднання різних форм тестових завдань і визначених ними форм відповідей як для формування позитивних настанов і мотиваційного оптимуму в процесі їх виконання, так і для перевірки й уточнення результатів тестування.

The article reflects the results of one of the stages of the study, which is connected with determining the characteristics of the influence of various factors on the effective test scores. In particular, the connection between the respondents' emotionally-estimated attitude to various forms of responses to test tasks and the results of their implementation is examined. The proposed study was conducted with using of the authors' tests in the field of Ukrainian language. To determine the generalized students' assessment of the forms of answers, proposed in these tests, we used questionnaire, developed according to the method of semantic differential, which allowed to build a profile of the characteristics of the test in accordance with the semantic cognitive space of the sample.

The results of respondents' assessment of response forms are generally correlated with test results and can be an additional explanatory element of their analysis and a prognostic element in the process of further designing and applying the tests.

The use of factor analysis of the research results allowed: 1) to draw conclusions about the influence of the response forms offered in the test on the respondents' general perception of test tasks regardless of its content; 2) to justify the assumption that the form of test tasks and answers, as an externally organized test constructs, are a sensory afferent stimulus of the operational imagination of the activity, which, in particular, is expressed in the formation of interest and motivation to doing an assignment. An analysis of the respondents' generalized perception of the separate forms of answers showed the need for combining various forms of test tasks and the forms of answers they defined, both for the formation of positive attitudes and the motivational optimum in the process of their implementation, and for verification and refinement the test results.

Дворецька Л. П. Формат тесту з математики як фактор впливу на якість оцінювання учнів [Mathematics test format as a factor of influence on

student assessment quality] / Дворецька Л. П. // Інноваційна педагогіка. – 2020. – Вип. 30. – Т. 2. – С. 16-21. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/725993/>. – DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/30-2.2>.

Підготовка учнів до обов'язкової державної підсумкової атестації з математики для учнів 11-х класів у формі зовнішнього незалежного оцінювання та державної підсумкової атестації з математики для учнів 9-х класів за «Орієнтовними вимогами до змісту атестаційних робіт» спонукає вчителів до використання в навчальному процесі тестів. Зазвичай це авторські, нестандартизовані тести для тематичного й підсумкового оцінювання. Аналіз змісту чинних підручників із математики для базової середньої школи свідчить про те, що для самостійної роботи учнів із підготовки до різних видів контролю знань автори підручників віддають перевагу коротким тематичним тестам, укладеним лише з тестових завдань із вибором однієї правильної відповіді із запропонованих чотирьох її варіантів чи з домінуючою часткою тестових завдань цієї форми. З метою виявлення впливу формату тесту для підсумкового оцінювання з математики на результати учасників тестування проведено експериментальне дослідження, у якому взяли участь 198 учнів. Автор розкриває зміст поняття «формат тесту». Виокремлює три формати тесту: відкритий, змішаний (комбінований) та закритий. Вказує на те, що формат будь-якого тесту детально описує його специфікація. Об'єктивність отриманих результатів тестованих різного рівня навчальних досягнень із математики забезпечена якістю розробленого тесту та процедурами тестування. Встановлено за рівних умов таке: 1. Учні, які виконували завдання тесту закритого формату, не продемонстрували статистично значимо вищих результатів на кожному з рівнів навчальних досягнень, ніж учні, які виконували завдання тесту змішаного формату. 2. Учні, які виконували завдання тесту закритого формату, продемонстрували статистично значимо вищий результат, ніж учні, які розв'язували відповідні завдання тесту відкритого формату і на середньому рівні навчальних досягнень ($p \leq 0,01$), і на достатньому рівні навчальних досягнень ($p \leq 0,05$), і на високому рівні навчальних досягнень ($p \leq 0,05$). Автор вказує, що обмеження (можливі обмеження) змістового та когнітивного доменів підсумкових тестів із математики закритого й змішаного форматів також впливають на якість оцінювання.

Preparation of students for the obligatory state final attestation in mathematics for 11th grade students in the form of external independent assessment and state final attestation in mathematics for 9th grade students according to the "Approximate requirements for the content of attestation works" encourages teachers to use tests in the educational process. Typically, those are author's, non-standardized tests for thematic and final assessments. Analysis of the content of existing textbooks in mathematics for basic secondary school shows that for student's independent preparatory work for different types of knowledge control, the authors of the textbooks prefer short thematic tests, concluded only from test tasks with the choice of one correct answer from the four proposed

variants or with the dominant share of test tasks of this form. To identify the influence of the test format for the final assessment in mathematics on the results of test participants, an experimental study was conducted in which 198 students participated. The author reveals the meaning of the term “test format”. There are three test formats: open, mixed (combined) and closed. It indicates that the format of any test is described in detail by its specification. Objectivity of the obtained test results of different levels academic achievement in mathematics is ensured by the quality of the developed test and testing procedures. Under equal conditions, the following was established: 1. Students who performed the tasks of the closed format test did not demonstrate statistically significantly higher results at each level of academic achievement than students who performed the tasks of the mixed format test. 2. Students who performed the tasks of the closed format test, demonstrated a statistically significantly higher result than students who solved the relevant tasks of the open format test and at the average level of academic achievement ($p \leq 0.01$), and at a sufficient level of educational achievements ($p \leq 0.05$), and at a high level of educational achievements ($p \leq 0.05$). The author points out that the limitations (possible limitations) of the content and cognitive domains of the final tests in mathematics of closed and mixed formats also affect the quality of assessment.

Жук Ю., Ващенко Л. Вплив форми тестових завдань і профільної спеціалізації класів на результати виконання здобувачами середньої освіти тесту з біології [Influence of the forms of test tasks and profile specialization of classes on the biological tests results of high school students] / Юрій Жук, Лідія Ващенко // Український педагогічний журнал. – 2019. – № 2. – С. 90-99. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716695/>. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-2-90-99>.

У статті подано результати експериментального дослідження впливу форми тестових завдань та профільної спеціалізації на результати виконання тестів з біології учнями 10–11 класів. Показано, що у рівних умовах результати виконання старшокласниками тестів із відкритими та закритими тестовими завданнями відрізняються в середньому на 30% на користь виконання закритих тестових завдань. Вплив чинників «спеціалізація класу» та «формат тестового завдання» на результати виконання тестів змінюється відповідно до освітнього рівня. Отримані результати підтверджують сформульовану нами гіпотезу про те, що результати виконання тестів залежать не лише від його надійності і валідності, але і від формату тестових завдань, освітнього рівня здобувачів освіти та профільної спеціалізації класів.

The article presents the results of an experimental study of the influence of the form of test tasks and profile specialization on the results of tests in biology passed by the students of the grades 10-11. It is shown that, under equal conditions, the tests results achieved by high school students with open and closed test tasks differ by an average of 30% in favor of completion of the closed test tasks. The influence of the factors “class specialization” and “format of the test task” on the test results varies in accordance with the educational level. The results confirm the

hypothesis formulated by us that the results of the tests depend not only on its reliability and validity, but also on the format of test tasks, educational level of students and profile specialization of classes.

Жук Ю., Ващенко Л. Особливості впливу композиції тесту з біології на результативні показники тестування старшокласників [Features of the influence of the composition of the test in biology on high school test scores] / Юрій Жук, Лідія Ващенко // Український педагогічний журнал. – 2020. – № 1. – С. 20-31. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719868/>.

У статті подано результати експериментального дослідження особливостей впливу на результативні показники тестування старшокласників композиції тестів, внутрішня структура яких визначається різним порядком розміщення тестових завдань, і профільної спеціалізації учнів 10-х класів. Дослідження проводилося з використанням двох паралельних варіантів тестових завдань, уніфікованих за змістом і складністю. Структури тестів відрізнялися порядком розміщення завдань: а) за зростанням рівня складності тестових завдань, б) відповідно до логіки вивчення предмета. Здобуті результати підтверджують сформульовану нами гіпотезу про те, що порядок розміщення завдань у тесті з біології не впливає на результативні показники виконання тесту, водночас результати суттєво залежать від профільної спеціалізації старшокласників. Перший висновок дає можливість авторам у процесі створення тестів позбутись необхідності оцінювати складність тестових завдань, що здебільшого характеризується суб'єктивністю. Залежність результативних показників виконання тестів від профільної спеціалізації учнів свідчить про те, що тести різної конфігурації виконують свою основну функцію – визначення рівня навчальних досягнень старшокласників у тому фрагменті навчального предмета, на оцінювання якого спрямовано зміст і складність тесту.

The article presents the results of an experimental study of the features of the impact on the performance of testing of high school students of the composition of tests, the internal structure of which is determined by the different order of placement of test tasks, and the profile specialization of students of 10 classes. The study was conducted using two parallel versions of the test tasks, unified in content and complexity. The test structures differed in the order in which the tasks were placed: a) increasing the level of complexity of the test tasks, b) according to the logic of the subject of study. Conducted experimental studies at the educational level of upper secondary schools showed that the effective level of educational achievement of students using tests, structured according to the logic of teaching material, is not statistically different from the result obtained when using tests, the structure of which provides consistent tasks, but are significantly dependent on the profile specialization of high school students. The first conclusion allows the authors in the process of creating tests to avoid the need to evaluate the complexity of the test tasks, which is, in most cases, subjective. Dependence of performance indicators of tests on specialization indicates that tests

of different configuration perform their main function - to determine the level of academic achievement of high school students in that part of the academic subject, to evaluate the content and complexity of the test. Structuring the test according to the logic of the study of the subject, in our opinion, has several advantages: a) the optional subjective assessment of the relative complexity of the test tasks, b) helps the student to further learn the logic of the studied fragment.

Жук Ю., Ващенко Л. Оцінювання вчителями ролі структурних складників підручників у організації здобувачами освіти власної навчальної діяльності [Assessment by teachers of the role of structural components of textbooks in the organization by students of their own educational activities] / Юрій Жук, Лідія Ващенко // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – Вип. 24. – С. 55–66. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/720943/>. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-24-55-66>.

У статті наведено результати оцінювання вчителями закладів загальної середньої освіти ролі структурних складників шкільних підручників із точки зору їх використання здобувачами освіти для організації ними власної навчальної діяльності. На підставі порівняння результатів дослідження з результатами аналогічного дослідження, проведеного на вибірці старшокласників, показано, що стосовно ролі більшості структурних складових підручника думки вчителів і учнів доволі схожі, а за деякими досліджуваними атрибутами практично збігаються. Ця стаття є продовженням наукового пошуку у сфері створення методики оцінювання підручників для середньої школи.

The article presents the results of the assessment by teachers of general secondary education institutions of the role of structural components of school textbooks in terms of their use by educational applicants to organize their own educational activities. The study involved 114 teachers of mathematics, chemistry, biology, natural sciences, geography, and primary schools (96.5% of women). The average teaching experience of teachers was 22.89 years (SD = 9.98). Based on a comparison of the results of the study with the results of a similar study conducted among high school students, it was shown that the opinions of teachers and students are quite similar with respect to the role of the majority of structural components of the textbook, and almost coincide for some of the studied attributes. Such a coincidence of opinions can be explained by the similarity of the ideas about the textbook that have developed among the participants in the educational process as a source of information in this area presented in the format they are used to. In addition, the experience of using the textbook by various categories of users occurs in the conventionally established framework of the school educational process, that is, it has a certain set of stable characteristics that are perceived by all participants in the process as significant. This study showed that as a result of pedagogical interaction in the dyads «student-textbook» and «teacher-textbook», different subjects of educational activity have their own conceptual ideas about the textbook, which are quite similar.

Жук Ю., Ващенко Л. Оцінювання старшокласниками ролі структурних складників підручників природничого циклу в організації власної навчальної діяльності [Assessment of the role of the structural components of the natural cycle textbooks in the organization of their own educational activity by high school students] / Юрій Жук, Лідія Ващенко // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – Вип. 23. – С. 81-97. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719003/>. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2019-23-81>.

Розглянуто підходи до оцінки шкільних підручників, аналізується існуюча практика експериментальної експертизи підручників, обґрунтовується необхідність залучення учнів до оцінювання якості підручників для підвищення ступеня об'єктивності оцінювання. Вивчаються особливості сприйняття старшокласниками структурних складників сучасного шкільного підручника з групи природничих предметів та залучення їх до організації власної навчальної діяльності. Підручник розглядається як основний засіб навчальної діяльності, результативність використання якого учнем визначається якостями підручника й особистісним ставленням учня до підручника як знаряддя власної навчальної діяльності.

The approaches to the assessment of school textbooks are examined, the existing practice of experimental examination of textbooks is analyzed, the need for involving students in the assessment of the quality of textbooks to increase the degree of objectivity of assessment is substantiated. The features of perception by high school students and their involvement in the organization of their own educational activities of the structural components of a modern school textbook from a group of natural objects are studied. The textbook is considered as the main means of educational activity; the effectiveness of using it by the student is determined by the qualities of the tool and the student's personal attitude to the textbook as an instrument of his own learning. The study involved 146 students in grades 9, 10 and 11. Respondents defined their attitude to structural elements (teaching texts, figures, tables, graphs, diagrams, tasks of different types, terminology dictionaries) of eight school textbooks by answering a 24-item questionnaire designed to find out the grade (on a ten-point scale) of different aspects of the structural components of the textbooks that participated in the study.

The results of the study allowed to determine the change in the attitude of students to the components of the textbook as the educational level increased: reducing the interest of educational texts and tasks while increasing the simplicity of their perception and almost constant level of their understanding, significantly reducing the role of practical work, educational projects, vocabulary in mastering content sustainable influence on the understanding of the texts of figures, tables, graphs and diagrams. The small influence of the factor "educational level" on the results of evaluating the declarative and procedural components of the textbook structure (less than 50%), the advantage of using Web resources for organizing the

student's own educational activity in the procedural direction at all educational levels is shown.

The proposed methodology for assessing the structural components of textbooks by students is a continuation of our research towards the creation of an experimental methodology for assessing the quality of the school textbook.

Лукіна Т. Зміна моделі державної підсумкової атестації випускників гімназій: організаційно-методичний аспект [Change of the model of state final attestation of gymnasium graduates: organizational and methodological aspects] / Тетяна Лукіна // Український педагогічний журнал. – 2020. – № 2. – С. 42-50. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721542/>. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-2-42-50>.

У статті наголошено на актуальності для України перегляду формату і технології проведення державної підсумкової атестації здобувачів основної освіти. Визначено чинники впливу (політичного, соціального, психофізіологічного, технологічного та іншого характеру), що зумовлюють неефективність чинної моделі проведення державної підсумкової атестації випускників гімназій в Україні. Запропоновано сукупність принципів підсумкового оцінювання. Розкрито організаційно-методичні аспекти запровадження зовнішнього незалежного оцінювання як технології реалізації підсумкового оцінювання випускників гімназій.

The article substantiates the relevance of revising the format and technology of conducting the state final certification of applicants for basic education in Ukraine. A number of different circumstances (political, social, psychophysiological, technological, etc.) that highlight the lack of effectiveness of the current model of conducting the state final certification of high school graduates in Ukraine and explain the reasons for the need to change it are identified and justified. The tendency of European countries to refuse to conduct final examinations in schools and to introduce national assessment procedures and examinations, which are conducted by specially created agencies (centers), are noted.

The differences in the understanding by different categories of participants in the educational process of the purpose and feasibility of conducting the state final certification of applicants for basic education as the basis for choosing a specific model and technology for its implementation are analyzed. The organizational and methodological aspects of the implementation of external independent assessment as a technology for the implementation of the final assessment of graduates of basic schools are disclosed. A list of principles for assessing graduates of basic schools is proposed: objectivity of measurement; validity of all procedures, tools and methods; humanistic orientation; obligations; multi-criteria; taking into account psychophysiological features; comparability of measurement results.

The logical relationship and the need for a consistent determination of the purpose, general purpose, status of the final state certification, the essence of the subject of assessment, principles for evaluating the results of final tests and their

use in determining the future fate of graduates are substantiated. Particular attention is paid to considering the impact of the results of final state certification on the decision to determine the further educational path of those graduates who will receive low results on final certification.

Лукіна Т. О. Державна підсумкова атестація випускників гімназій в умовах карантинних обмежень освітнього процесу [State final certification of gymnasium graduates under quarantine restrictions of of the educational process] / Лукіна Тетяна Олександрівна // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць. – Серія «Соціальні та поведінкові науки». – 2020. – Вип. 13(42). – С. 169–202. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/722078/>. – DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2020-13\(42\)-169-202](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2020-13(42)-169-202).

У статті обґрунтована можливість і доцільність введення в Україні різних організаційних моделей проведення ДПА випускників основної середньої школи (гімназії) в умовах дії карантину, викликаного пандемією COVID-19. Аналіз результатів досліджень, проведених міжнародними організаціями, дозволив виявити найбільш характерні для європейських країн проблеми реалізації освітнього процесу в умовах карантину і зробити акценти на вітчизняних особливості. Проаналізовано наявні можливості учасників освітнього процесу і системи загальної середньої освіти з використання дистанційної форми складання ДПА. Виділено й обґрунтовано ключові фактори, що впливають на результативність впровадження дистанційного формату державної підсумкової атестації здобувачів освіти: технічна забезпеченість учнів і педагогів комп'ютерами та іншими цифровими гаджетами; наявність доступу до якісної Інтернету і сформованість у них необхідного рівня цифрової компетентності. Проведено SWOT-аналіз організаційних моделей ДПА та експертна оцінка значимості сильних і слабких чинників, переваг і загроз навколишнього середовища. Встановлено, що основними труднощами при реалізації зазначених моделей є: можливість порушення рівності доступу до освіти для менш конкурентоспроможних дітей, збільшення витрат на організацію і проведення іспитів, нестабільність епідеміологічної ситуації в регіоні, складність забезпечення безпечного середовища під час проведення іспитів, ймовірність технічних збоїв під час трансляції завдань, недостатня цифрова компетентність здобувачів освіти і правова неврегульованість окремих питань. Обґрунтовано, що з об'єктивних причин жодна з організаційних моделей не здатна забезпечити високу достовірність результатів здачі державної підсумкової атестації, не є універсальною і не може бути поширена на всі без винятку установи загальної середньої освіти та на всю територію України. Найбільш доцільним виявляється формування різних комбінацій цих моделей на розсуд місцевої влади, виходячи з наявної на момент їх впровадження епідеміологічної ситуації в тому чи іншому районі або області. Сформульовано рекомендації щодо можливостей поширення в перспективі дистанційних форм проведення державної підсумкової атестації

в системі освіти в Україні з урахуванням виявлених недоліків та можливих загроз їх реалізації.

The article substantiates the possibility and feasibility of introducing various organizational models in Ukraine for the state final certification of graduates of a basic secondary school (gymnasium) in the context of quarantine caused by the COVID-19 pandemic. An analysis of the results of research carried out by international organizations made it possible to identify the most typical problems for European countries in the implementation of the educational process in conditions of quarantine and to focus on domestic features. The available possibilities of participants in the educational process and the system of general secondary education for the use of the remote form of drawing up the state final certification are analyzed. The key factors influencing the effectiveness of the implementation of the remote format of the state final certification of applicants for education are highlighted and substantiated: technical provision of students and teachers with computers and other digital gadgets; availability of access to high-quality Internet and the formation of the required level of digital competence.

A SWOT analysis of organizational models of state final certification and an expert assessment of the importance of strong and weak factors and the advantages and threats of the environment were carried out. It was found that the main difficulties in the implementation of these models are: the possibility of violation of equality of access to education for less competitive children, an increase in the cost of organizing and conducting exams, the instability of the epidemiological situation in the region, the difficulty of ensuring a safe environment during exams, the likelihood of technical failures during broadcasting tasks, insufficient digital competence of applicants for education and legal unresolved issues.

It is substantiated that, for objective reasons, none of the organizational models is capable of ensuring high reliability of the results of passing the state final certification, is not universal and can be extended to all institutions of general secondary education without exception and to the entire territory of Ukraine. The most expedient is the formation of various combinations of these models at the discretion of local authorities, based on the existing epidemiological situation at the time of their implementation in a particular district or region. Recommendations have been formulated regarding the possibilities of spreading in the future remote forms of state final certification in the system of general secondary education in Ukraine, taking into account the identified shortcomings and possible threats to their implementation.

Лукіна Т. О. Загрози реалізації державної політики протидії обмеженню рівного доступу до освіти в Україні [Threats to implementation of the state policy against limitation of equal access to education in Ukraine] / Лукіна Тетяна Олександрівна // Вісник післядипломної освіти. – Серія «Управління та адміністрування». – 2019. – Вип. 3 (38). – С. 10–33. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719592/>. – DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9958-9\(38\)-10-33](https://doi.org/10.32405/2522-9958-9(38)-10-33).

У статті розглянуто підходи до формування державної політики забезпечення рівного доступу до освіти в Україні, проаналізовано сутність та характеристики основних видів доступності освіти (фізичної, фінансової, територіальної, економічної, інтелектуальної) як індикаторів результативності державної політики забезпечення рівного доступу до освіти на різних освітніх рівнях. Поняття забезпечення доступу до освіти розкривається в контексті захисту і порушення права людини на освіту.

Визначено та схарактеризовано основні групи ризиків, які становлять загрозу успішній реалізації державної політики забезпечення рівного доступу до освіти, а саме: ризики, що зумовлені політичною нестабільністю, ризики демографічного, культурного, соціально-економічного, психолого-ментального характеру, ризики, що зумовлені недостатньою компетентністю управлінських кадрів на рівні об'єднаних територіальних громад, ризики нерівності якості освітніх послуг за територіальною ознакою і величиною населеного пункту.

Аналіз визначених груп ризику дозволив автору обґрунтувати доцільність розробки активної публічної політики протидії обмеженню рівному доступу до освіти замість сучасної політики забезпечення рівного доступу до освіти. Оцінено зміст нових правових документів у сфері регулювання та розвитку галузі освіти, проаналізовано результати впровадження реформи децентралізації влади. Зроблено висновок щодо поступових якісних змін у формуванні механізмів реалізації державної політики протидії обмеженню рівного доступу до освіти.

Для реалізації цієї політики автор пропонує набір механізмів, інструментів та заходів (політичних, правових, фінансових, економічних, соціальних, психологічних та психічних), що забезпечують опір обмеженню права та можливостей людини (дитини) отримувати освітні послуги.

The article discusses approaches to the formation of the public policy of ensuring equal access to education in Ukraine, analyzes the essence and characteristics of the main types of accessibility of education (physical, financial, territorial, economic, intellectual) as indicators of the effectiveness of the public policy of ensuring equal access to education at different educational levels. The notion of ensuring access to education is revealed in the context of the protection and violation of the human right to education.

The main groups of risks that threaten the successful implementation of the public policy of ensuring equal access to education have been identified and characterized, namely: risks that caused by political instability, risks of demographic, cultural, socio-economic, psychological and mental character, risks associated with lack of competence managerial staff at the level of united territorial communities, risks associated with inequality in the quality of educational services by territorial character and size of the settlement.

The analysis of identified risk groups allowed the author to substantiate the feasibility of developing an active public policy of counteracting restrictions on equal access to education instead of a modern policy of ensuring equal access to education. The content of new legal documents in the sphere of regulation and

development of the education sector was evaluated; the results of the implementation of the reform of decentralization of power were analyzed. The conclusion is made about gradual qualitative changes in the formation of mechanisms for implementation of the public policy of counteracting the restriction of equal access to education.

In order to implement this policy, the author proposes a set of mechanisms, tools and measures (political, legal, financial, economic, social, psychological and mental) that provide resistance to the limitation of the right and opportunities of a person (child) to receive educational services.

Лукіна Т. О., Грищенко Г. А. Вплив сучасних змін правових норм на розвиток інклюзивної освіти в галузі дошкільної та загальної середньої освіти в Україні [The effect of modern changes in legal norms on the development of inclusive education in pre-school and general secondary segments in Ukraine]. / Т. О. Лукіна, Г. А. Грищенко // Вісник НАДУ. – Серія «Державне управління». – 2018. – № 4. – С. 106–115. – Режим доступу: <http://visnyk.academy.gov.ua/pages/dop/82/files/57c8f0ef-1cb1-4ed7-a43d-de357738b55b.pdf>.

Метою статті є виявлення та обґрунтування характеру впливу змін правових норм на розвиток інклюзивної освіти в Україні. Доведено наявність безпосереднього позитивного впливу законодавчих і нормативно-правових змін на сучасний стан упровадження інклюзивної освіти в ланках дошкільної та загальної середньої освіти. Виявлено та обґрунтовано на основі аналізу даних офіційної статистичної інформації Державної служби статистики України та відомчої звітності Міністерства освіти і науки наявний негативний ефект впливу змін правових норм, що виявляється у відсутності комплексного підходу до розв'язання проблеми правового оформлення процесів упровадження інклюзії в освіті, недоліках чинного механізму фінансування цих рівнів освіти, принципів і практики організації навчального процесу, недоліках моделей реалізації спеціальної підготовки кваліфікованих кадрів.

The purpose of the article is to identify and substantiate the impact of changes in legal norms on the development of inclusive education in Ukraine. We prove that there legislative and regulatory changes have had a direct positive effect on the current state of inclusivity in pre-school and general secondary education. Having analysed the official statistical data of the State Statistics Service of Ukraine and reports of the Ministry of Education and Science of Ukraine, we also find and substantiate negative effects of the shift in legal norms: the lack of a comprehensive approach to the legal aspects of introducing inclusivity in education; the shortcomings of the current mechanisms of funding on these education levels; the principles and practices used to organize the education process; and the drawbacks in the models of special training for qualified teaching staff.

Ляшенко О. Оцінювання навчальних досягнень учнів за допомогою адаптивного тестування [Assessment of student achievements by adaptive testing] / Олександр Ляшенко // Освіта для миру = Edukacja dla pokoju. – 2019. – Том 1. – С. 178-189. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/718779/>.

Розкрито основні засади використання адаптивного педагогічного тестування для оцінювання навчальних досягнень учнів. Найбільш адекватним засобом оцінювання результатів навчання є таке адаптивне тестування, яке надає можливість у процесі оцінювання змінювати послідовність, зміст і складність завдань з урахуванням наданих учнем відповідей. Залежно від того, якою мірою адаптовано педагогічний тест до когнітивних особливостей розвитку дитини, в оцінюванні учнів застосовують три моделі тестування: лінійну, розгалужену і комбіновану. Кожна з них має свої переваги і обмеження, зумовлені обраною стратегією оцінювання учня. Для адаптації тесту до адекватного рівня навчальних досягнень учня потрібно знайти таку модель педагогічного тесту, яка б адекватно відображала реальний рівень набутих учнем компетентностей, його здатності стабільно виконувати завдання певного рівня складності в певному часовому інтервалі. Запропонована блокова модель адаптивного тесту дає можливість одержувати на основі численних варіантів сполучення блоків ієрархічні комбінації побудови тесту, який найбільш адекватний пізнавальним особливостям учня. Така блокова модель наближає рівень складності завдань до реального рівня навчальних досягнень учнів. Широке використання в освітньому процесі інформаційно-комунікаційних технологій призвело до можливості створення комп'ютерного адаптивного тестування, завдяки якому педагогічне тестування набуло статусу глибоко індивідуалізованого засобу контролю знань і компетентностей учнів. Доведено переваги комп'ютерного адаптивного тестування як інструментального засобу оцінювання результатів навчання учнів відповідно до їхніх індивідуальних когнітивних особливостей розвитку і навчальних досягнень.

The article reveals the basic principles of the use of adaptive pedagogical testing for assessing student achievements. The most adequate means of evaluating learning outcomes is such adaptive testing, which enables the possibility to change the sequence, content and complexity of tasks in the evaluation process, depending on the responses provided by the learner. Depending on the extent to which the pedagogical test for cognitive development of the child is adapted, in the assessment of students, three models of testing are used: linear, branched and combined. Each of them has its advantages and limitations due to the chosen assessment strategy. To adapt the test to an adequate level of academic achievement, you need to find a model of pedagogical test that adequately reflects the real level of competencies of the student, his ability to perform tasks of this complexity level. The proposed block model of the adaptive test gives the opportunity to receive hierarchical combinations of constructing the test, which is the most adequate to the cognitive characteristics of the student due to the numerous variants of the connection of blocks. Such a block model does

approximate the level of complexity of tasks to the real level of achievements of students. Widespread use in the educational process of information and communication technologies has led to the possibility of creating computer adaptive testing, through which pedagogical testing has become a deeply individualized means of controlling the knowledge and competencies of students. The article outlines the advantages of computer adaptive testing as an instrumental tool for evaluating learning outcomes of students in accordance with their individual cognitive peculiarities of development and academic achievement.

Ляшенко О. І. Адаптивне навчання як ознака сучасних дидактичних систем [Adaptive education as a sign of modern didactic systems] / Ляшенко О. І. // Актуальні проблеми психології. Психологічна теорія і технологія навчання. – 2019. – Том 8. – Вип. 10. – С. 185-195. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/717202/>.

Стаття розкриває основні підходи до побудови сучасних дидактичних систем на засадах адаптивного навчання. У сучасних адаптивних системах навчання реалізується алгоритм генерування змісту і методів навчання, коли різні здобувачі освіти досягають запланованих результатів різними способами організації освітнього процесу, у різному темпі і на основі різних варіацій навчального матеріалу. Показано, що в практичній реалізації адаптивного навчання важливе поєднання технологічної платформи адаптивної системи навчання з методичним забезпеченням освітньої діяльності. Таке технологічне поєднання технічних і методичних аспектів освітнього процесу дає можливість реалізувати різнорівневе навчання з альтернативним вибором стратегії і здійснити проектування особистісно орієнтованої траєкторії здобуття освіти.

The article reveals main approaches to the construction of modern didactic systems on the basis of adaptive education. In the modern adaptive education systems, an algorithm for generating content and teaching methods is implemented, when different educational attainments achieve planned results in different ways of organizing the educational process, at different rates and based on different variations of the educational material. It is shown that in the practical implementation of adaptive education an important combination of the technological platform of the adaptive system of teaching with the methodological provision of educational activities. Such a technological combination of technical and methodological aspects of the educational process makes it possible to implement multilevel education with an alternative strategy of choice and to design a personally oriented trajectory of education.

Ляшенко О. І., Терещук С. І. Застосування мобільної технології PLICKERS у процесі навчання фізики [Using the mobile technology PLICKERS in the process of learning physics] / Ляшенко Олександр Іванович, Терещук Сергій Іванович // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2019. – Том 70. – № 2. – С. 59-70. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/717201/>.

У статті проаналізовано можливості запровадження мобільної технології освіти в шкільній практиці як засобу формування інформаційно-цифрової компетентності учнів. На підставі аналізу літературних джерел та освітянської практики окреслено методичні особливості застосування мобільної технології в навчальному процесі, зокрема під час фронтального опитування учнів з використанням мобільного застосунку Plickers. За результатами проведеного анкетування учнів і вчителів виявлено основні недоліки запровадження мобільної технології в освітній процес. Зокрема, підтверджено недостатню підготовку учнів до використання засобів мобільної технології в самостійному навчанні, низьку готовність учнів і вчителів до використання мобільних застосунків і сервісів у навчальному процесі. Стверджується, що низький рівень запровадження мобільного навчання в шкільну практику зумовлений недостатнім методичним забезпеченням і неналежним описом способів використання мобільних застосунків у конкретних дидактичних ситуаціях. На прикладі мобільного застосунку Plickers показано можливості використання його в процесі навчання фізики. У статті подано методичні рекомендації щодо застосування Plickers під час фронтального опитування учнів у процесі вивчення квантової фізики. Запропоновано п'ять варіантів використання Plickers на уроках фізики, зокрема: фронтальне опитування з метою діагностування навчальних досягнень учнів або перевірки сформованості певних понять; подвійне тестування на початку та в кінці уроку з метою виявлення ступеня досягнення мети уроку; локальне або модульне опитування за окремими фрагментами навчального матеріалу для виявлення рівня його; опитування учнів з метою з'ясування успішності виконання завдань чи розв'язування задач; використання мобільного засобу для об'єднання учнів у групи з метою проведення коригування типових помилок. Підкреслюється, що стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та широке їх використання останнім часом в освітній діяльності дають підстави для оптимістичних прогнозів щодо якнайшвидшого запровадження мобільного навчання в школі.

The article analyzes the possibilities of introduction of mobile technology of education in school practice as a means of forming information and digital competency of students. Based on the analysis of literary sources and educational practice, the methodical features of the application of mobile technology in the educational process, in particular during the frontal questioning of students using the mobile application Plickers, are outlined. According to the results of questionnaire survey of students and teachers revealed the main shortcomings of the introduction of mobile technology in the educational process. In particular, the inadequate preparation of students for the use of mobile technology in self-study, the low readiness of students and teachers to use mobile applications and services in the learning process has been confirmed. It is argued that the low level of introduction of mobile education in school practice is due to insufficient methodological support and improper description of ways of using mobile applications in specific didactic situations. The example of the Plickers mobile

application demonstrates the possibilities of using it in the process of teaching physics. The article gives methodical recommendations on the application of Plickers during the frontal questioning of students in the process of studying quantum physics. Five options for the use of Plickers in physics classes are proposed, in particular: a frontal survey to diagnose student achievements or check the formation of certain concepts; double testing at the beginning and at the end of the lesson to determine the degree to which the purpose of the lesson is achieved; local or modular survey on specific pieces of educational material to identify its level; interviewing students in order to find out the success of tasks or solving problems; the use of a mobile tool for grouping students into groups in order to correct typical errors. It is emphasized that the rapid development of information and communication technologies and their widespread use in recent years in educational activities provide grounds for optimistic forecasts for the earliest possible introduction of mobile school education.

Науменко С. Зарубіжний досвід використання електронних освітніх ресурсів як інструменту підготовки здобувачів базової середньої освіти до зовнішнього незалежного оцінювання [Overseas experience of using electronic educational resources as a tool for preparing basic secondary education seekers for external independent assessment] / Світлана Науменко // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – Вип. 23. – С. 192–207. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719002/>. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2019-23-192>.

У статті висвітлено досвід країн зарубіжжя (Великої Британії, Вірменії, Ірландії, Казахстану, Латвії, Литви, Польщі, Республіки Білорусь, Республіки Молдова, Російської Федерації) щодо використання електронних освітніх ресурсів як інструменту підготовки здобувачів базової середньої освіти до зовнішнього незалежного оцінювання (далі – ЗНО). Окреслено для України перспективи зарубіжного досвіду щодо запровадження державної підсумкової атестації (далі – ДПА) у формі ЗНО по завершенню закладів базової середньої освіти (гімназії). Ці перспективи стосуються створення: 1) окремого розділу, присвяченому організації і проведенню ДПА у формі ЗНО по завершенню гімназії, на сайті Українського центру оцінювання якості освіти (<http://testportal.gov.ua/>). Розміщення у цьому розділі тестових зошитів (сертифікаційних робіт) ДПА у формі ЗНО й окремо відповідей на тестові завдання з цих зошитів та інформації типу «Дорожня карта учасника», де покроково буде описано процедуру участі здобувача гімназії у ДПА у формі ЗНО; 2) сайту для здобувачів освіти і вчителів, на якому б розташовувалися електронні освітні ресурси (онлайн-уроки, відео, тести та ін.), які допомагали б вчителю у підготовці до уроку, а здобувачу освіти – повторити матеріал, оцінити свої освітні досягнення.

The article highlights the experience of foreign countries (Great Britain, Armenia, Ireland, Kazakhstan, Latvia, Lithuania, Poland, Republic of Belarus, Republic of Moldova, the Russian Federation) as to using electronic educational

resources as a tool for preparing basic secondary education seekers for external independent assessment (hereinafter as EIA). It is found out that in foreign countries, information on EIA upon completion of basic secondary education is posted either on the website of the Ministry of Education or on the website of an institution (test or evaluation center, etc.), which is responsible for the development and administration of EIA in the country. However, in the vast majority of foreign countries, these sites have only the exam schedule and examples of tasks (unanswered). Perspectives of foreign experience on introduction of the state final certification (hereinafter as SFC) in the form of EIA upon completion of the institutions of basic secondary education (gymnasium) are outlined for Ukraine. These perspectives relate to the creation of: 1) a separate section on the website of the Ukrainian Center for Educational Quality Assessment, posted to the organization and conduct of SFSs in the form of EIA upon completion of gymnasium. Placement of test tasks in this section to prepare basic secondary education seekers for SFCs in the form of EIA, and after conducting this evaluation – reports and tests of basic and additional sessions, test workbooks (certification works) and separately answers to test tasks from them and information such as “Participant Roadmap”, which will describe in a step-by step the procedure for the gymnasium student’s participation in SFS in the form of EIA; 2) a site for seekers and teachers, which would host electronic educational resources (online lessons, videos, tests, etc.) to help the teacher be prepared for the lesson, and the seeker to repeat the material, evaluate their educational achievements.

Науменко С. О. Перспективи зовнішнього незалежного оцінювання на рівні базової середньої освіти в Україні у векторах європейського досвіду [Perspectives for independent external evaluation at the level of basic secondary education in Ukraine in the vectors of European experience] / Науменко Світлана Олександрівна // Український педагогічний журнал. – 2019. – № 1. – С. 5–15. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/715507/>. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-1-5-15>.

У статті представлено європейський досвід запровадження зовнішнього незалежного оцінювання на рівні базової середньої освіти та окреслено перспективи його застосування в Україні. На прикладі освітньої системи Ірландії висвітлено процедуру організації і проведення зовнішнього незалежного оцінювання (державних іспитів) по закінченню закладів базової середньої освіти (молодшого циклу середньої школи). Представлено мету цих іспитів, процедуру вибору здобувачем освіти (учнем, випускником) навчальних предметів. Охарактеризовано іспити з географії та «наука». Описано форми тестових завдань, які містилися у тестах з цих предметів на звичайний (стандартний) та вищий рівні (2018 р.), та здійснено аналіз тестових завдань. Виявлено, що перспективами зовнішнього незалежного оцінювання на рівні базової середньої освіти в Україні у векторі європейського досвіду є: запровадження державної підсумкової атестації у

формі зовнішнього незалежного оцінювання; використання відкритих тестових завдань (разом із закритими) у тестах з різних предметів; розміщення практико-орієнтованих завдань у тестах.

The article presents the European experience of introducing independent external evaluation at the level of basic secondary education and outlines the perspectives for its application in Ukraine. In particular, using the example of the educational system in Ireland, the procedure for organizing and conducting the independent external evaluation (state examinations) after the completion of institutions of basic secondary education (junior cycle of secondary school) was highlighted. The purpose of these exams, the procedure of selecting by education seekers (pupil, graduate) of educational subjects was presented. It is emphasized that by passing the independent external evaluation (state examinations) for the completion of the junior cycle of secondary school (Junior Certificate), the compulsory education in Ireland for applicants aged 14-15 is completed. Studying at the next level of education is optional, and, having received Junior Certificate, Irish people may go to work. It was found out that for obtaining Junior Certificate, the education seekers pass the exams from 8 to 9 subjects. While, the examinations in English, as well in the state (Irish (Gaeilge)) languages and mathematics are compulsory but exams from other subjects – at the choice of the applicant. Among the list of subjects to choose from are the modern foreign languages (French, German, Spanish or Italian), geography, history, music, science (physics, chemistry, biology); visual art; home economics; materials technology (wood); metalwork; technical graphics; Latin and Ancient Greek; Jewish studies etc. An exam for each subject the education seekers may pass at an ordinary (standard) or higher level. The examinations in geography and science for the Junior Certificate were described. In particular, their forms were presented, the forms of test tasks containing the tests for the ordinary (standard) and higher level (2018) were described, and the analysis of the test tasks was performed. It is found that the tests contain closed and open test tasks. Open tasks are represented not only by the tasks of writing down of a word in each statement (sentence), but also by the tasks with a long answer, where the education seeker must describe or explain some phenomenon or process. The tasks require from education seekers to demonstrate the ability to apply their knowledge, skills and abilities in new and changed situations, the ability to analyze and explain, and so on. The practice-oriented direction of tasks shows that education seekers meet geographic, biological, chemical, physical and other objects, phenomena and processes in everyday life. It was revealed that the prospects of independent external evaluation at the level of basic secondary education in Ukraine in the vector of European experience are: 1) introduction of the state final examination in the form of independent external evaluation. Moreover, its goal is not only to assess the level of educational achievements of education seekers, but also to help them with the choice of direction (specialization) at the next level of education; 2) introduction of open test tasks (together with closed ones) in tests on various subjects; 3) introduction of practical-oriented tasks in the tests.

Hryvko A. V. Structural and methodological aspects of research typologization on the use of ICT in secondary school [Структурно-методичні аспекти типологізації досліджень щодо використання ІКТ в шкільній освіті] / Antonina V. Hryvko // Information Technologies and Learning Tools (Інформаційні технології і засоби навчання). – 2020. – Vol. 79. – № 5. – P. 1-14. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/722523/>. – DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3926>.

У статті в методологічному аспекті розглянуто питання систематизації досліджень щодо використання ІКТ в середній освіті. Прийняття важливих рішень щодо удосконалення шкільної освіти, у тому числі шляхом упровадження в навчальний процес тих чи інших інформаційно-комунікаційних технологій, базується на вивченні відповідного досвіду та результатів відповідних досліджень. Велика кількість різноспрямованих наукових праць, які складають теоретико-практичну та методологічну базу використання ІКТ в шкільній освіті, зумовлює необхідність узагальнення, впорядкування й визначення їх типологічних ознак.

Автор теоретично обґрунтував умовне виокремлення таких груп досліджень, пов'язаних із використанням ІКТ в школі, як: узагальнювальні теоретико-аналітичні (документальні), емпіричні та комплексні. Кожна з груп досліджень характеризується варіативною сукупністю типологічних ознак за масштабністю та самотійністю їх проведення, що дає змогу виокремити основні їх типи (у статті розглянуто 10 типів досліджень, серед яких, наприклад, емпіричні/міжнародні широкомасштабні/контекстні дослідження або комплексні/локальні/самотійні дослідження, тощо). Автор визначив структурно-методологічні критерії аналізу різних типів досліджень (тематичний, цільовий, вибіркового, організаційний, методичний, аналітичний, результативний) та здійснив вибіркового аналізу досліджень за запропонованими типологічними ознаками та структурно-методологічними критеріями, результати якого систематизовано в матриці методологічного аналізу різних типів досліджень щодо використання ІКТ у шкільній освіті.

За результатами огляду праць визначено актуальні тематичні напрями аналізованих досліджень, виявлено типові методи збору й аналізу відомостей та формат висвітлення результатів для кожної виокремленої групи досліджень.

Підхід до систематизації досліджень щодо використання ІКТ в закладах середньої освіти, представлений в пропонованій статті, може бути застосований під час оглядів наукових здобутків, аналізу педагогічних досліджень в галузі ІКТ або ж для проектування власних досліджень. Заповнення запропонованої матриці аналізу дасть змогу використовувати її в подальшому як базу даних відповідних досліджень, полегшить пошук і відбір тих із них, які відповідають завданням конкретного наукового пошуку.

The article features a methodology for systematization of research on ICT use in secondary education. Making important decisions about improving school education, including through the introduction of certain information and communication technologies into the educational process, is based on the study of

relevant experience and relevant research results. The large number of diversified scientific works that make up the theoretical, practical, and methodological basis of the ICT use in school education necessitates the generalization, ordering, and determination of their typological features.

The author singles out the following groups of studies related to the ICT use in school: generalizing theoretical-analytical (documentary), empirical and complex. Each of the groups is characterized by a variable set of typological features in terms of scale and independence of their conduct. They allow distinguishing their main types (10 types of research are considered in the article, for example, empirical/international large-scale/contextual studies or complex/local/separate studies, etc.). The author determined the structural and methodological criteria for the analysis of different research types (thematic, targeted, sampling, organizational, methodical, analytical, resultant) and carried out a selective analysis of the studies on the proposed typological features, structural and methodological criteria, the results of which were systematized in the matrix of methodological analysis of different research types on the ICT use in school education.

According to the results of the works review, topical thematic areas of the analyzed research were identified, typical methods of data collection and analysis were singled out and the format of results reporting was highlighted for each selected research group.

The approach to systematizing research on the use of ICT in secondary education institutions, presented in the proposed article, can be applied during the review of scientific achievements, the analysis of pedagogical research in the field of ICT, or to design individual research. Filling in the proposed analysis matrix will allow it to be further used as a database of relevant research papers, facilitate the search and selection of those that meet the objectives of a specific scientific search.

Zhuk Y., Naumenko S. The custom qualities of textbook in the pupils' assessing of basic secondary education [Користувацькі якості підручника в оцінці здобувачів базової середньої освіти] / Yurii Zhuk, Svitlana Naumenko // Проблеми сучасного підручника (Problems of a Modern Textbook) : зб. наук. праць. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – Вип. 25. – С. 40–56. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/723690/>. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-25-40-56>.

У статті висвітлено результати експериментального дослідження щодо оцінювання здобувачами базової середньої освіти користувацьких якостей підручника через оцінювання ними структурних складових (навчального тексту, малюнків, таблиць, графіків, діаграм, завдань різних типів, практичних робіт, навчальних проєктів, термінологічного словника) підручників з природничих предметів (біології, хімії, географії) з використанням авторської методики. Представлено загальні оцінки користувацьких якостей підручників біології, хімії і географії для 9 класу та окремо оцінки користувацьких якостей їх полікодових текстів (малюнків,

таблиць, графіків, діаграм) та складових, що вимагають виконання (завдань, практичних робіт, навчальних проєктів, термінологічного словника). Під час дослідження було виявлено: 1) близькість інтегральних оцінок підручників та близькість середніх оцінок їх окремих складових, що можна пояснити приблизно однаковим досвідом здобувачів освіти, сформованим у процесі використання цих підручників, схожістю лінгвістичних і дидактичних особливостей їх текстів та схожістю, в цілому, структурної побудови підручників; 2) високі показники емпіричних коефіцієнтів детермінації по всіх позиціях результатів оцінювання, які підтверджують, що під час дослідження було висвітлено користувацькі якості підручника з точки зору здобувача освіти.

Експериментально визначено чотири фактори («Доступність», «Наочність», «Цікавість», «Практичність»), які характеризують користувацькі якості підручника з точки зору дев'ятикласників. Так, до фактору «Доступність» увійшли такі характеристики підручника як простота і зрозумілість його навчальних текстів та наявність в ньому малюнків; «Наочність» – розміщення діаграм, графіків і таблиць; «Цікавість» – цікавість навчальних текстів та розташування завдань і словника; «Практичність» – наявність навчальних проєктів і практичних робіт.

Підручник розглядається як засіб навчальної діяльності, результативність використання якого визначається якостями засобу й особистісним ставленням користувача до структурних складових підручника.

The article highlights the results of the pilot study with regard to the evaluation of the custom quality of textbook by students of basic secondary education through their assessment of structural components (student texts, drawings, charts, graphs, diagrams, tasks of different types, field works, educational projects, glossary of terms) of natural science textbooks (biology, chemistry, geography) using the author's methods. The overall assessment as to the custom quality of biology, chemistry and geography textbooks for 9th grades was provided and separately the measurement of custom quality of their polycode texts (drawings, charts, graphs, diagrams), together with all components which require effective implementation (tasks, field works, educational projects, glossary of terms). At the time of this study the following was found out: 1) The proximity of integral assessments of textbooks and affinity of average score of their individual parts which can be attributed to approximately the same experience of every pupil resulting from using of these textbooks, along with linguistic and didactic similarities of their texts and similarity of structural arrangements of textbooks as a whole. 2) The high rate of empirical coefficient of determination on all data categories of evaluation results that reaffirm that at the time of the study the custom quality of textbook were highlighted from the point of view of pupil.

There are four factors that have been experimentally established (“Accessibility”, “Visibility”, “Interestingness”, “Practicality”) which characterize the custom quality of textbook from the point of view of the ninth-grader. Thus, the factor “Accessibility” incorporates such characteristics of textbook as simplicity and comprehensibility of its teaching texts, as well as the presence of

drawings therein; “Visibility” includes diagrams, graphs and tables; “Interestingness” is a interestingness of study texts and also placement of tests and vocabulary. “Practicality” implies the presence of educational projects and practical works.

The textbook is considered to be a means of scientific activity and the performance measures for the utilization of the latter depends on the quality of method and users’ attitude towards structural issues of textbook.

МАТЕРІАЛИ Й ТЕЗИ НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ, СЕМІНАРІВ

Ващенко Л. Вплив форми тестових завдань на результати тестування старшокласників (на прикладі тесту з біології) [Influence of the form of test tasks on the results of testing senior pupils (on the example of the biology test)] / Лідія Ващенко // Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Інтердисциплінарні виміри : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (Конін – Ужгород – Херсон – Кривий Ріг, 2019) / редактори-упорядники: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький. – Конін – Ужгород – Херсон – Кривий Ріг : Посвіт, 2019. – С. 54-56. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716442/>.

Подано результати експериментального дослідження впливу форми тестових завдань та профільної спеціалізації на результати виконання тестів з біології учнями 10–11 класів.

The article presents the results of an experimental study of the influence of the form of test tasks and profile specialization on the results of tests in biology by students of 10-11 classes.

Ващенко Л. До питання зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання на базовому рівні [The issue of external independent assessment after the basic school] / Ващенко Лідія // Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи : матеріали Першої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Київ, 18 квітня 2019 р. (Дидактика: теорія і практика). – Київ : Фенікс, 2019. – С. 60-63. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716443/>.

Подано аналіз результатів опитування різних груп респондентів – старшокласників, вчителів, першокурсників та батьків щодо шляхів ефективного запровадження зовнішнього незалежного оцінювання за базову школу.

The article gives the survey results of different groups of respondents – senior students, teachers, freshmen and parents regarding the ways of effective introduction of external independent assessment in the basic school.

Ващенко Л. Особливості екзаменів з біології у країнах зарубіжжя [Features of biology exams in foreign countries] / Лідія Ващенко // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2019:

інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації: матеріали III Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 30 травня 2019 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. – Київ-Дрогобич: ТзОВ «Трек-ЛТД», 2019. – С. 99-100. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716440/>.

Подано аналіз особливостей екзаменів з біології в окремих країнах зарубіжжя.

The article presents an analysis of peculiarities of examinations in biology in certain of foreign countries.

Ващенко Л. Особливості оцінювання рівнів сформованості компетентностей учнів закладів загальної середньої освіти [Peculiarities of assessing competence levels of students of general secondary education] / Ващенко Лідія // Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Київ, 30 вересня 2019 р. (наукове електронне видання). – Київ: Педагогічна думка, 2019. – С. 15-17. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/717287/>.

Розглянуто способи оцінювання рівнів сформованості компетентностей учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

The ways of estimation of levels of competence formation of pupils of general educational institutions are considered.

Ващенко Л. Особливості профільної спеціалізації старшокласників та форми їх підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання [Features of profile specialization of high school students and forms of their preparation for external independent assessment] / Лідія Ващенко // Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи: збірник доповідей VIII-ї Міжнародної науково-практичної конференції (Конін – Ужгород – Київ – Херсон). – Том VIII: діалог у розвитку науки та освіти / ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький. – Конін – Ужгород – Київ – Херсон: Посвіт, 2020. – С. 89-91. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/720399/>.

Подано результати опитування старшокласників, які навчаються в класах різного профілю, щодо їх форм підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. Старшокласники, готуючись до зовнішнього незалежного оцінювання та вступу до вищих навчальних закладів поєднують кілька форм підготовки до випробувань. Як правило, в учнів різної профільної спеціалізації (окрім економічної) переважають заняття з репетиторами, самостійна підготовка та підготовка в школі під час уроків.

The results of a survey of high school students studying in different classes on their forms of preparation for external independent assessment are presented. High school students, in preparing for external independent assessment and admission to higher education, combine several forms of test preparation. Typically, students with different specializations (other than economics)

predominate with tutoring, self-study and school-based lessons. The study was conducted with a small sample of students in one type of educational institution and therefore we can only talk about certain trends.

Ващенко Л. Оцінювання рівня сформованості предметних біологічних компетентностей старшокласників щодо уміння виокремлювати та класифікувати поняття [Assessment of the level of formation of subject biological competences of high school students in the ability to distinguish and classify concepts] / Ващенко Лідія // Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи : збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Київ, 05 березня 2020 р. (наукове електронне видання). – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 34-37. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719622/>.

У тезах подано результати експериментального дослідження оцінювання рівня сформованості предметних біологічних компетентностей старшокласників. При цьому було використано тестові завдання, які перевіряють здатність учнів систематизувати поняття, виокремлюючи ознаки та властивості об'єктів, явищ, предметів. Виявлено зв'язок між рівнем сформованості предметних біологічних компетентностей і здатністю переносити понятійні знання в інший часовий та функціональний контекст.

The thesis presents the results of an experimental study evaluating the level of formation of subject biological competences of high school students. In doing so, test tasks were used to test students' ability to systematize concepts, separating the signs and properties of objects, phenomena, objects. The relationship between the level of formation of subject biological competences and the ability to transfer conceptual knowledge to another temporal and functional context is revealed.

Ващенко Л. Питання використання завдань з біології у практичній ситуації [A question of the use of tasks is from biology in a practical situation] / Лідія Ващенко // Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи. Міждисциплінарні перспективи : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції / редактори-упорядники: А. Душний, М. Махмудов, М. Стреначікова, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Банська Бистриця – Баку – Ужгород – Херсон – Кривий Ріг : Посвіт, 2019. – С. 86-88. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/717144/>.

Узагальнено уявлення вчителів про практико-орієнтовані завдання, які надають можливість оцінити уміння школярів використовувати знання з біології в практичній ситуації.

The article generalizes the teachers' imagination about practical tasks, which provide an opportunity to assess the students' ability of to use knowledge in biology in practical activities.

Ващенко Л. С. Використання понятійного апарату біології у тестах зовнішнього незалежного оцінювання [Use of the conceptual apparatus of biology in external independent assessment tests] / Л. С. Ващенко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 255–256. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719872/>.

Висвітлено аналіз понятійного апарату тестів зовнішнього незалежного оцінювання 2008–2018 рр. з біології. Наголошено, що, розробляючи вимірвальний інструментарій для проведення державної підсумкової атестації за базову школу у формі зовнішнього незалежного оцінювання, варто визначити кількісне співвідношення у тестах завдань, які спрямовані на оцінювання предметних і ключових компетентностей учнів

There's analysis of the conceptual apparatus of external independent tests assessment in 2008–2018 in biology are highlighted. It is emphasized that developing a measuring tool for conducting state final certification for basic school in the form of external independent assessment, it is necessary to determine the quantitative ratio in the tests of the tasks, which are aimed at assessing the subject and key competences of students.

Ващенко Л. С. Випускник базової школи в епоху трансформації освітнього середовища [Graduate of elementary school in the era of educational transformation] / Ващенко Лідія Семенівна // Dynamics of the development of world science : Abstracts of the 7th International scientific and practical conference (March 18-20, 2020, Vancouver, Canada). – Vancouver, Canada : Perfect Publishing, 2020. – P. 288-294. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719631/>.

Подано портрет випускника базової школи, як системи орієнтирів, які характеризують навчальне середовище ліцею. Результати дослідження не надають вичерпної інформації про внутрішній світ сучасних дев'ятикласників. Однак можна зробити висновок, що у ліцеїстів сформований широкий погляд на результати навчання, які є основою для успішності молодих людей у нових умовах життя і діяльності. Характерною рисою нинішніх випускників базової школи ліцею є готовність і прагнення у досягненні життєвих цілей опиратися на себе, на свої здібності.

A portrait of a primary school graduate is presented as a system of landmarks that characterize the educational environment of the lyceum. The results of the study do not provide comprehensive information about the inner world of modern ninth-graders. However, we can conclude that high school students have a broad view of learning outcomes, which are the basis for the success of young people in the new conditions of life and activity. A characteristic feature of current graduates of the basic school of the lyceum is the willingness and desire to achieve life goals to rely on themselves, on their abilities.

Ващенко Л. С. Вплив композиції тестових завдань у тесті з біології на результати підсумкового оцінювання випускників закладів загальної

середньої освіти [The influence of the composition of test tasks in the test in biology on the results of the final assessment of graduates of general secondary education] / Л. С. Ващенко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2020 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 108-109. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726014/>.

Висвітлено результати експериментального дослідження щодо впливу композиції тестових завдань у тесті з біології на результати підсумкового оцінювання випускників закладів загальної середньої освіти.

The results of an experimental study on the influence of the composition of test tasks in the biology test on the results of the final assessment of graduates of general secondary education are highlighted.

Ващенко Л. С. Вплив порядку розміщення тестових завдань в тесті з біології на результати його виконання учнями закладів загальної середньої освіти [Influence of the order of placement of test tasks in the test on biology on the results of its performance by students of general secondary education institutions] / Ващенко Лідія Семенівна // Innovative development of science and education : abstracts of the 3rd International scientific and practical conference (May 24-26, 2020, Athens, Greece). – Athens : ISGT Publishing House, 2020. – P. 235-241. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/725994/>.

Подано результати проведеного педагогічного експерименту про те, що порядок розміщення тестових завдань у підсумковому тесті з біології не впливає на результативні показники виконання тесту. На результати не впливає також профільна спеціалізація старшокласників, які брали участь у дослідженні.

The results of the conducted pedagogical experiment are presented that the order of placement of test tasks in the final test in biology does not affect the performance of the test. The results are also not affected by the profile specialization of high school students who participated in the study.

Ващенко Л. С. Вплив різних факторів на вибір школярами профілю навчання в закладах загальної середньої освіти [The influence of various factors on the choice of students' profile of study in general secondary education] / Ващенко Л. С. // Оцінювання досягнень здобувачів загальної середньої освіти: сучасні виклики та перспективи : зб. наук. пр. [ред. кол. І. Б. Вашеняк (гол.) та ін.]. – Хмельницький : Видавництво ХОІШПО, 2020. – С. 3-12. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726247/>.

У статті подано аналіз результатів опитування випускників експериментального навчального закладу, ліцею №1 7 м. Хмельницького з питань впливу різних факторів на вибір ліцеїстами профілю навчання. Показано, що найбільш впливовими факторами вибору профілю навчання є вчителі, представники вищих навчальних закладів та система допрофільної підготовки. Основою профілізації може бути задоволення інтересів батьків та

кон'юнктура ринку. Найбільш оптимальними моделями профільного навчання ліцеїсти називають навчання за сферами діяльності та системою підготовки до вступу в університет. Існуючу натеper з закладах загальної середньої освіти традиційну предметну модель організації профільного навчання більшість ліцеїстів не вважає доцільною. Чинна на тепер перехідна модель профільного навчання не завжди реалізує індивідуальне замовлення учня на його освіту відповідно до потреб соціуму.

The article presents an analysis of the results of a survey of graduates of an experimental educational institution, Lyceum № 17 in Khmelnytsky on the impact of various factors on the choice of lyceum students profile of study. It is shown that the most influential factors in choosing the profile of education are teachers, representatives of higher education institutions and the system of pre-professional training. Profiling can be based on parental interests and market conditions. Lyceum students call the most optimal models of specialized education in the fields of activity and the system of preparation for university entrance. Most lyceum students do not consider the traditional subject model of the organization of specialized education existing at the secondary schools to be expedient. The current transitional model of specialized education does not always implement the individual order of the student for his education in accordance with the needs of society.

Ващенко Л. С. До питання оцінювання старшокласниками шкільних підручників біології, екології [On the issue of assessment of school textbooks by biology, ecology by senior students] / Ващенко Лідія Семенівна // Modern science: problems and innovations : Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference (May 3-5, 2020, Stockholm, Sweden). – Stockholm : SSPG Publish, 2020. – P. 474-479. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/720590/>.

Подано узагальнену думку старшокласників щодо чинних підручників біології, екології для старшої школи. Представлено результати дослідження, яке було спрямоване не на оцінювання учнями певного підручника біології, а на з'ясування узагальненої їх думки щодо структурних складників навчальної книги.

The generalized opinion of senior pupils concerning the current textbooks of biology, ecology for high school is given. The modern textbook is considered as a multifunctional system, which is focused on the inclusion of students in the information educational environment, solving problems of development of their cognitive abilities. The results of the research are presented, which were aimed not at the students' assessment of a certain biology textbook, but at clarifying their generalized opinion about the structural components of the textbook.

Ващенко Л. С. До питання розвитку критичного мислення старшокласників [To the question of development of the critical thinking of senior pupils] / Ващенко Лідія Семенівна // Wiadomości o postępie naukowym i rzeczywistych badaniach naukowych współczesności : kolekcja

prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, Kralow, 17 czerwca 2019 r. – Kralow, Polska : OP «Europejska platforma naukowa», 2019. – Tom 6. – P. 48-51. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/717142/>.

Представлено результати дослідження рівня оволодіння старшокласниками елементами критичного мислення. Шкільна практика потребує розроблення технології формування критичного мислення школярів в процесі навчання, використання сукупності різноманітних педагогічних прийомів, які спонукають учнів до творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними навчального матеріалу, узагальнення отриманих знань.

The paper presents the results of a study, what level of mastering the elements of critical thinking pupils have. School practice requires the development of technology forming critical thinking of pupils in the learning process, using set of different teaching methods that encourage students to creative activity, create conditions for awareness of educational material, summarizing the knowledge gained.

Ващенко Л. С. Додаткові заняття (репетиторство) – це недовіра до школи чи бажання успішно скласти зовнішнє незалежне оцінювання [Homework (tutoring) is a distrust of the school or a desire to successfully pass an external independent evaluation] / Ващенко Лідія Семенівна // Perspectives of world science and education : abstracts of the 5th International scientific and practical conference (Osaka, Japan, 29-31 January 2020). – Osaka : CPN Publishing Group, 2020. – P. 305-309. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719107/>.

Подано аналіз результатів опитування різних груп респондентів – старшокласників, вчителів, першокурсників та батьків щодо причин та шляхів запобігання розвитку масового репетиторства серед випускників, можливості складання зовнішнього незалежного оцінювання не вдаючись до додаткових занять. Автор спробувала знайти відповіді на запитання щодо шляхів пониження рівня репетиторства за допомогою широкої комунікації з батьками щодо процесу навчання в школі; зміцнення переконання, що зовнішнє незалежне оцінювання можна скласти за допомогою знань та умінь, отриманих на уроках; стимулювання вчителів використовувати інструментарій оцінювання, подібний до ЗНО тощо.

The article analyzes the results of a survey of different groups of respondents – high school students, teachers, freshmen and parents about the reasons and ways of preventing the development of mass tutoring among graduates, the possibility of making external independent assessment without resorting to additional classes. The author tried to find answers to questions about ways to reduce tutoring through broad communication with parents about the learning process at school; reinforcing the belief that external independent evaluation can be built on lessons learned and lessons learned; Encouraging teachers to use assessment tools similar to EITs, etc.

Ващенко Л. С. Домашня навчальна діяльність – важлива складова організації навчального процесу учнів [Home-based learning is an important part of organizing students' learning] / Ващенко Лідія Семенівна // Scientific achievements of modern society : abstracts of the 5th International scientific and practical conference (Liverpool, United Kingdom, January 8-10, 2020). – Liverpool : Cognum Publishing House, 2020. – P. 397-401. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719004/>.

Матеріали присвячені актуальній проблемі сучасної школи – формування вміння школярів організовувати самостійну навчальну роботу, виконувати домашні завдання. Отримані результати дослідження дають підстави зробити висновок про необхідність у шкільній практиці більш системно організовувати самостійну домашню навчальну роботу школярів з метою ефективного використання часу, дотримання балансу між різними формами навчання.

The article is devoted to the actual problem of the modern school – formation of students' ability to organize independent educational work, to do homework. In the context of intensification of school life, proper organization of home-schooling activities is of particular importance. The results of the study give grounds to conclude that in school education it is necessary to organize more systematically independent home-school work of schoolchildren in order to use the time effectively, to keep the balance between different forms of education.

Ващенко Л. С. Понятійний апарат тестів зовнішнього незалежного оцінювання з біології [Features of using the conceptual apparatus of biology in external independent testing] / Ващенко Л. С. // Проблеми сучасного підручника : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (14 травня 2019 р., м. Київ). – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 22-24. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716441/>.

Подано результати аналізу понятійного апарату тестових завдань з біології, які використовувалися у тестах зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) 2008–2018 рр.

The article presents the results of the analysis of the conceptual apparatus of the test questions in biology, which was used in the tests of external independent evaluation in 2008-2018.

Ващенко Л. С. Предметні компетентності в шкільних підручниках біології [Subject competencies in school biology textbooks] / Ващенко Лідія Семенівна // The world of science and innovation : Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference (September 16-18, 2020, London, United Kingdom). – London, United Kingdom : Cognum Publishing House, 2020. – P. 286-293. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/725996/>.

Подано результати аналізу шкільних підручників біології для 7 класу у контексті їх значення для формування предметних біологічних компетентностей. Аналіз навчальних книг дає підстави зробити висновок про

те, що автори, розробляючи підручники, пішли по шляху часткового удосконалення чинних, пристосувавши їх до сьогоднішніх умов і завдань.

The results of the analysis of school biology textbooks for 7th grade in the context of their significance for the formation of subject biological competencies are presented. The analysis of textbooks gives grounds to conclude that the authors, developing textbooks, followed the path of partial improvement of the existing ones, adapting them to today's conditions and tasks.

Ващенко Л. С. Про особливості понятійного апарату курсу біології в системі загальної середньої освіти [On the peculiarities of the conceptual apparatus of the biology course in the system of general secondary education] / Ващенко Лідія Семенівна // Actual trends of modern scientific research : abstracts of the 4th International scientific and practical conference (Munich, Germany, 11-13 October, 2020). – Munich, Germany : MDPС Publishing, 2020. – P. 169-175. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/725995/>.

Подано результати аналізу понятійного апарату змісту шкільного курсу біології, який представляє собою систему взаємопов'язаних понять, законів, закономірностей, що виражені системою термінів. Показано, що понятійний апарат складають, в основному, спеціальні та загальнобіологічні поняття, кількість яких залежить від змісту розділу біології. Спеціальні біологічні поняття є змістовними одиницями окремого розділу біології, а загальнобіологічні є системоутворюючими поняттями і розглядаються як узагальнене відображення суттєвих властивостей предметів оточуючого світу.

The results of the analysis of the conceptual apparatus of the content of the school course of biology, which is a system of interconnected concepts, laws, patterns, expressed by a system of terms. It is shown that the conceptual apparatus consists mainly of special and general biological concepts, the number of which depends on the content of the section of biology. Special biological concepts are meaningful units of a separate section of biology, and general biological are system-forming concepts and are considered as a generalized reflection of the essential properties of the objects of the surrounding world.

Ващенко Л. С. Уявлення учасників навчального процесу про шляхи запровадження державної підсумкової атестації за базову школу у формі зовнішнього незалежного оцінювання [Representation of the participants in the educational process on the ways of introduction of state final certification for the basic school in the form of external independent evaluation] / Ващенко Л. С. // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – С. 239-240. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/714517/>.

Подано аналіз результатів опитування різних груп респондентів: старшокласників, першокласників, вчителів та батьків щодо шляхів

ефективного запровадження зовнішнього незалежного оцінювання за базову школу.

The article gives the survey results of different groups of respondents - senior students, teachers, freshmen and parents regarding the ways of effective introduction of external independent assessment in the basic school.

Ващенко Л. С., Ващенко В. А. Формування дослідницьких умінь старшокласників на уроках біології [Formation of research skills of high school students in biology lessons] / Ващенко Лідія Семенівна, Ващенко Володимир Андрійович // Eurasian scientific congress : abstracts of the 4th International scientific and practical conference (April 19-21, 2020, Barcelona, Spain). – Barcelona, Spain : Barca Academy Publishing, 2020. – P. 188-196. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/720398/>.

Розглянуто результати діагностики операційної складової дослідницьких умінь старшокласників на прикладі біології. Результати дослідження дають підстави зробити висновок про недостатній рівень сформованості у старшокласників дослідницьких умінь, розвиток яких значною мірою залежить від створених вчителем умов, використання ним відповідних методів та прийомів організації навчально-дослідницької роботи, вмілого педагогічного керівництва цим процесом тощо.

The results of diagnostics of the operational component of research skills of high school students on the example of biology are considered. We proceeded from the assumption that at all stages of the study study (from hypothesis to interpretation of results) the students of the senior profile school should be able to apply different mental actions, to form a plan of further activity on the basis of their own conclusions. The results of the study give reason to conclude that the high school students have a lack of development of research skills, the development of which largely depends on the conditions created by the teacher, the use of appropriate methods and techniques of the organization of educational research, skillful pedagogical leadership of this process, etc.

Головко С. Зарубіжний досвід організаційно-методичного забезпечення підсумкової атестації здобувачів гімназійної освіти у формі зовнішнього оцінювання [Foreign experience of organizational and methodological support of final certification of gymnasium education contenders in the form of external assessment] / Світлана Головко // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2019: інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації : матеріали III Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 30 травня 2019 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. – Київ-Дрогобич : ТЗОВ «Трек-ЛТД», 2019. – С. 105-107. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719830/>.

Охарактеризовано систему зовнішнього оцінювання освітніх результатів випускників гімназії Республіки Молдова. Виявлено, що запровадження нової форми підсумкової атестації випускників гімназії в

Республіці Молдова актуалізувало проблеми, досвід вирішення яких є актуальним і для української освітньої системи.

The system of external assessment of educational results of graduates of the gymnasium of the Republic of Moldova is characterized. It is revealed that the introduction of a new form of final certification of gymnasium (secondary school) graduates in the Republic of Moldova has actualized problems which experience of solving is relevant for the Ukrainian educational system.

Головко С. Зовнішнє незалежне оцінювання випускників гімназії як європейська тенденція управління якістю базової освіти [External independent evaluation of high school graduates as a European trend in quality management of basic education] / Світлана Головко // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2020: глобалізований простір інновацій: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 28 травня 2020 р. / НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. О. І. Локшиної. – Київ; Біла Церква: Авторитет, 2020. – С. 190–192. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721934/>.

У тезах проаналізовано проблеми запровадження зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії як європейської тенденції у контексті її організаційно-правового забезпечення. На основі аналізу порівняльних досліджень з'ясовано, що зовнішнє незалежне оцінювання здобувачів базової освіти є перспективним європейським трендом, що набуває розвитку в інституційному полі.

The theses analyze the problems of introduction of external independent evaluation of high school graduates as a European trend in the context of its organizational and legal support. Based on the analysis of comparative studies, it was found that external independent evaluation of basic education seekers is a promising European trend that is developing in the institutional field.

Головко С. Особливості та умови запровадження зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії [Features and conditions of introduction of external independent assessment of gymnasium graduates] / Світлана Головко // Природнича освіта і наука для сталого розвитку України: проблеми і перспективи: збірник наукових матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (10-11 жовтня 2019 року, м. Глухів). – Суми: Вінниченко М.Д., 2019. – С. 58-59. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719829/>.

Висвітлено особливості та умови запровадження державної підсумкової атестації здобувачів рівня базової середньої освіти у формі незалежного зовнішнього оцінювання. Окреслено проблеми, які потрібно буде усунути для успішного запровадження ЗНО здобувачів базової освіти.

The peculiarities and conditions of introduction of the state final certification of contenders of the level of basic secondary education in the form of independent external assessment are covered. The problems that will need to be resolved for the

successful implementation of external independent assessment for basic education applicants are outlined.

Головко С. Переваги та виклики запровадження зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії [Advantages and challenges of introducing external independent evaluation of high school graduates] / Головко Світлана // Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи : збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Київ, 05 березня 2020 р. (наукове електронне видання). – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 56-57. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721953/>.

У тезах проаналізовано переваги та недоліки запровадження зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії. Зовнішнє оцінювання може стати об'єктивним індикатором орієнтирів подальшого напряму навчальної діяльності та сприяти усвідомленому вибору його учнями гімназії. Певне соціальне напруження може викликати й необхідність зміни випускниками гімназії закладу освіти за результатами сертифікаційного оцінювання.

The abstracts analyze the advantages and disadvantages of introducing external independent evaluation of high school graduates. External assessment can become an objective indicator of the guidelines for further educational activities and contribute to the conscious choice of high school students. Some social tension may be caused by the need for graduates of the gymnasium to change the educational institution based on the results of the certification assessment.

Головко С. Подготовка соискателей гимназического образования к государственной итоговой аттестации в форме внешнего независимого оценивания [Preparation of students for gymnasium education for state final certification in the form of external independent assessment] / Головко Светлана // Cadrul didactic – promotor al politicilor educaționale : materialele conferinței științifice internaționale, 11-12 octombrie 2019, Chișinău. – Chișinău : Institutul de Științe ale Educației (Tipogr. „Print-Caro”), 2019. – P. 91-96. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726215/>.

Висвітлено питання підготовки здобувачів базової середньої освіти (гімназії) до державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Виявлено, що одним із ефективних засобів вирішення питання організації системної підготовки учнів до ДПА у формі ЗНО може стати шкільний підручник. Висвітлено результати аналізу шкільних підручників з історії, біології та фізики для 9-го класу України та країн близького зарубіжжя з позиції розміщення в них завдань на формування й оцінювання предметної і ключових компетентностей та завдань у форматі ЗНО.

The issue of preparation of students for basic secondary education (gymnasium) for the state final certification in the form of external independent assessment is covered. It was found that one of the effective means of solving the

issue of organizing the systematic preparation of students for the state final certification in the form of external independent assessment can be a school textbook. The results of the analysis of school textbooks in history, biology and physics for the 9th grade of Ukraine and CIS countries from the standpoint of placing in them tasks for the formation and assessment of subject and key competencies and tasks in the format of external independent assessment.

Головко С. STEM-освіта як інструмент підготовки учнів гімназії до державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання [STEM-education as a tool for preparing high school students for the state final certification in the form of external independent assessment] / Головко Світлана // Актуальні аспекти розвитку STEM-освіти у навчанні природничо-наукових дисциплін : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 14-15 травня 2020 р. – Кропивницький : Льотна академія НАУ, 2020. – С. 69-71. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721889/>.

Одним із перспективних інструментів у забезпеченні підготовки випускників гімназії до зовнішнього незалежного оцінювання є STEM-технології. Вони орієнтовані на формування в учнів цілісного та системного світогляду, актуалізації особистісного досвіду та ціннісного ставлення на основі встановлення глибоких міжпредметних зв'язків. За такого підходу наскрізні поняття змісту базової середньої освіти формуються комплексно та цілісно.

One of the promising tools in ensuring the preparation of high school graduates for external independent evaluation is STEM-technology. They are focused on the formation of students' holistic and systemic worldview, the actualization of personal experience and values based on the establishment of deep interdisciplinary links. Under this approach, the pervasive notions of the content of basic secondary education are formed comprehensively and holistically.

Головко С., Науменко С. Внешнее независимое оценивание в Украине как форма государственной итоговой аттестации [The external independent evaluation in Ukraine as a form of external independent evaluation] / Светлана Головко, Светлана Науменко // Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare : materialele conferinței științifice internaționale, 7-8 decembrie 2018, Chișinău. – Chișinău : IȘE („Lyceum”), 2018. – P. 104-109. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/713292/>.

У статті висвітлено основні принципи здійснення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні як інструменту моніторингу та забезпечення якості загальної середньої освіти. Проаналізовано потенціал базового законодавства в галузі освіти щодо забезпечення механізмів реалізації зовнішнього незалежного оцінювання. Розглянуто особливості організації державної підсумкової атестації випускників середньої школи у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Актуалізовано питання його

використання як перспективної форми державної підсумкової атестації здобувачів рівня базової середньої освіти та шляхи ефективної реалізації.

The article describes the main principles of the implementation of the external independent evaluation in Ukraine as a tool of monitoring and providing the quality of general secondary education. The potential of the basic legislation in the field of education as to providing the mechanisms for the implementation of external independent evaluation is analyzed. The peculiarities of organization of the state final certification of secondary school graduates in the form of external independent evaluation are considered. The issue of using external independent evaluation as a prospective form of state final certification of seekers for the level of basic secondary education and ways of its effective implementation is being actualized.

Головко С. Г. Використання тестових завдань у форматі зовнішнього незалежного оцінювання при вивченні природничих предметів у гімназії [The use of the test tasks in the format of external independent assessment in the process of studying of natural subjects in high school] / С. Г. Головко // Актуальні проблеми природничої освіти: стратегії, технології та інновації: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (14–24 жовтня 2019 року, м. Кропивницький). – Харків: Мачулін, 2019. – С. 65-66. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719832/>.

Охарактеризовано підручник, який є стрижневим елементом дидактичного забезпечення шкільної природничої освіти, як один із ключових засобів підготовки здобувачів базової освіти до державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

The textbook, which is a pivotal element of didactic provision of school natural education, is characterized as one of the key means of preparing basic education applicants for state final certification in the form of external independent assessment.

Головко С. Г. Зовнішнє незалежне оцінювання здобувачів базової освіти: історико-педагогічні передумови та перспективи [External independent evaluation of basic education seekers: historical and pedagogical preconditions and prospects] / Головко Світлана Григорівна // Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (20 травня 2020 р., м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України) / ред. кол.: Топузов О. М., Сисоєва С. О., Дічек Н. П., Култаєва М. Д. та ін. – Київ–Біла Церква: Видавництво «Авторитет» ФОП Курбанова Ю. В., 2020. – С. 142–144. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721941/>.

У тезах описано історико-педагогічні умови становлення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні. Якщо на початковому етапі запровадження ЗНО розглядалося виключно як інструмент якісного

удосконалення механізму вступу випускника середньої школи до вищого навчального закладу, то сьогодні — це інструмент оцінювання результатів навчання, здобутих на певному рівні освіти. При цьому зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання здобувачів повної загальної середньої освіти використовується для вступу до закладів вищої освіти на конкурсній основі.

The abstracts describe the historical and pedagogical conditions for the formation of external independent evaluation in Ukraine. If at the initial stage the introduction of external evaluation was considered exclusively as a tool for qualitative improvement of the mechanism of admission of a high school graduate to a higher education institution, today it is a tool for assessing learning outcomes obtained at a certain level of education. At the same time, external independent evaluation of learning outcomes of applicants for complete general secondary education is used for admission to higher education institutions on a competitive basis.

Головко С. Г. Зовнішнє незалежне оцінювання як відображення мотиваційної сфери особистості (гендерні аспекти) [External independent assessment as a reflection of the motivational sphere of the personality (gender aspects)] / С. Г. Головко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 259. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719874/>.

Представлено результати експерименту щодо вивчення мотиваційної сфери особистості (інтереси, установки, ціннісні орієнтації тощо) студентів першого курсу юридичного факультету – учасників ЗНО з історії. Виявлено, що первинні образи-стереотипи юриста, сформовані у студентів-першокурсників, мають яскраво виражені гендерні ознаки. Сформульовано гіпотезу, що сертифікаційні оцінки ЗНО випускників гімназії відобразатимуть мотивацію учнів щодо вибору напрямку подальшого навчання у ліцеї відповідного профілю, яка матиме при цьому гендерні ознаки.

The results of the experiment as to the studying the motivational sphere of personality (interests, attitudes, values, etc.) of the students of the first year of Law Faculty – participants of the independent external assessment on history are presented. It is revealed that the primary images-stereotypes of the lawyer formed by the first-year students have pronounced gender signs. There's been a hypothesis formulated that gymnasium graduates' certification marks will reflect the motivation of students to choose the direction of further education in the lyceum of the corresponding profile, which will have gender characteristics.

Головко С. Г. Напрями та умови удосконалення державної підсумкової атестації здобувачів базової середньої освіти [Directions and conditions for improving the state final certification of applicants for basic secondary education] / С. Г. Головко // Анотовані результати

науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2020 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 110-111. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726015/>.

Висвітлено напрями та умови удосконалення державної підсумкової атестації здобувачів базової середньої освіти.

The directions and conditions of improvement of the state final certification of applicants of basic secondary education are covered.

Головко С. Г. Організаційно-педагогічні та нормативно-правові передумови запровадження зовнішнього незалежного оцінювання здобувачів гімназійної освіти [Organizational-pedagogical and normative-legal preconditions of introduction of external independent assessment of the applicants of gymnasium education] / Головко С. Г. // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – С. 241-242. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/714365/>.

Актуалізовано проблему запровадження зовнішнього незалежного оцінювання здобувачів гімназійної освіти в умовах якісної зміни функцій їх державного підсумкового оцінювання. З урахуванням міжнародний досвіду обґрунтовано положення про те, що зовнішнє незалежне оцінювання випускників гімназії є об'єктивним інструментом виявлення відповідного рівня підготовки учнів та сприятиме в мотивованому виборі ними напрямку подальшої навчальної діяльності в ліцеї.

The problem of introduction of external independent evaluation of the students of gymnasium education in conditions of qualitative change of functions of their state final evaluation is actuated. Taking into account international experience, the provision is grounded that the external independent assessment of high school graduates is an objective tool for identifying the appropriate level of pupils' training and will encourage them to motivate their choice of further training in the lyceum.

Головко С. Г. Перспективи та механізми запровадження дуальної форми здобуття вищої освіти [Prospects and mechanisms for the implementation of a dual form of higher education] / Головко Світлана Григорівна // Підготовка майбутніх учителів фізики, хімії, біології та природничих наук у контексті вимог Нової української школи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (14 травня 2020 р., м. Тернопіль). – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. – С. 27-30. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/720936/>.

У тезах описано досвід практичної реалізації концепції дуальної освіти студентів юридичних спеціальностей. Проаналізовано основні організаційно-педагогічні умови реалізації дуальної форми здобуття освіти на прикладі підготовки майбутніх юристів.

The abstracts describe the experience of practical implementation of the concept of dual education of law students. The main organizational and

pedagogical conditions for the implementation of the dual form of education on the example of training future lawyers are analyzed.

Головко С. Г. Сучасний підручник у системі психолого-педагогічної підготовки здобувачів базової освіти до зовнішнього незалежного оцінювання [A modern textbook in the system of psychological and pedagogical training of students of basic education for external independent evaluation] / Головко С. Г. // Проблеми сучасного підручника : збірник тез Міжнародної науково-практичної Інтернет конференції (наукове видання), 28-29 травня 2020 р., м. Київ. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 38-39. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721872/>.

У тезах описано перспективи запровадження державної підсумкової атестації здобувачів базової освіти у формі незалежного зовнішнього оцінювання. Праналізовано роль підручника в підготовці здобувачів базової освіти до зовнішнього незалежного оцінювання.

The abstracts describe the prospects for the introduction of state final certification of basic education in the form of independent external evaluation. The role of the textbook in the preparation of basic education students for external independent evaluation is analyzed.

Головко С. Г. Сучасний підручник як складник дидактичного забезпечення підготовки учнів гімназії до державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання [Contemporary textbook as a component of didactic support for the preparation of gymnasium students for state final certification in the form of external independent assessment] / Головко С. Г. // Проблеми сучасного підручника : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (14 травня 2019 р., м. Київ). – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 34-35. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719831/>.

Охарактеризовано сучасний підручник, створений на компетентнісних засадах, як складник дидактичного забезпечення підготовки учнів гімназії до державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

The modern textbook, created on a competency basis, is described as a component of didactic support for the preparation of gymnasium students for the state final certification in the form of external independent assessment.

Гривко А. Дослідження емотивно-оцінного ставлення учнів до різних форм тестових завдань із української мови [Research of the emotionally estimated attitude of students to various forms of test items in Ukrainian language] / Антоніна Гривко // Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи. Міждисциплінарні перспективи : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції / редактори-упорядники: А. Душний,

М. Махмудов, М. Стреначікова, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Банська Бистриця – Баку – Ужгород – Херсон –Кривий Ріг : Посвіт, 2019. – С. 96-97. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716564/>.

У тезах висвітлено результати дослідження узагальненого емотивно-оцінного ставлення здобувачів освіти до різних форм тестових завдань із української мови та проаналізовано вплив його на результати тестування.

In the theses, author examined the results of the study the connection between the respondents' emotionally-estimated attitude to various forms of test tasks and the results of their implementation.

Гривко А. Експериментальне вивчення впливу форми тестового завдання на результативні показники тестування з української мови [Experimental study of the effects of item form on the results of testing in Ukrainian language] / Антоніна Гривко // Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Інтердисциплінарні виміри : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (Конін – Ужгород – Херсон – Кривий Ріг, 2019) / редактори-упорядники: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький. – Конін – Ужгорож – Херсон – Кривий Ріг : Посвіт. 2019. – С. 64–66. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716560/>.

У тезах висвітлено основні результати дослідження впливу декількох форм закритих і відкритих завдань та різного поєднання їх у тесті на результати тестування учнів 8 і 9 класів із української мови.

The theses highlighted the main results of the study of the effects of several forms of closed and open tasks and their various combinations in the test on the results of testing 8 and 9 grades students in Ukrainian language.

Гривко А. Зарубіжний досвід дослідження особливостей зовнішньоорганізованих конструктив педагогічних тестів [Foreign experience in study of peculiarities of external organized constructions of pedagogical tests] / Антоніна Гривко // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2019: інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації : матеріали III Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 30 травня 2019 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. – Київ-Дрогобич : ТзОВ «Трек-ЛТД», 2019. – С. 31-33. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716559/>.

У тезах узагальнено зарубіжний досвід експериментального вивчення питань складності тестових завдань різних форм і впливу їх на результати тестування; еквівалентності закритих і відкритих завдань у процесі оцінювання рівня засвоєння учнями одних і тих самих навчальних конструктив; конструювання тесту в контексті зовнішньої організації в ньому завдань. Висвітлено виявлені суперечності у вивченні розглянутих аспектів і обґрунтовано необхідність їх розв'язання для посилення теоретико-практичної бази використання тестових технологій у педагогічному оцінюванні.

In the theses the foreign experience of experimental study of external organized constructions of pedagogical tests are generalized, in particular they are: the complexity of test tasks of various forms and their influence on the results of testing; the equivalence of closed and open tasks in the process of assessing the level of assimilation by students of the same educational constructs; designing a test in the context of a foreign organization in its tasks. The revealed contradictions in the study of the considered aspects are highlighted and the necessity of their solution is grounded in order to strengthen the theoretical and practical base of the use of test technologies in pedagogical evaluation.

Гривко А. Оцінювання компетентностей здобувачів загальної середньої освіти: короткий огляд сучасних освітніх тенденцій [Assessment of of students of general secondary education: a brief review of modern educational trends] / Гривко Антоніна // Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи : збірник тез І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Київ, 30 вересня 2019 р. (наукове електронне видання). – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 31-33. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/725998/>.

У тезах узагальнено результати аналізу сучасних педагогічних досліджень, який дав змогу виокремити основні тенденції в розвитку теретико-методичних положень щодо оцінювання учнівських компетентностей, зокрема застосування формульованого оцінювання, комплексних технологій оцінювання та сценарних тестів.

The abstracts summarize the results of the analysis of modern pedagogical research, which allowed to identify the main trends in the development of theoretical and methodological provisions for assessing student competencies, including the use of formative assessment, integrated assessment technologies and scenario tests.

Гривко А. Сучасні підходи до формування та прогресивні методики оцінювання читацьких умінь учнів: зарубіжний досвід [Modern approaches to the formation and progressive methods of assessing the reader's abilities of students: foreign experience] / Антоніна Гривко // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2018: трансформації та інновації в освіті у глобалізаційному світі : матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 07-08 червня 2018 р.). – Київ-Дрогобич : ТзОВ «Трек-ЛТД», 2018. – С. 125–127. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/714824/>.

У тезах узагальнено основні науково обґрунтовані положення, які є підґрунтям сучасних підходів до формування й оцінювання читацьких як ключових загальнонавчальних умінь.

The results of the research are summarizing of the main scientifically grounded provisions, which are the basis of modern approaches to the formation and evaluation of reading skills as key general educational skills.

Гривко А. Типологічний і методологічний аналіз міжнародних досліджень щодо використання ІКТ в середній освіті [Typological and methodological analysis of international research on the use of ICT in secondary education] / Антоніна Гривко // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020: глобалізований простір інновацій : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 28 травня 2020 р. / НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України ; за заг. ред. О. І. Локшиної. – Київ ; Біла Церква : Авторитет, 2020. – С. 192–194. – DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020>. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721502/>.

У тезах представлено основні результати систематизації міжнародних досліджень, спрямованих на вивчення проблем використання ІКТ в загальній середній освіті, виокремлено типи досліджень та їх структурно-методологічні особливості.

The abstracts present the main results of systematization of international research aimed at studying the problems of ICT use in general secondary education, identify the types of analyzed research and their structural and methodological features.

Гривко А., Жук Ю. Дослідження впливу функціонально-варіативних чинників на результативні показники тестування з української мови [Research on the effect of functional-variation factors on resulting indicators of testing in Ukrainian language] / Гривко Антоніна, Жук Юрій // Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи : матеріали Першої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Київ, 18 квітня 2019 р. (Дидактика: теорія і практика). – Київ : Фенікс, 2019. – С. 68-70. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716561/>.

У тезах узагальнено основні результати експериментального вивчення чинників, які впливають на результативні показники тестування за критеріально-орієнтованими тестами з української мови. Визначено напрями подальших наукових пошуків, спрямованих на уточнення представлених висновків.

The thesis summarizes the main results of the experimental study of the factors that influence the performance of the test according to the criterion-oriented tests in the Ukrainian language. The directions of further scientific researches aimed at specifying the presented conclusions are determined.

Гривко А. В. Вплив послідовності виконання тестових завдань на результати тестування: огляд і узагальнення актуальних досліджень [The influence of the sequence of test tasks on the test results: a review and generalization of current research] / Гривко А. В. // Оцінювання досягнень здобувачів загальної середньої освіти: сучасні виклики та перспективи : зб. наук. пр. [ред. кол. І. Б. Вашеньяк (гол.) та ін.]. – Хмельницький :

Видавництво ХОІШПО, 2020. – С. 32-38. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726253/>.

У статті розглянуто різні аспекти досліджень, присвячених вивченню питання впливу послідовності виконання тестових завдань на результативні показники тестування. На підґрунті узагальнення основних результатів розглянутих досліджень окреслено можливі причини суперечливих поглядів науковців на досліджувану проблему. З'ясовано умови достовірності результатів дослідження розглядуваного питання. Запропоновано перспективні напрями подальших досліджень.

The article considers various aspects of research devoted to the study of the impact of test tasks sequence on the performance of testing. On the basis of generalization of the main results of the considered researches the possible reasons for contradictory views of scientists on a researched problem are outlined. The conditions of reliability of the results of the considered question research are clarified. Perspective directions of further researches are offered.

Гривко А. В. Графічна інформація в підручниках: актуальність розміщення та проблеми академічної доброчесності [Graphic information in textbooks: the relevance of placement and problems of academic integrity] / Гривко А. В. // Проблеми сучасного підручника : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (наукове видання), 28–29 травня 2020 р., Київ. – Київ: Педагогічна думка, 2020. – С. 54–56. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721499/>.

У матеріалах обґрунтовано актуальність розміщення у підручниках завдань, спрямованих на аналіз вербально-графічної інформації, представленої змішаними або полікодовими текстами, окреслено проблему академічного плагіату ілюстративного матеріалу в навчальній книзі.

The materials substantiate the relevance of placement in textbooks of tasks aimed at analyzing verbal and graphic information presented in mixed or polycode texts, outlines the problem of academic plagiarism of illustrative material in the textbook.

Гривко А. В. Експериментальне дослідження чинників, які впливають на результати педагогічного тестування [Experimental investigation of factors affecting the results of pedagogical testing] / Гривко А. В. // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – С. 240-241. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/714825/>.

У тезах розкрито чинники, які впливають на результати тестування, та описано основні компоненти методики експериментального дослідження, спрямованого на визначення сили і характеру такого впливу.

A thesis reveals the factors that influence the results of testing, and describes the main components of the experimental research methodology, aimed at determining the strength and nature of such influence.

Гривко А. В. Особливості методологічного аналізу досліджень впливу різних форм тестових завдань на результати тестування [Features of methodological analysis of research on the impact of different forms of test tasks on testing results] / Гривко Антоніна Вікторівна // Problèmes et perspectives d'introduction de la recherche scientifique innovante : collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale, 29 novembre, 2019, Bruxelles, Belgique. – Bruxelles, Belgique : Plateforme scientifique européenne, 2019. – Vol. 5. – P. 47–49. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/725999/>.

У тезах на прикладі розгляду результатів низки досліджень обґрунтовано необхідність детального методологічного аналізу їх проведення, що є умовою надійності висновків оглядових праць.

In the theses on the example of consideration of the results of a number of researches the necessity of the detailed methodological analysis of their carrying out is proved, that is a condition of reliability of conclusions of review works.

Гривко А. В. Предиктори операційно-діяльнісної складності тестових завдань [Predictors of operational and operational complexity of test tasks] / А. В. Гривко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2020 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 109-110. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726016/>.

Висвітлено предиктори операційно-діяльнісної складності тестових завдань.

Predictors of operational and activity complexity of test tasks are highlighted.

Гривко А. В. Проблеми оцінювання навчальних досягнень учнів в умовах дистанційного навчання в період пандемії [Problems of assessment of students' academic achievements in the conditions of distance learning during the pandemic] / Гривко Антоніна Вікторівна // Theoretical and practical foundations of social process management: Abstracts of XXIII International scientific and practical conference (29–30 June, 2020, San Francisco, USA). – San Francisco, 2020. – P. 182–184. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721501/>.

У тезах на підґрунті зіставлення понять «дистанційна освіта», «дистанційне навчання» та «онлайн-навчання» окреслено проблеми оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти під час карантинних заходів, пов'язаних із пандемією.

The theses comparing the concepts of "distance education", "distance learning" and "online learning" outline the problems of assessing student achievement during pandemic-related quarantine measures.

Гривко А. В. Структура тесту як чинник впливу на результати педагогічного тестування [Test structure as a factor influencing the results of pedagogical testing] / А. В. Гривко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 256–257. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719873/>.

Представлено результати дослідження щодо вивчення особливостей поєднання завдань різних форм в тесті. Доведено змінність показника сили впливу чинника «форма завдання» залежно від комбінації завдань у тесті. Виявлено, що найбільш надійним і внутрішньо узгодженим поєднанням завдань, що водночас має низький рівень впливу на результати тестування, є поєднання закритих завдань за текстом, що передбачають вибір однієї правильної відповіді, й відкритих завдань з конструйованою учнями відповіддю. Наголошено, що завдання на встановлення відповідності доцільно використовувати в тестах, призначених для формувального, а не підсумкового оцінювання.

The results of the survey to study the features of the combination of tasks of different forms in the test are presented. The variability of the measure of the influence of the factor "form of the task" depending on the combination of tasks in the test is proved. It was found that the most reliable and internally consistent combination of tasks, which at the same time has a low impact on the test results, is the combination of closed text tasks that provide the choice of one correct answer, as well as open tasks with constructed answer given by students. It is emphasized that the setting conformity assessment task should be used in tests intended for formative rather than final assessment.

Гривко А. В., Жук Ю. О. Виявлення й аналіз чинників впливу на результати підсумкового тестування випускників гімназії [Detection and analysis of influence factors on the results of final testing of secondary school graduates] / Гривко Антоніна Вікторівна, Жук Юрій Олександрович // La science et la technologie à l'ère de la société de l'information : coll. de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» з avec des matériaux de la conf. scientifique et pratique internationale, Bordeaux, 3 mars, 2019. – Bordeaux : OP «Plateforme scientifique européenne», 2019. – V. 5. – P. 37–40. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716563/>.

У тезах представлено короткий опис процедури та результати аналізу відомостей дослідження, спрямованого на виявлення впливу на результативні показники тестування сукупності чинників, зокрема формату тестового завдання, когнітивного чинника, профільної спеціалізації класу, афективного чинника.

The theses present a brief description of the procedure and the results of the analysis of the research data aimed at identifying the effect of the combination of factors on the indicators of testing results, in particular the format of the test task, the cognitive factor, the profile specialization of the class, the affective factor.

Гривко А. В., Ситник О. В. Вплив розвитку ІКТ на професійну підготовку журналістів: виклики сучасності [The impact of ICT development on the training of journalists: the challenges of today] / Гривко Антоніна Вікторівна, Ситник Олексій Валерійович // Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (20 травня 2020 р., м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України) / ред. кол.: Топузов О. М., Сисоєва С. О., Дічек Н. П., Култаєва М. Д. та ін. – Київ–Біла Церква : Видавництво «Авторитет» ФОП Курбанова Ю. В., 2020. – С. 150–153. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721505/>.

У тезах розглянуто основні чинники трансформації професійної підготовки журналістів, пов'язані з розвитком ІКТ; обґрунтовано, що забезпечення якості журналістської освіти залежить від відстеження розвитку тенденцій медіаринку, професійних потреб фахівців медіагалузі та своєчасного внесення відповідних змін у змістово-методичну організацію професійної підготовки журналістів.

The theses consider the main factors of transformation of professional training of journalists related to the development of ICT; It is substantiated that ensuring the quality of journalism education depends on tracking the development of media market trends, professional needs of media industry specialists and timely making appropriate changes in the content and methodological organization of professional training of journalists.

Гривко А. В., Ситник О. В. До питання про напрями імплементації принципів академічної доброчесності в освітній простір України [On the question of the directions of the principles of academic integrity implementation in the educational space of Ukraine] / Гривко А. В., Ситник О. В. // Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.03 – 09.04.2020) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. – Варшава, 2020. – С. 45–48. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/720418/>.

У праці висвітлено основні результати наукового аналізу проблеми дотримання принципів академічної доброчесності (АД) в освітньому середовищі, обґрунтовано необхідність інформування суспільства про АД та вивчення зарубіжного досвіду впровадження принципів АД в освітньо-науковий простір України.

The paper highlights the main scientific analysis results of the problem of academic integrity (AI) principles observance in the educational environment, substantiates the need to inform society about AI and study foreign experience in implementing the principles of AI in the educational and scientific space of Ukraine.

Гривко А. В., Ситник О. В. Розширення інформаційно-функціонального поля сучасних підручників засобами іммерсивних інформаційних технологій [Extension of the information-functional field of modern school books by means of immersive technologies] / Гривко Антоніна Вікторівна, Ситник Олексій Валерійович // Wiadomości o postępie naukowym i rzeczywistych badaniach naukowych współczesności : kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, Kralow, 17 czerwca 2019 r. – Kralow, Polska : OP «Europejska platforma naukowa», 2019. – Tom 4. – S. 32-34. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716562/>.

У тезах охарактеризовано тенденцію розширення інформаційно-функціонального поля сучасних підручників шляхом застосування іммерсивних інформаційних технологій, до яких належить технологія маркерної доповненої або аугментованої реальності. Окреслено можливості та цілі використання розглядуваної технології в сучасних підручниках.

The thesis describes the tendency of expanding the informational and functional field of modern textbooks by applying immersive information technologies, which include the technology of marker complemented or augmented reality. The possibilities and purposes of the use of the considered technology in modern textbooks are outlined.

Дворецька Л. Єдиний національний екзамен з математики в Грузії: трансформації змісту моделі [The only national exam in mathematics in Georgia: transformations of the content of the model] / Лариса Дворецька // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2020: глобалізований простір інновацій : матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конференції, Київ, 28 травня 2020 р. / НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України ; за заг. ред. О. І. Локшиної. – Київ ; Біла Церква : Авторитет, 2020. – С. 197-199. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726003/>.

Здійснено аналіз трансформацій змісту моделі Єдиного національного екзамену з математики в Грузії в контексті становлення національної системи зовнішнього стандартизованого оцінювання, виявлено причини і характер змін.

The analysis of transformations of the content of the model of the Unified National Examination in Mathematics in Georgia in the context of the formation of the national system of external standardized assessment is carried out, the reasons and nature of changes are revealed.

Дворецька Л. Шкільний іспит з математики для учнів 8-х класів у Польщі: перспективність досвіду в Україні [School math exam for 8th grade pupils in Poland: perspective experience in Ukraine] / Лариса Дворецька // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2018: трансформації та інновації в освіті у глобалізаційному світі : матеріали

II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 07-08 червня 2018 р.). – Київ-Дрогобич: ТзОВ «Трек-ЛТД», 2019. – С. 86–87. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716092/>.

У матеріалах конференції розкрито особливості нового іспиту з математики для учнів 8-х класів у Польщі та окреслено особливості, які мають перспективу трансформації у систему зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання учнів за курс базової середньої освіти в Україні.

The materials of the conference reveal the peculiarities of the new exam in mathematics for the 8th grade students in Poland, as well outline the peculiarities that have the prospect of transformation into a system of external independent assessment of the results of the students' training for the course of basic secondary education in Ukraine.

Дворецька Л. П. Державна підсумкова атестація з математики: особливості розв'язування тестових завдань [State final examination in mathematics: features of the solution of test items] / Л. П. Дворецька // Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс – 2018»: матеріали III Міжнародної науково-методичної конференції (8-9 листопада 2018 р., м. Суми). – Суми, 2018. – Том 1. – С. 258–260. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/714947/>.

У статті наведено приклади тестових завдань з математики для підготовки учнів до складання ДПА, кожне з яких має нестандартний варіант визначення правильної відповіді. Автор вказує на корисність розгляду подібних тестових завдань для виховання гнучкості мислення учнів та покращення професійної майстерності розробників тестових завдань.

The article provides examples of test items in mathematics for preparing students for passing the SFE, each test item has a non-standard variant for determining the correct answer. The author emphasizes the usefulness of considering such test items for increasing the students' thinking flexibility and enhancing the professional skills of the developers of test items.

Дворецька Л. П. Про вплив форматів тестів з математики для підсумкового оцінювання навчальних досягнень учнів гімназії: результати експерименту [On the influence of test formats in mathematics for the final assessment of academic achievement of students in basic secondary education: the results of the experiment] / Л. П. Дворецька // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2020 рік. – Київ: Педагогічна думка, 2020. – С. 112-113. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726017/>.

Висвітлено результати експериментального дослідження щодо впливу форматів тестів з математики на підсумкове оцінювання навчальних досягнень учнів гімназії.

The results of an experimental study on the influence of test formats in mathematics on the final assessment of academic achievement of students in basic secondary education are highlighted.

Дворецька Л. П. Про правильну форму тестового завдання [About the correct form of the test task] / Л. П. Дворецька // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 261–262. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719876/>.

Представлено авторське визначення «правильна форма тестового завдання» з математики. На прикладі тестового завдання Державного іспиту з математики 2017 р. для учнів 3-го класу гімназії Польщі показано недоліки цього завдання. Наголошено, що для авторських тестів значимим є експертне оцінювання якості тестових завдань.

The author's definition of "correct form of a test task" in mathematics is presented. The example of the test task of the 2017 State Mathematics Exam for students of the 3rd grade of the Polish high school shows the disadvantages of this task. It is emphasized that expert assessment of the quality of test tasks is important for the author's tests.

Дворецька Л. П. Про форму і формат: термінологія педагогічних вимірювань [On form and format: terminology of pedagogical measurements] / Дворецька Лариса Павлівна // Science and education: problems, prospects and innovations : abstracts of the 4th International scientific and practical conference (29-31 December 2020, Kyoto, Japan). – Japan, Kyoto : CPN Publishing Group, 2020. – С. 281-290. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726009/>.

У статті розглянуто проблему термінологічної уніфікації у тестології. Здійснено аналіз наукової літератури з теорії і практики педагогічних вимірювань щодо використання понять «форма тестового завдання» і «формат тестового завдання». Надаючи означення поняттю «формат тесту», автор наголошує на розширенні меж використання слова «формат» як у суто термінологічному значенні, так і детермінізованому значенні, що пов'язано з розвитком словотворення сучасної доби. Серед чинників, що впливають на використання та поширення наукової термінології у галузі педагогічних вимірювань, автор виокремлює роль зовнішнього незалежного оцінювання та організацій, що адмініструють стандартизовані тести, розглядаючи досвід України через призму світового досвіду.

The article considers the problem of terminological unification in testology. The analysis of the scientific literature on the theory and practice of pedagogical measurements on the use of the terms "test task form" and "test task format" is carried out. Giving a definition to the term "test format", the author emphasizes the expansion of the use of the word "format" in both a purely terminological sense and a deterministic meaning, which is associated with the development of word formation in modern times. Among the factors influencing the use and

dissemination of scientific terminology in the field of pedagogical measurements, the author singles out the role of external independent evaluation and organizations that administer standardized tests, considering the experience of Ukraine through the prism of world experience.

Дворецька Л. П. Про якість тестових завдань: підручники з математики для учнів 5-х класів [On the quality of test tasks: textbooks in mathematics for students of 5th grade] / Дворецька Л. П. // Актуальні проблеми неперервної освіти в інформаційному суспільстві : збірник матеріалів конференції (29-30 травня 2020 року, м. Київ) / за заг. ред. В. П. Сергієнка, В. М. Слабка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – С. 312-315. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726010/>.

Надано практичні рекомендації вчителям математики щодо удосконалення майстерності розроблення тестових завдань для організації тематичного й підсумкового оцінювання та організації самостійної роботи учнів із завданнями в тестовій формі, спираючись на результати аналізу якості тестових матеріалів у підручниках з математики для учнів 5-х класів закладів загальної середньої освіти.

Practical recommendations are given to mathematics teachers to improve the skills of developing test tasks for organizing thematic and final assessment and organizing independent work of students with tasks in test form, based on the results of quality analysis of test materials in mathematics textbooks for students of 5th grade secondary schools.

Дворецька Л. П. Про якість тестових завдань в підручниках з математики для учнів базової середньої школи [About the quality of test tasks in mathematics textbooks for elementary school students] / Дворецька Лариса Павлівна // Perspectives of world science and education : abstracts of the 10th International scientific and practical conference (17-19 June 2020, Osaka, Japan). – Osaka, Japan : CPN Publishing Group, 2020. – С. 224-235. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726008/>.

У статті узагальнено результати аналізу змісту чинних (основних) підручників з математики для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів України на предмет якості тестових завдань, що розміщені в них. Не зосереджуючись на переліку прикладів типових недоліків (дефектів) завдань у тестовій формі з вибором однієї правильної відповіді зі сторінок підручників, автор виокремлює певні тенденції, що є характерними для роботи авторів підручників з тестовими матеріалами на сучасному етапі підручникотворення. Вказано на проблему невідповідності вимог до якості нестандартизованого (авторського) тесту вимогам до змісту підручника, як основного засобу навчання.

The article summarizes the results of the analysis of the content of current (basic) textbooks in mathematics for students of 5-9 grades of secondary schools of Ukraine in terms of the quality of test tasks contained in them. Without focusing on

the list of examples of typical shortcomings (defects) of tasks in test form with the choice of one correct answer from the pages of textbooks, the author identifies certain trends that are characteristic of the authors of textbooks with test materials at the present stage of textbook creation. The problem of non-compliance of the requirements for the quality of the non-standardized (author's) test with the requirements for the content of the textbook as the main means of teaching is pointed out.

Дворецька Л. П. Стандартизований екзамен з математики за курс базової середньої освіти: досвід Естонії та Польщі [Standardized math exam for basic secondary education: experience in Estonia and Poland] / Дворецька Л. П. // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – С. 245–246. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716093/>.

У тезах представлено моделі екзаменаційної роботи (тесту) з математики за курс базової середньої освіти Естонії й Польщі та коротко охарактеризовано тест з математики для учнів базової середньої освіти у цих країнах.

These theses present the model of the examination (test) in mathematics for the course of basic secondary education in Estonia and Poland and the mathematics test for elementary students in these countries is briefly described.

Жук Ю. О. Предиктори результативності функціонування тестоорієнтованого середовища педагогічних вимірів [Predictors of the result of the functioning in the procedured environment of pedagogical measurements] / Жук Ю. О. // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – С. 238–239. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/714838/>.

У тезах розглянуто чинники впливу на ухвалення рішення суб'єктом оцінювання за результатами педагогічних вимірювань із використанням тестових технологій. Виокремлено й охарактеризовано суб'єктивні та ситуаційні чинники середовища педагогічних вимірювань.

The thesis examines the factors influencing to the decision-making by the subject of evaluation by the results of pedagogical measurements using test technologies. The subjective and situational factors of the environment of pedagogical measurements are distinguished and characterized.

Жук Ю. О. Проблема підготовки здобувачів освіти до тестування [The problem of preparing of educational applicants for testing] / Ю. О. Жук // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 253–254. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719871/>.

Виявлено, що результат бажаного об'єктивного оцінювання рівня навчальних досягнень на рубіжних (соціально значущих для особистості)

етапах (ДПА та ЗНО) певним чином спотворюється психологічними факторами, а на проміжних – недосконалістю тестів. Певну роль в цьому відіграє й використання «коротких тестів» (часто містять не більше 10 тестових завдань), які «зсувають» результативність тесту (підвищують оцінки за тест) приблизно на 30%.

It is revealed that the result of the desired objective assessment as to the level of educational achievements at the milestones (socially significant for the individual) stages (State final examination and independent external assessment) is in some way distorted by psychological factors, and at intermediate ones by imperfection of tests. The use of "short tests" are essential (often containing no more than 10 test tasks), since they "shift" the performance of the test (increase test scores) by about 30%.

Жук Ю. О. Проблеми експериментальних досліджень якості шкільних підручників. [Problems of experimental research of quality of school textbooks] / Жук Ю. О. // Проблеми сучасного підручника : збірник тез Міжнародної науково-практичної Інтернет конференції (наукове видання), 28-29 травня 2020 р., м. Київ – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 30-31. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726001/>.

Актуалізовано проблему експериментальних досліджень якості шкільних підручників. Обґрунтовано, що для реалізації мережної моделі оцінювання якості підручників варто використовувати метод онлайн опитувань.

The problem of experimental researches of quality of school textbooks is actualized. It is substantiated that the method of online surveys should be used to implement the network model of textbook quality assessment.

Жук Ю. О. Сформованість в учнів дев'ятого класу концепту «тест» в просторі цілей оцінювання [The formation of the concept of "test" in the space of assessment goals in the ninth grade students] / Ю. О. Жук // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2020 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 107-108. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726013/>.

Висвітлено результати експериментального дослідження щодо сформованості в учнів дев'ятого класу концепту «тест» в просторі цілей оцінювання.

The results of an experimental study on the formation of the concept of "test" in the space of assessment goals in the ninth grade students are highlighted.

Лукіна Т. Готовність випускників основної школи до запровадження нового формату державної підсумкової атестації: за результатами дослідження [Readiness of a basic school graduates for introduce a new format of state final certification: according to the results of the study] / Лукіна Тетяна // Реалізація компетентісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти : зб. наукових

праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 листопада 2019 р.). – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 182-184. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719597/>.

У статті подано результати опитування директорів закладів загальної середньої освіти та методистів міських (районних) методичних кабінетів щодо рівня сформованості різних видів готовності (психологічної, методичної, інтелектуальної, організаційної, правової, суспільної та технологічної) випускників гімназій щодо запровадження державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО). Порівняння думок здійснювалося на основі середніх оцінок видів готовності учнів респондентами. Виявлено суттєві відмінності в оцінках директорами шкіл і методистами сформованості певних видів готовності учнів. З'ясовано, що розподіл оцінок педагогами ступеня сформованості різних видів готовності не корелює з результатами розподілу оцінок впливу чинників на негативне сприйняття ідеї запровадження ЗНО по закінченню гімназії.

Обґрунтовано необхідність врахування експериментальних даних при розробці програми впровадження нової форми складання державної підсумкової атестації випускниками гімназій та ухваленні відповідних управлінських рішень.

The article presents the results of a survey of directors of institutions of general secondary education and methodologists of city (district) teaching rooms according to the level of formation of various types of readiness (psychological, methodological, intellectual, organizational, legal, public and technological) of gymnasium graduates on the introduction of state final certification in the form of external independent assessment (EIA). Comparisons were carried out on the basis of average estimates of types of student readiness by respondents. Significant differences were found in assessments by school directors and methodologists of the formation of certain types of students' readiness. It was found that the distribution of assessments by teachers of the degree of formation of various types of readiness is not correlated with the results of the distribution of assessments of the influence of factors on the negative perception of the idea of introducing EIA at the end of the gymnasium.

The necessity of taking experimental data when developing a program for introducing a new form of state final certification by high school graduates and making appropriate management decisions has been substantiated.

Лукіна Т. Мета як основа для визначення моделі державної підсумкової атестації випускників основної школи [The goal as a basis for determining the model of state final certification of a basic school graduates] / Лукіна Т. // Impact of modernity on science and practice : Abstracts of XII International scientific and practical conference (13-14 April, 2020, Edmonton, Canada). – Edmonton, Canada, 2020. – P. 450-453. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/720073/>.

У статті обґрунтовано тезу про те, що мета державної підсумкової атестації випускників основної школи виступає основою для визначення

моделі її проведення. Доведено необхідність підвищення мотивації здобувача базової освіти до складання державної підсумкової атестації, що можливе за умови визначення важливості її результату для планування подальшої освітньої траєкторії учня. Презентовано результати опитування вчителів щодо їхнього бачення мети державної підсумкової атестації випускників основної школи.

The article substantiates the thesis that the purpose of the state final certification of a basic school graduates is the basis for determining the model of its implementation. The necessity of increasing the motivation of graduates for basic education to pass the state final certification is proved, which is possible if the importance of its result is determined for planning the further educational trajectory of the student. The results of a survey of teachers on their understanding of the purpose of the state final certification of a basic school graduates are presented.

Лукіна Т. Проблеми підготовки педагогів до зміни методики проведення державної підсумкової атестації випускників основної школи [Problems of teacher training to changing the methods for conducting the state final certification of graduates of a basic school] / Лукіна Тетяна // Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи : збірник тез I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Київ, 30 вересня 2019 р. (наукове електронне видання). – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 68–70. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/718698/>.

У тезах визначено основні проблеми підготовки педагогів до запровадження нової методики проведення державної підсумкової атестації випускників основної школи у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Наведено результати опитування заступників директорів закладів загальної середньої освіти, розкрито причини несприйняття ідеї зміни методики проведення ДПА випускників 9 класів.

The theses identify the main problems of teacher training to the introduction of a new method for conducting the state final certification of graduates of a basic school in the form of an external independent assessment. The results of the survey of deputy directors of institutions of general secondary education are presented; the reasons for rejecting the idea of changing the methodology for conducting the state final certification of applicants for basic education are disclosed.

Лукіна Т. О. Вік вчителя як чинник впливу на оцінку недоліків зовнішнього незалежного оцінювання в основній школі [The age of the teacher as a factor in influencing the assessment of the shortcomings of external independent assessment in the basic school] / Лукіна Тетяна Олександрівна // Les tendances actuelles de la mondialisation de la science mondial : collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale (3 avril, 2020, Monaco). – Monaco: Plateforme scientifique européenne, 2020. – Vol. 2. – P. 63-65. –

У статті представлено результати емпіричного дослідження можливого впливу віку вчителя на оцінку причин недоцільності введення державної підсумкової атестації в формі зовнішнього незалежного оцінювання по завершенню основної школи. За допомогою методів математичної статистики з досить високим рівнем кореляції доведено наявність слабкої узгодженості думок респондентів однієї вікової групи по визначенню значущості зазначених причин.

The article presents the results of an empirical study of the possible influence of a teacher's age on assessing the reasons for the inappropriateness of introducing a state final certification in the form of an external independent assessment upon completion of basic school. Using methods of mathematical statistics with a sufficiently high level of correlation, the existence of weak consistency of opinions of one age group respondents on determining the significance of these reasons was proved.

Лукіна Т. О. Вплив чинників професійного і демографічного характеру на визначення концептуальних і методичних аспектів державної підсумкової атестації здобувачів базової загальної середньої освіти [The influence of professional and demographic factors on the definition of conceptual and methodological aspects of the state final certification of applicants for basic general secondary education] / Т. О. Лукіна // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 252-253. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719599/>.

У тезах наведено дані щодо виявленого статистично значущого впливу окремих ознак професійного і демографічного характеру (вік, спеціальність, посада і термін перебування на ній) різних груп педагогів – методистів, директорів закладів освіти і вчителів – на визначення ними концептуальних і методичних аспектів організації підсумкового оцінювання здобувачів базової середньої освіти. Доведено, що фактор гендерної приналежності різних категорій педагогів практично не впливає на визначення концептуальних і методичних засад державної підсумкової атестації здобувачів базової освіти, окрім незначного впливу на позитивне сприйняття вчителями ідеї запровадження на цьому освітньому рівні зовнішнього незалежного оцінювання.

The theses present data on the statistically significant influence of individual traits of a professional and demographic character (age, specialty, position and length of stay) of various groups of teachers –methodologists, directors of educational institutions and teachers –on their determination of the conceptual and methodological aspects of the organization of the final assessment of applicants for basic secondary education. It is proved that the gender factor of various categories of teachers has practically no effect on the definition of the conceptual and methodological foundations of the state final certification of applicants for basic

education, except for a slight influence on the positive perception by teachers of the idea of introducing an external independent assessment at this educational level.

Лукіна Т. О. Готовність до проведення державної підсумкової атестації випускників основної школи у формі зовнішнього незалежного оцінювання [Readiness to conduct state final certification of graduates of basic school in the form of external independent assessment] / Лукіна Т. О. // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – С. 237. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/714368/>.

Визначено різні види готовності (психологічної, методичної, організаційної, правової, суспільної та технологічної) учасників освітнього процесу до державної підсумкової атестації та обґрунтовано їх сутність. Наголошено на важливості суспільної готовності як здатності суспільства сприйняти нову форму державної підсумкової атестації як нововведення або реформу. Доведено, що кожен із зазначених структурних компонентів готовності учасників державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання розкривається через низку властивостей і особистісних характеристик людини. Зазначено, що кожна з цих властивостей і характеристик може бути розвинена й піддана корекції за допомогою відповідних методик, тренінгів і самовиховання.

Various types of readiness (psychological, methodological, organizational, legal, social and technological) of the participants in the educational process for state final certification have been determined and their essence has been substantiated. The importance of public readiness as the ability of society to perceive a new form of state final certification as an innovation or reform is emphasized. It is proved that each of these structural components of the readiness of participants in the state final certification in the form of external independent assessment is revealed through a number of properties and personal characteristics of a person. It is noted that each of these properties and characteristics can be developed and subject to correction using appropriate techniques, trainings and self-education.

Лукіна Т. О. Державна підсумкова атестація випускників гімназій: проблема визначення концептуальної основи [State final certification of gymnasium graduates: the problem of defining the conceptual framework] / Лукіна Т. О. // Оцінювання досягнень здобувачів загальної середньої освіти: сучасні виклики та перспективи : зб. наук. праць [за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. (22 жовтня 2020 р., м. Хмельницький)]. – Хмельницький : Видавництво ХОІШО, 2020. – С. 38-47. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/722399/>.

Розкрито підходи до проведення підсумкового оцінювання випускників базової середньої освіти. Обґрунтовано необхідність перегляду концептуальної основи державної підсумкової атестації випускників гімназій

в Україні з урахуванням місця цього освітнього рівня в структурі повної середньої освіти. Акцентовано пріоритетність визначення мети, основного призначення й способу використання результатів випускового випробування для подальшого навчання випускників базового рівня середньої освіти.

Approaches to the final assessment of graduates of basic secondary education are revealed. The necessity of revising the conceptual basis of the state final certification of gymnasium graduates in Ukraine is substantiated, taking into account the place of this educational level in the structure of complete secondary education. The priority of determining the goal, main purpose and method of using the results of the final test for further education of graduates of the basic level of secondary education is emphasized.

Лукіна Т. О. До проблеми запровадження технологій незалежного оцінювання результатів навчання у Новій українській школі: за результатами емпіричного дослідження [To the problem of implementing technologies for independent assessment of learning outcomes in the New Ukrainian School: based on empirical research] / Лукіна Т. О. // Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції : збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції, 24–25 жовтня 2019 р., м. Мукачєво / ред. кол.: Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. – Мукачєво : Вид-во МДУ, 2019. – С. 293–294. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719598/>.

У тезах проаналізовано проблеми необхідності зміни процедури і технології проведення державної підсумкової атестації здобувачів освіти на різних освітніх рівнях, зокрема по закінченню основної школи (гімназії) відповідно до Концепції нової української школи. На підставі статистичного аналізу емпіричних даних, отриманих в ході опитування методистів районних (міських) методичних кабінетів (центрів) з різних областей України, виявлено найбільш вагомі потенційні чинники впливу на негативне ставлення респондентів до ідеї запровадження державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназій.

In the abstracts, the problem of the need to change the procedure and technology for conducting state final certification of applicants for education at different educational levels, including the completion of a basic school (gymnasium) in accordance with the Concept of a new Ukrainian school, is analyzed. On the basis of a statistical analysis of empirical data obtained during a survey of methodologists from district (city) teaching rooms (centers) from different regions of Ukraine, the most significant potential factors were identified for influencing the negative attitude of respondents to the idea of introducing state final certification in the form of an external independent assessment of gymnasium graduates.

Лукіна Т. О. Зміна моделі державної підсумкової атестації випускників гімназій: проблеми визначення переваг [Changing the model of state final certification of gymnasium graduates: problems of determining

benefits] / Т. О. Лукіна // **Формування ключових і предметних компетентностей засобами сучасних освітніх технологій: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 90-річчю Криворізького державного педагогічного університету та 60-річчю психолого-педагогічного факультету (спеціальності Початкова освіта) (Кривий Ріг, 21 листопада 2019 р.) / Міністерство освіти і науки України, Криворізький державний педагогічний університет. – Кривий Ріг: КДПУ, 2019. – С. 26-30. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721603/>.**

У статті наголошено на необхідності розвитку в учня ключових компетентностей, зокрема тих, що забезпечують можливість успішної реалізації навчання впродовж життя. Підкреслено важливість застосування адекватних технологій та інструментів оцінювання цих компетентностей. У контексті зазначеного автор аналізує переваги і недоліки запровадження зовнішнього незалежного оцінювання як форми проведення державної підсумкової атестації випускників базової освіти та обґрунтовує найбільш доречні, на його погляд, цілі проведення такого випробування

The article notes the need for the student to develop key competencies, in particular those that provide the opportunity for the successful implementation of life-long learning. The importance of using adequate technologies and tools for assessing these competencies was emphasized. In the context of the aforementioned, the author analyzes the advantages and disadvantages of introducing an external independent assessment as a form of conducting the state final certification of graduates of a basic education and substantiates the most relevant, in his opinion, objectives of such a test.

Лукіна Т. О. ЗНО випускників гімназій як інструмент успішної реалізації політики рівного доступу до освіти в Україні [EIA of gymnasium graduates as a tool for successful implementation of the policy of equal access to education in Ukraine] / Лукіна Тетяна Олександрівна // Сучасний рух науки: тези доп. VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (3-4 жовтня 2019 р., м. Дніпро). – Дніпро, 2019. – Т. 2. – С. 417-422. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719594/>.

У тезах актуалізовано проблему доступності освіти та причини її порушення при переході на наступні рівні освіти. Розкрито переваги і недоліки зовнішнього незалежного оцінювання як ефективного інструменту проведення державної підсумкової атестації випускників гімназій та успішної реалізації політики рівного доступу до освіти в Україні. Аргументовано, що механізм зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназій надасть можливість успішно здолати вплив негативних чинників соціально-економічного, культурного, психолого-ментального та іншого характеру на результати і процедуру державної підсумкової атестації школярів.

In the abstracts, the problem of accessibility of education and the reasons for its violation during the transition to the inheriting levels of education are updated. The advantages and disadvantages of externally independent assessment as an

effective tool for conducting state final certification of high school graduates and the successful implementation of the policy of equal access to education in Ukraine are revealed. It is argued that the mechanism of external independent assessment of gymnasium graduates will successfully overcome the influence of negative factors of various origins (socio-economic, cultural, psychological and mental) on the results and the procedure of the state final certification of schoolchildren.

Лукіна Т. О. Підсумкові випробування здобувачів базової освіти: світові тенденції та українські досягнення [Final tests of basic education graduates: global trends and Ukrainian achievements] / Лукіна Тетяна Олександрівна // Science and Practice: Implementation to Modern Society : Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference (March 16-18, 2020, Manchester, Great Britain). – Manchester : Peal Press Ltd., 2020. – P. 48-52. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719630/>.

Обґрунтовано необхідність зміни організаційних форм проведення державної підсумкової атестації здобувачів базової освіти (основної школи або гімназії в Україні), а також способів використання одержаних результатів. На основі проведеного аналізу результатів досліджень ОЕСД у різних країнах Європи та світу виявлено наявність певних тенденцій у зміні традиційних уявлень і практики проведення підсумкового випробування здобувачів базової освіти.

The necessity of changing the organizational forms for conducting the state final certification of basic education graduates (basic school or gymnasium in Ukraine), as well as ways to use the results is substantiated. Based on the analysis of OECD research results in different countries of Europe and the world, the presence of certain tendencies in changing traditional ideas and the practice of conducting the final test of basic education graduates is revealed.

Лукіна Т. О. Посада як чинник відмінностей у професійному мисленні педагогів [Post as a factor of differences in the professional thinking of educators] / Лукіна Тетяна Олександрівна // Problèmes et perspectives d'introduction de la recherche scientifique innovante : collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale (29 novembre, 2019, Bruxelles, Belgique). – Bruxelles, Belgique : Plateforme scientifique européenne. 2019. – Vol. 5. – P. 52-56. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/718694/>.

У тезах викладено результати проведеного емпіричного дослідження, присвяченого виявленню та обґрунтуванню впливу посади педагога (директора закладу освіти, вчителя та методиста) на особливості їх професійного мислення. Доведено наявність статистично значущих відмінностей у розумінні різними категоріями педагогів основного призначення державної підсумкової атестації здобувачів базової загальної середньої освіти (випускників гімназій) у формі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) та способів використання отриманих результатів, що обумовлено особливостями їх професійного мислення, яке

формується посадою, тобто специфікою та вимогами посадових обов'язків педагогів.

The article outlines the results of an empirical study devoted to identifying and substantiating the influence of the post of educators (director of educational institution, teacher and methodologist) on the features of their professional thinking. The existence of statistically significant differences in the understanding of different categories of educators of the main purpose of state final certification of applicants for basic general secondary education (high school graduates) in the form of external independent assessment and ways of using the results, due to the peculiarities of their professional, which form their post, the specifics and requirements of the duties of educators.

Лукіна Т. О. Проблема визначення функцій державної підсумкової атестації здобувачів базової загальної середньої освіти [The problem of determining the functions of the state final certification of applicants for basic secondary education] / Т. О. Лукіна // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2020 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 106-107. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/723985/>.

У тезах акцентовано увагу на необхідності уточнення переліку функцій державної підсумкової атестації здобувачів базової загальної середньої освіти. З'ясовано, що державна підсумкова атестація здобувачів базової загальної середньої освіти має виконувати такі функції: політичну, управлінську, сертифікаційну, селективну або функцію відбору, контролюючу, діагностичну, функцію оцінки або оціночну, інформаційну, мотиваційну та функцію легітимізації членства у світовому суспільстві. Зазначено, що політична функція та функція легітимізації членства є новими для української освітньої спільноти, тому потребують додаткового вивчення та імплементації.

The theses focus on the need to clarify the list of functions of the state final certification of applicants for basic general secondary education. It has been established that the state final certification of applicants for basic general secondary education should perform the following functions: political, managerial, certification, selective (or selection), control, diagnostic, assessment's function, informational, motivational, and function of legitimizing membership in the world community. It is noted that the political function and the function of legitimizing membership are new for the Ukrainian educational community, and therefore require additional study and implementation.

Лукіна Т. О. Тестові технології оцінювання результатів навчання випускників основної школи у професійній діяльності педагога: організаційно-методичний аспект [Test technologies for assessing the learning outcomes of a basic school graduates in the professional activity of a teacher: organizational and methodological aspect] / Тетяна Олександрівна Лукіна // Інновації в професійній діяльності педагога: проблеми, теорія, практика : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., ДЗ

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», м. Одеса, 17–18 жов. 2019 р. – Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. – С. 111–113. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719595/>.

Акцентовано увагу на необхідності застосування інноваційних, зокрема тестових, технологій оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з метою поліпшення не лише предметної підготовки учня, а й формування в нього відчуття справедливості та відповідальності за результати навчання. Представлено результати проведеного дослідження рівня сформованості компетентності вчителя щодо застосування тестових технологій оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти. Обґрунтовано необхідність запровадження спеціального навчання педагогів основам педагогічних вимірювань шляхом включення до магістерських освітніх програм повноцінних навчальних дисциплін «Основи тестології», «Педагогічні вимірювання», а в системі післядипломної освіти – проведення тренінгів, спецкурсів з цих питань.

Attention is focused on the need to use innovative, including test, technology for assessing the educational achievements of applicants for education in order to improve not only their subject preparation, but also to create fairness and responsibility for learning outcomes. The results of the study of the level of teacher competency in the application of test technologies for assessing educational achievements are presented. The necessity of introducing special training for educators on the basics of pedagogical measurements is substantiated by including in the master's educational programs of full-fledged educational disciplines “Fundamentals of Testology”, “Pedagogical Measurements”, and in the postgraduate education system, conducting trainings and special courses on these issues.

Ляшенко О. І. Моделі організації державної підсумкової атестації випускників гімназій [Models of organization of the state final examination of gymnasium graduates] / О. І. Ляшенко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 251–252. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719869/>.

Представлено моделі організації в Україні державної підсумкової атестації випускників гімназій у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

The models of organization of the state final certification of gymnasium graduates in Ukraine in the form of independent external assessment are presented.

Ляшенко О. І. Модернізація змісту освіти як чинник реформування української школи [Modernizing the content of education as factor reforming Ukrainian school] / Ляшенко О. І. // Фізика як змістовий і концептуальний елемент природничої освіти і її роль у процесі розбудови нової української школи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Чернігівські методичні читання з фізики та

астрономії. 2019». – Чернівці, 2019. – С. 3-5. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/717258/>.

У статті проаналізовано стан дослідження проблеми змісту загальної середньої освіти, окреслено найважливіші напрями модернізації змісту освіти в умовах реформування української школи. Зазначається, що сучасна парадигма освіти ґрунтується на трьох апробованих підходах – особистісно орієнтованому, діяльнісному і компетентнісному. Їх взаємозв'язок визначає сутність нинішніх трансформаційних процесів в освіті, зокрема щодо модернізації змісту освіти. Водночас зазначається, що залишається недостатньо дослідженою проблема стандартизації змісту освіти, унаслідок чого мають місце певні труднощі в роботі над освітніми стандартами і програмами.

The report analyzes the state of research on the problems of the content of primary and general secondary education in scientific institutions of the NAES of Ukraine, describes the main achievements of scientists of the Academy in recent years, in particular, concerning the conceptual and educational support of updating the content of education, identified the most important areas of modernization of the content of education in the context of the reform of the Ukrainian school. Problems of the formation and implementation of the content of education are constantly among the priority areas of research of scientific institutions of the NAES of Ukraine. In the last four years, academics have created about 40 study programs and more than 100 textbooks. The unifying factor of the modern education paradigm, on the basis of which the Ukrainian school is being reformed, is the integration of three approaches known in pedagogy and school practice - personality-oriented, activity-based and competence-based. Competence-based approach allows you to realize knowledge through the ability of students to use them in life and through the assimilation of value relationships of students to the results of their practical activities. Their relationship determines the essence of transformational processes in education. It is indicated that the problem of standardization of the content of education remains insufficiently studied, as a result of which work on the standards of general secondary education and educational programs is complicated. Among the priority tasks of scientific researches of the NAES of Ukraine should be the problems of integration and differentiation of the content of education, education and development intellectual gifted children, widespread use in the educational process of ICT, preparation of teachers for work in the conditions of competence-based learning etc.

Ляшенко О. І. Про зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень учнів гімназії [About external independent assessment of educational achievements of pupils of gymnasia] / Ляшенко О. І. // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – С. 235–236. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/714975/>.

У тезах сформульовано та обґрунтовано принципи проведення державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного

оцінювання випускників закладів загальної середньої освіти та запропоновано напрями його запровадження в українських гімназіях.

The theses formulated and substantiated the principles of conducting state final attestation in the form of external independent evaluation of graduates of institutions of general secondary education and suggested directions of its introduction in Ukrainian gymnasia.

Ляшенко О. І. Про можливий підхід до оцінювання результатів навчання випускників гімназії [On a possible approach to evaluating the learning outcomes of high school graduates] / О. І. Ляшенко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2020 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 105-106. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/726012/>.

Висвітлено можливий підхід до оцінювання результатів навчання випускників гімназії – комплексна оцінка на основі результатів державної підсумкової атестації у формі незалежного оцінювання й оцінки вчителя з урахуванням вагових коефіцієнтів.

The possible approach to the evaluation of the learning outcomes of high school graduates is highlighted that is a complex assessment based on the results of the state final certification in the form of independent assessment and evaluation of the teacher taking into account the weights coefficients.

Науменко С. Досвід сертифікаційного оцінювання здобувачів середньої освіти у Грузії [Experience of certification assessment of secondary school students in Georgia] / Світлана Науменко // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2020: глобалізований простір інновацій : матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конференції, Київ, 28 травня 2020 р. / НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України ; за заг. ред. О. І. Локшиної. – Київ ; Біла Церква : Авторитет, 2020. – С. 249-252. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721074/>.

У тезах висвітлено досвід Грузії щодо реалізації сертифікаційного оцінювання здобувачів освіти у формі випускних іспитів за курс середньої школи та вступних іспитів до закладів вищої освіти у перспективах використання цього досвіду в Україні.

The abstracts highlight the experience of Georgia as to the implementation of certification assessment of students in the form of final exams for secondary school and entrance exams to higher education institutions in terms of using this experience in Ukraine.

Науменко С. Зовнішнє оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти: зарубіжний досвід [External evaluation after completion of basic secondary education: foreign experience] / Світлана Науменко // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2018: трансформації та інновації в освіті у глобалізаційному світі : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 07-08 червня 2018 р.). – Київ-

Дрогобич : ТзОВ «Трек-ЛТД», 2018. – С. 116–118. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/711138/>.

У тезах представлено досвід країн Європи (Великої Британії, Ірландії, Ісландії, Нідерландів, Норвегії, Франції) щодо проведення зовнішнього оцінювання (державних іспитів) по закінченню закладів базової середньої освіти (для учнів 14-16 років). Проаналізовано мету і завдання цих іспитів та процедуру вибору здобувачем освіти (учнем, випускником) навчальних предметів. Висвітлено довід щодо використання результатів зовнішнього оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти як механізму визначення напряму майбутньої спеціалізації здобувача освіти на наступних рівнях освіти.

In these theses presented the experience of the European countries (Great Britain, Ireland, Island, the Netherlands, Norway, and France) in conducting external evaluation (school examinations) after the completion of basic secondary education institutions (pupils of 14-16 years old). The purpose and tasks of these exams and the procedure of the choice by the educational subjects (pupil, graduate) of educational subjects was analyzed. The experience about using of the results of external evaluation after the completion of basic secondary education's institutions as a mechanism for determining of the direction of future specialization by educational subjects on the next educational levels was highlighted.

Науменко С. Зовнішнє незалежне оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти у країнах близького зарубіжжя [Independent external evaluation after the graduation of basic secondary education institutions in the countries of the near abroad] / Світлана Науменко // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2019: інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації: матеріали III Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 30 травня 2019 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. – Київ-Дрогобич : ТзОВ «Трек-ЛТД», 2019. – С. 133-135. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716238/>.

У матеріалах конференції представлено досвід запровадження зовнішнього незалежного оцінювання (державних випускних іспитів) по закінченню закладів базової середньої освіти у країнах близького зарубіжжя та окреслено перспективи зовнішнього незалежного оцінювання на рівні базової середньої освіти в Україні у контексті цього досвіду.

These materials of the conference presented the experience of introducing an independent external evaluation (state final examinations) after the graduation of basic secondary education institutions in the countries of the near abroad and outlined the perspectives for independent external evaluation at the level of basic secondary education in Ukraine in the context of this experience.

Науменко С. Особенности использования тестовых технологий в образовательном процессе в учреждениях общего среднего образования в Украине [The features of using of the test technologies in the educational

process in institutions of general secondary education in Ukraine] / Науменко Светлана // Cadrul didactic – promotor al politicilor educaționale : materialele conferinței științifice internaționale, 11-12 octombrie 2019, Chișinău. – Chișinău : Institutul de Științe ale Educației (Tipogr. „Print-Caro”), 2019. – P. 47-52. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/717430/>.

У статті представлено особливості використання тестових технологій в освітньому процесі в українських закладах загальної середньої освіти. Проаналізовано форми тестових завдань, які використовуються в тестах державної підсумкової атестації учнів по завершенню 4, 9 та 11 класів, зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, і загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи». Виявлено, що в освітньому процесі в українських закладах загальної середньої освіти застосовуються закриті й відкриті тестові завдання різних форм. Зокрема в моніторинговому дослідженні більшу частину складають тестові завдання відкритої форми. Зроблено висновки, що завдання сучасного вчителя закладу загальної середньої освіти – використовувати на своїх уроках різні форми тестових завдань з метою навчити учнів давати відповіді на них.

The article presents the features of using of the test technologies in the educational process in Ukrainian institutions of general secondary education. The forms of test tasks that are used in tests of the state final certification of students at the completion of grades 4, 9 and 11 of an external independent assessment of the learning outcomes, obtained on the basis of complete general secondary education and a nationwide monitoring study of the quality of primary education “The Formation of Reading and Mathematical Competencies of the primary school graduates” are analyzed. It was revealed that in the educational process in Ukrainian institutions of general secondary education, closed and open test tasks of various forms are used. Moreover, in the monitoring study, the majority of the tests are in open form. It is concluded that the task of the modern teacher of the institution of general secondary education is to use different forms of test tasks in their lessons in order to teach students to give answers to them.

Науменко С. Особливості застосування зовнішнього незалежного оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти у зарубіжних країнах [Peculiarities of the using of external independent assessment after graduation of basic secondary education in foreign countries] / Светлана Науменко // Природнича освіта і наука для сталого розвитку України: проблеми і перспективи : збірник наукових матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (10-11 жовтня 2019 року, м. Глухів). – Суми : Вінниченко М.Д., 2019. – С. 77-82. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/717591/>.

У тезах висвітлено особливості застосування зовнішнього незалежного оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти у зарубіжних

країнах. Виявлено, що у більшості зарубіжних країн іспит з природничого предмету (один іспит з предмету «наука» (science), що охоплює відомості з біології, хімії, фізики, або один чи кілька предметів з природничих наук) є обов'язковим або на вибір здобувача освіти іспитом зовнішнього незалежного оцінювання.

The thesis highlights the peculiarities of the using of external independent assessment after graduation of basic secondary education in foreign countries. It is revealed that in most foreign countries, the natural sciences exam (one science exam covering biology, chemistry, physics, or one or more subjects in the natural sciences) is mandatory or to choose the exam of external independent assessment by an educational applicant.

Науменко С. О. Вітчизняний та зарубіжний досвід реалізації сертифікаційного оцінювання здобувачів середньої освіти в умовах пандемії COVID-19 [Domestic and foreign experience in the implementation of certification assessment of applicants for secondary education in the context of the pandemic COVID-19] / Науменко Світлана Олександрівна // Science and Practice: Implementation to Modern Society : Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Conference (August 16-18, 2020). – Manchester, Great Britain : Peal Press Ltd., 2020. – P. 44-53. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721643/>.

У статті висвітлено особливості реалізації сертифікаційного оцінювання (державної підсумкової атестації та зовнішнього незалежного оцінювання) в Україні та зарубіжних країнах у 2020 р. в умовах пандемії COVID-19. Представлено досвід зарубіжних країн щодо розроблення альтернативних систем оцінювання. Окреслено заходи для переведення сертифікаційного оцінювання з офлайн в онлайн-формат.

The article highlights the features of the implementation of certification assessment (state final certification and external independent assessment) in Ukraine and foreign countries in 2020 in the context of the pandemic COVID-19. The experience of foreign countries in the development of alternative assessment systems is presented. Undertakings to translate the certification assessment from offline to online format are outlined.

Науменко С. О. Вплив форми тестових завдань на рівень освітніх результатів з географії здобувачів базової середньої освіти [Influence of the form of test tasks on the level of educational outcomes of the geography of the seekers for basic secondary education] / Науменко С. О. // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – С. 242–243. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/713419/>.

У тезах представлено результати дослідження з проблеми: «Методика державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії». Зокрема, під час дослідження було виявлено вплив форми тестових завдань на рівень освітніх результатів

здобувачів базової середньої освіти. Так, відповідаючи на завдання закритої форми, здобувачі освіти отримують кращі результати. При цьому, вони впевненіші у своїх відповідях, відповідаючи на завдання відкритої форми, але ця їхня впевненість переоцінена: насправді вони частіше дають неправильні відповіді на ці завдання.

In the thesis the results of the research on the problem are presented, that is “Methodology of the state final attestation in the form of external independent evaluation of graduates of the gymnasium”. In particular, during the research the influence of the form of test tasks on the level of educational outcomes of the seekers for basic secondary education was revealed. Thus, answering the tasks of the closed form, education seekers get better results. At the same time, they are more confident in their responses, answering open form tasks, but their confidence is overestimated: in fact. They often give incorrect answers to these tasks.

Науменко С. О. Завдання з нетекстовими елементами у підручниках географії для 9 класу [Tasks with non-text elements in geography textbooks for 9th grade] / Науменко С. О. // Проблеми сучасного підручника : збірник тез Міжнародної науково-практичної Інтернет конференції (наукове видання), 28-29 травня 2020 р., м. Київ. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 134-137. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/720764/>.

У тезах представлено результати аналізу чинних підручників географії для 9 класу щодо розміщення в них завдань з нетекстовими елементами. Охарактеризовано ці нетекстові елементи та подано їх кількість і відсотки. Зроблено висновок про актуальність проблеми формування у здобувачів загальної середньої освіти умінь працювати з нетекстовими елементами.

The abstracts present the results of the analysis of current textbooks of geography for 9th grade as to the placing of tasks with non-text elements in them. These non-text elements are characterized and their number and percentages are given. The conclusion is made about the urgency of the problem of skills formation to work with non-text elements of students of general secondary education.

Науменко С. О. Зарубіжний досвід використання комп'ютерного адаптивного тестування як суб'єкт-орієнтованого інструменту оцінювання освітніх результатів здобувачів освіти [Foreign experience in using computer adaptive testing as a subject-oriented tool for assessing the educational outcomes of students] / Науменко Світлана Олександрівна // Impatto dell'innovazione sulla scienza: aspetti fondamentali e applicati : raccolta di articoli scientifici «ΛΟΓΟΣ» con gli atti della Conferenza scientifica e pratica internazionale, 26 giugno 2020, Verona, Italia. – Verona : Piattaforma scientifica europea, 2020. – Т. 2. – Р. 40-44. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721073/>.

У тезах на прикладах досвідів Грузії і Данії висвітлено зарубіжний досвід використання комп'ютерного адаптивного тестування як суб'єкт-орієнтованого інструменту оцінювання освітніх результатів здобувачів

освіти. Окреслено переваги та труднощі застосування комп'ютерного адаптивного тестування.

The abstracts on the examples of the experiences of Georgia and Denmark highlight the foreign experience of using computer adaptive testing as a subject-oriented tool for assessing the educational outcomes of students. The advantages and difficulties of using computer adaptive testing are outlined.

Науменко С. О. Зовнішнє незалежне оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти: досвід європейських країн [External independent evaluation after the completion of basic secondary education institutions: experience of European countries] / Науменко Світлана Олександрівна // Практична філософія і Нова українська школа : збірник матеріалів доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16 травня 2019 р., м. Київ / за заг. ред. Дічек Н. П. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 95-99. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/717357/>.

У матеріалах конференції представлено європейський досвід запровадження зовнішнього незалежного оцінювання (державних випускних іспитів) по закінченню закладів базової середньої освіти та окреслено перспективи зовнішнього незалежного оцінювання на рівні базової середньої освіти в Україні у контексті цього досвіду.

The materials of the conference presented the European experience of introducing an independent external evaluation (state final examinations) after the completion of basic secondary education institutions and the perspectives for independent external evaluation at the level of basic secondary education in Ukraine in the context of this experience is outlined.

Науменко С. О. Експериментальне дослідження залежності результатів моніторингу навчальних досягнень учнів від форми тестових завдань [Experimental study as to the dependence of monitoring results of pupils' educational achievements from the form of test tasks] / Науменко С. О. // Сучасні наукові дослідження на шляху до євроінтеграції : матеріали міжнародного науково-практичного форуму (21-22 червня 2019 р.), Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. – Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2019. – Ч. 2. – С. 371-373. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716746/>.

У матеріалах форуму висвітлено результати експериментального дослідження щодо залежності результатів моніторингу навчальних досягнень здобувачів базової середньої освіти (учнів) від форми тестових завдань.

The materials of the forum highlight the results of an experimental study as to the dependence of the results of monitoring of educational achievements of basic secondary education seekers (pupils) from the form of test tasks.

Науменко С. О. Електронні освітні ресурси як інструмент підготовки здобувачів базової освіти до зовнішнього незалежного оцінювання у країнах близького зарубіжжя [Electronic educational resources as a tool for preparation of basic educational seekers for independent external evaluation in the countries of the near abroad] / Науменко С. О. // Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 14 травня 2019 р., м. Київ. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 86-87. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716049/>.

У тезах представлено досвід використання електронних освітніх ресурсів як інструменту підготовки здобувачів базової освіти до зовнішнього незалежного оцінювання у країнах близького зарубіжжя та окреслено перспективи цього досвіду для України.

These theses presented the experience of using electronic educational resources as a tool for preparation of basic educational seekers for independent external evaluation in the countries of the near abroad and the perspectives for this experience for Ukraine are outlined as well.

Науменко С. О. Європейський досвід запровадження зовнішнього незалежного оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти [European experience of introducing an independent external evaluation after the graduation of basic secondary education institutions] / Науменко Світлана Олександрівна // Практична філософія і Нова українська школа: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16 травня 2019 р., м. Київ [Електронне видання]. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 142-145. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/716048/>.

У тезах представлено європейський досвід запровадження зовнішнього незалежного оцінювання (державних випускних іспитів) по закінченню закладів базової середньої освіти та окреслено перспективи зовнішнього незалежного оцінювання на рівні базової середньої освіти в Україні у контексті цього досвіду.

These theses presented the European experience of introducing an independent external evaluation (state final examinations) after graduation of basic secondary education institutions and outlined the perspectives for independent external evaluation at the level of basic secondary education in Ukraine in the context of this experience.

Науменко С. О. Механізми та умови запровадження нових форм сертифікаційного оцінювання здобувачів базової середньої освіти [Mechanisms and conditions for introduction of new forms of certification assessment of students for basic secondary education] / С. О. Науменко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2020 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – С. 111–112. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/723817/>.

У тезах виставлено механізми та умови запровадження нових форм сертифікаційного оцінювання здобувачів базової середньої освіти.

The abstracts set out the mechanisms and conditions for the introduction of new forms of certification assessment of students for basic secondary education.

Науменко С. О. Нетекстові елементи у тестових завданнях зовнішнього незалежного оцінювання [Non-textual elements in independent external assessment's test tasks] / С. О. Науменко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 257–258. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719097/>.

У тезах висвітлено результати аналізу тестових завдань із нетекстовими елементами тестів зовнішнього незалежного оцінювання з природничих предметів, що використовуються в Україні та в окремих країнах близького зарубіжжя. З'ясовано, що основні труднощі використання тестових завдань із нетекстовими елементами характерні не лише для українських здобувачів освіти (учнів), а й для здобувачів освіти країн близького зарубіжжя.

The thesis covers the results of the analysis of test tasks with non-textual elements of the external independent assessment tests as to the natural subjects used in Ukraine and in the certain countries of the near abroad. It has been found out that the main difficulties of using test tasks with non-textual elements are common not only for Ukrainian students, but also for students of near abroad countries.

Науменко С. О. Перспективи запровадження онлайн зовнішнього незалежного оцінювання в Україні [Prospects as to the introduction of online external independent assessment in Ukraine] / Науменко С. О. // Оцінювання досягнень здобувачів загальної середньої освіти: сучасні виклики та перспективи : зб. наук. праць [за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. (22 жовтня 2020 р., м. Хмельницький)]. – Хмельницький : Видавництво ХОІППО, 2020. – С. 48-59. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/722159/>.

У статті висвітлено зміни, які відбулися в Україні та світі у процедурі сертифікаційного оцінювання випускників 2020 року внаслідок пандемії COVID-19. Окреслено чинники, які нині стоять на заваді переведення в Україні зовнішнього незалежного оцінювання з офлайн в онлайн формат. Висвітлено заходи переведення сертифікаційного оцінювання з офлайн в онлайн формат у середньостроковій перспективі.

The article highlights the changes that have taken place in Ukraine and around the world in the procedure of certification assessment of graduates in 2020 due to the COVID-19 pandemic. The factors that currently hinder the transfer of external independent assessment from offline to online format in Ukraine are outlined. Measures to transfer certification assessment from offline to online format in the medium term are highlighted.

Науменко С. О. Проблеми формування та оцінювання читацької компетентності у закладах загальної середньої освіти [Problems of formation and assessment of reading competence in general secondary education institutions] / Науменко Світлана Олександрівна // Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві: матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції, 12 вересня 2019 р., м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. – Київ: УОВЦ «Оріон», 2019. – С. 88-92. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/718774/>.

У тезах висвітлено проблеми формування та оцінювання читацької компетентності у закладах загальної середньої освіти. Зроблено висновок, що одним із завдань сучасного освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти на усіх уроках має бути навчити здобувачів освіти «читати» нетекстові елементи, тобто сформувані в них навичку знаходити, аналізувати, інтерпретувати тощо інформацію, подану за допомогою нетекстових елементів.

The thesis highlights the problems of formation and assessment of reading competence in general secondary education institutions. It is concluded that one of the tasks of the modern educational process in the institutions of general secondary education on all the lessons should be the training of applicants to "read" non-textual elements, that is, to form in them the ability to find, analyze, interpret, etc. information provided by means of non-textual elements.

Науменко С. О. Структурно-символічні зображення у підручниках географії для 6-9 класів [Structural and symbolic images in geography textbooks for 6-9th grades] / Науменко С. О. // Проблеми сучасного підручника: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне видання), 28-29 травня 2020 р., м. Київ. – Київ: Педагогічна думка, 2020. – С. 62-67. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721642/>.

У тезах представлено результати аналізу чинних підручників географії для 6-9 класів щодо розміщення в них завдань із структурно-символічними зображеннями (нетекстовими елементами (рисунками, таблицями, графіками, схемами, картами тощо). Охарактеризовано ці зображення, подано їх кількість і відсотки та наведено приклади. Зроблено висновок про актуальність проблеми формування у здобувачів загальної середньої освіти умінь працювати із структурно-символічними зображеннями.

The abstracts present the results of the analysis of current geography textbooks for 6-9th grades as to the placing of structural and symbolic images (non-text elements (drawings, tables, graphs, diagrams, maps, etc.)) in them. These structural and symbolic images are characterized, their number and percentages are given and examples were referred to, as well. The conclusion is made about the urgency of the problem of skills formation to work with structural and symbolic images of students of general secondary education.

Науменко С. О. Тенденції розвитку методології та процедур державної підсумкової атестації на рівні базової загальної середньої освіти в Україні [Trends in the development of methodology and procedures for the state final certification at the level of basic general secondary education in Ukraine] / Науменко Світлана Олександрівна // Modalități conceptuale de dezvoltare a științei moderne : colecție de lucrări științifice «ΛΟΓΟΣ» cu materiale conferinței științifice și practice internaționale, 20 noiembrie 2020, București, România. – București : Platforma europeană a științei, 2020. – Vol. 3. – P. 80-83. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/722558/>.

У тезах висвітлено тенденції розвитку методології та процедур державної підсумкової атестації на етапі завершення базової середньої освіти в Україні.

The abstracts highlight the trends in the development of methodology and procedures for the state final certification at the stage of completion of basic secondary education in Ukraine.

Науменко С. О. Тестові завдання у формі зовнішнього незалежного оцінювання як інструмент аналізу особливостей освітнього процесу з географії в гімназії [Test tasks in the form of independent external evaluation as a tool for analyzing the peculiarities of the educational process in geography in the gymnasium] / С. О. Науменко // Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку : матеріали Міжнар. наук. конф. 29-30 березня 2019 р., м. Дніпро. – Дніпро : СПД «Охотнік», 2019. – Ч. I. – С. 184-186. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/715662/>.

Представлено результати дослідження з проблеми «Методика державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії». Охарактеризовано тестові завдання у формі зовнішнього незалежного оцінювання як інструмент аналізу особливостей освітнього процесу з географії в гімназії.

The results of the research on the problem “Methodology of state final attestation in the form of independent external evaluation of graduates of the gymnasium” were presented. The test tasks in the form of the independent external evaluation as a tool of the analysis of the peculiarities of the educational process in geography in the gymnasium were described.

Науменко С. О. Формувальне оцінювання як напрям реформування середньої освіти в Україні [The formative assessment as a direction of reforming of the secondary education in Ukraine] / Науменко Світлана Олександрівна // Диференціація у шкільній освіті: історичний досвід і сучасні технології : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 16 травня 2018 р., м. Київ. – Київ : Інститут педагогіки, 2018. – С. 182–184. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/715563/>.

У тезах представлено формувальне оцінювання як напрям реформування середньої освіти в Україні. Розкрито мету цього оцінювання, принципи запровадження в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. Висвітлено зарубіжний досвід застосування формувального оцінювання в закладах загальної середньої освіти.

These theses presented the formative assessment as a direction of reforming of the secondary education in Ukraine. The purpose of this assessment, as well the principles of introduction in the educational process of institutions of general secondary education was revealed. The foreign experience of introduction of the formative assessment in the institutions of the general secondary education was highlighted.

Топузова А. В. Науково-історичний складник тестів із природничих дисциплін для державної підсумкової атестації випускників гімназії [Scientific-historical component of tests on natural sciences for the state final examination of graduates of the gymnasium] / Топузова А. В. // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – С. 244-245. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/714976/>.

У тезах представлено необхідність включення науково-історичного складника у тести із природничих предметів для державної підсумкової атестації випускників гімназії.

The thesis presents the need to include a scientific and historical component in the tests for natural subjects for the state final examination of graduates of the gymnasium.

Топузова А. В. Хронологічний підхід до вивчення географії [A chronological approach to the study of geography] / А. В. Топузова // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – С. 259–261. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719875/>.

Окреслено важливість використання хронологічного підходу під час вивчення географії. Наголошено на важливості використання хронологічних фактів у тестових завданнях під час поточного і підсумкового оцінювання.

The importance of using a chronological approach in the study of geography is outlined. The importance of using the chronological facts in the test tasks during the current and final assessment is emphasized.

Hryvko A. The problem of the effects of tasks order on the test results: a brief overview of the research [Проблема впливу послідовності завдань на результати тестування: короткий огляд досліджень] / Antonina Hryvko // Paradigmatic view on the concept of world science : Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (August 21, 2020, Toronto, Canada). – Toronto, Canada : European Scientific Platform, 2020. – Vol. 2. – P. 21–22. – DOI:

<https://doi.org/10.36074/21.08.2020.v2.06>. –
<https://lib.iitta.gov.ua/721743/>.

Accessed on:

У тезах узагальнено основні результати огляду досліджень, спрямованих на вивчення проблеми впливу послідовності тестових завдань на результати педагогічного тестування.

The abstracts summarize the review of the main results of research aimed at studying the problem of the effects of tasks order on the test results.

Hryvko A., Zhuk Yu. The research of the effect of different question forms and their combination variability on the results of testing [Дослідження впливу різних форм тестових завдань і варіативності їх поєднання в одному тесті на результати тестування] / Antonina Hryvko, Yurii Zhuk // SHS Web Conferences. – 2020. – Vol. 75. – DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/20207504004>. – Accessed on: <https://lib.iitta.gov.ua/719923/>.

У статті розглянуто проблему впливу відкритих і різних типів закритих форм тестових завдань на результати тестування учнів середньої школи. Актуальність розглядуваних питань обґрунтовано необхідністю емпіричних даних для розроблення/ удосконалення якісних тестів для підсумкового тестування учнів середньої школи, що зумовлено наявністю нерозв'язаних суперечностей у поглядах науковців на проблему еквівалентності діагностичного потенціалу та складності закритих і відкритих тестових завдань, а також щодо мономорфності / поліморфності тестів.

Метою дослідження було виявлення і вивчення особливостей впливу чотирьох форм тестових завдань і їх поєднання в поліморфному тесті на результативні показники тестування учнів середньої школи. У дослідженні, проведеному в предметному полі навчання рідної (української) мови, взяли участь учні 8 і 9 класів (N = 164). Використані в процесі дослідження засоби (критеріально-орієнтовані авторські тести, анкета) та описові й математично-статистичні методи аналізу результатів (факторний аналіз, дисперсійний аналіз тощо) дали змогу довести наявність впливу чинника «форма тестових завдань» на результати тестування, а також визначити такі поєднання форм завдань, які характеризуються найбільшою діагностичною достовірністю (найменше впливають на результати). Вказано на недоліки представленого дослідження та обґрунтовано перспективи його продовження та поглиблення, пов'язані з подальшим вивченням оптимальної емпірично обґрунтованої структури тесту.

The purpose of the research was to identify and study the features of the effect of four questions forms and their combination in polymorphic test on the output indicators of secondary school students' testing. In the study, conducted in the subject field of studying native (Ukrainian) language, took part students of 8th and 9th-grades (N=164). The tools (criterion-oriented author's tests, questionnaire) and methods of results' analysis (factor analysis, dispersion analysis, etc.) used in the research process, made it possible to prove the existence of the effect of factor "question form" on the test scores (impact power is up to 35%), and also to

determine combination of question forms that is characterized by the highest diagnostic accuracy. Results of a study indicate that it is advisable to construct a polymorphic linguistic test. The combination of the multiple-choice questions with one correct answer with using the text and constructed-response questions can ensure the clarity of output indicators of testing (with the least effect of question forms on them), in case evenly balance of these questions in the test. The disadvantages of the study are pointed out and prospects for their continuation and deepening, connected with further study of the optimal empirically valid test structure, are substantiated.

Hryvko A., Sytnyk O., Zhuk Yu. Exploring students' views on ICT skills as the components of journalists' professional competence: EDM aspect [Вивчення поглядів студентів на ІКТ-навички як складника професійної компетентності журналістів: аспект EDM] / Antonina Hryvko, Olexii Sytnyk, Yurii Zhuk // CEUR-WS Conference Proceedings : Proceedings of the 16th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer. Volume II: Workshops (Kharkiv, Ukraine, October 06-10, 2020). – Kharkiv, 2020. – Vol. 2732. – Part V: 8th Illia O. Teplytskyi Workshop Computer Simulation in Education (CoSinE 2020). – P. 934–947. – Accessed on: <https://lib.iitta.gov.ua/722519/>.

У статті розглянуто проблему вивчення уявлень студентів про інструментальну компетентність журналістів (ІКЖ) як предиктора їх професійного становлення. Актуальність розглянутих питань обґрунтовано необхідністю використання системи EDM в закладах вищої освіти, що зумовлено суперечностями, які спостерігаються між сучасними запитами ринку праці в галузі журналістики та професійною підготовкою випускників. У зв'язку з цим пропонується дослідження спрямовано на пошуки можливих причин існуючих суперечностей. На основі результатів вивчення освітніх документів та наукової літератури виокремлено 23 ІКТ-навички (компоненти ІКЖ), необхідні журналістам для виконання професійних завдань та запропоновано студентам першого року навчання (N=207) трьох закладів вищої освіти оцінити їх важливість (необхідність). Використана в дослідженні анкета, що складалась із блоку демографічних запитань та блоку Likert-type запитань, дала змогу побудувати рейтинг важливості оцінюваних навичок для студентів I курсу та за допомогою факторного аналізу визначити чотири значущі групи компонентів ІКЖ, які в основному відповідають сучасній науковій думці: навички вебпублікації; навички кібербезпеки, навички підготовки мультимедійного контенту та володіння інструментами просування медіа. Результати опитування першокурсників зіставлено з результатами аналізу освітніх програм за спеціальністю 061 «Журналістика» українських університетів та виявлено напрями можливого удосконалення організаційного складника журналістської освіти. У висновках аргументовано використання методики висвітленого дослідження для розроблення одного з компонентів системи аналізу освітніх perception data і

запропоновано перспективні напрями подальших досліджень, зокрема, вивчення уявлень про різні компоненти професійної компетентності журналістів студентів, викладачів та потенційних роботодавців з метою їх синхронізації в аспекті вдосконалення журналістської освіти.

The article deals with the problem of studying students' views of the instrumental competence of journalists (ICJ) as a predictor of their professional development. The urgency of the issues under consideration is justified by the need to use the Educational Data Mining (EDM) system in higher education institutions, which is caused by the contradictions between the contemporary demands of the journalism labour market and the professional training of graduates. In this regard, the proposed study is aimed at finding possible causes for existing contradictions. Based on the results of the study of educational documents and the review of the scientific literature, authors identified the 23 information computer technologies skills that are required for journalists to perform professional tasks. The students of the first year of study (N=207) of three universities were asked to evaluate the importance/necessity of these ICT skills. The used in the survey questionnaire, that consist of demographic and Likert-type questions, provided an opportunity to rank the importance of assessed skills and to identify through factor analysis four significant groups of ICJ-components. They are web publishing skills, cybersecurity skills, multimedia content preparation skills, and media promotion tools. Authors compared the results of the first-year students' survey with the results of the analysis of educational programs in the speciality 061 "Journalism" (of Ukrainian universities) and identified the directions of possible improvement of the organizational component of journalistic education. The conclusions justify the using of illuminated research methodology to develop a system of analysis of educational perception data and propose prospective directions for further research.

Hryvko A. V. Forming students' reading skills: modern challenges [Формування в учнів читацьких умінь: виклики сучасності] / Hryvko Antonina Viktorivna // Science and Practice: Implementation to Modern Society: Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference (May 6-8, 2020, Manchester. Great Britain). – Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., 2020. – P. 142–143. – Accessed on: <https://lib.iitta.gov.ua/720417/>.

У праці на основі аналізу актуальних досліджень окреслено проблему щодо недостатнього рівня сформованості в українських школярів умінь читати й аналізувати полікодові тексти. Запропоновано можливі шляхи розв'язання означеної проблеми.

Based on the analysis of current research, the paper outlines the problem of insufficient level of Ukrainian students' ability to read and analyze polycode texts. Possible solutions to this problem are suggested.

Lukina T. National assessment of basic education graduates with the eyes of teachers and applicants of education: analysis of reasons for non-perception [Національні випробування випускників основної школи

очима вчителів і здобувачів освіти: аналіз причин несприйняття]
/ Lukina Tetyana // Innovative development of science and education : Abstracts of the 1st International scientific and practical conference (March 29-31, 2020, Athens, Greece). – Athens, Greece : ISGT Publishing House, 2020. – P. 245-250. – Accessed on: <https://lib.iitta.gov.ua/719844/>.

У роботі проаналізовано причини негативного ставлення основних учасників освітнього процесу (вчителів і учнів 9 класів) до ідеї проведення державної підсумкової атестації у форматі зовнішнього незалежного оцінювання. Обґрунтовано, що найбільш сильний вплив спричиняють фактори, які характеризують психоемоційний стан здобувачів, а також домінуючі певні уявлення про поведінку під час атестації та обмеження вимірювальних можливостей тестів.

The article analyzes the reasons for the negative attitude of the main participants in the educational process (teachers and students of 9th grades) to the idea of conducting the state final certification in the form of an external independent assessment. It is proved that the most powerful influence is exerted by factors that characterize the psycho-emotional state of applicants, dominance of certain ideas about behavior during certification and the limited measuring capabilities of tests.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

В

Вашеняк І. Б. **46** (гол. ред.), **61** (гол. ред.)

Ващенко В. А. **51**

Ващенко Л. С. **6-12, 24-27, 42-51**

Г

Гжесяк Я. **42** (ред.-упоряд.), **43** (ред.-упоряд.), **59** (ред.-упоряд.)

Головка С. Г. **6-7, 13, 15-16, 18, 51-58**

Гривко А. В. **6-7, 19-21, 38, 58-66, 92-95**

Грищенко Г. А. **32**

Д

Дворецька Л. П. **22, 66-70**

Дічек Н. П. **55** (ред.), **65** (ред.), **87** (заг. ред.)

Душний А. **44** (ред.-упоряд.), **58** (ред.-упоряд.)

Ж

Жук Ю. О. **6-7, 11, 15, 21, 24-27, 40, 61, 64, 66, 70-71, 93-94**

З

Зимомря І. **42** (ред.-упоряд.), **43** (ред.-упоряд.), **44** (ред.-упоряд.), **59** (ред.-упоряд.)

І

Ільницький В. **42** (ред.-упоряд.), **43** (ред.-упоряд.), **44** (ред.-упоряд.), **59** (ред.-упоряд.)

К

Култаєва М. Д. **55** (ред.), **65** (ред.)

Л

Локшина О. І. **43** (заг. ред.), **51-52** (заг. ред.), **59** (заг. ред.), **61** (заг. ред.), **66** (заг. ред.), **82-83** (заг. ред.)

Лукіна Т. О. **5-7, 28-30, 32, 71-79, 95**

Ляшенко О. І. **6-7, 32, 34, 80-82**

М

Махмудов М. **44** (ред.-упоряд.), **59** (ред.-упоряд.)

Н

Науменко С. О. **6-7, 16, 18, 36-37, 40, 54, 82-91**

С

Сергієнко В. П. **69** (заг. ред.)

Сисоєва С. О. **55** (ред.), **65** (ред.)

Ситник О. В. **65-66, 94**

Слабко В. М. **69** (заг. ред.)

Стреначікова М. **44** (ред.-упоряд.), **59** (ред.-упоряд.)

Т

Терещук С. І. **34**

Топузов О. М. **55** (ред.), **65** (ред.)

Топузова А. В. **92**

Я

Яценко Т. О. **90** (заг. ред.)

Н

Нгуєвко А. V. *див.* Гривко А. В.

Л

Lukina T. *див.* Лукіна Т. О.

Н

Naumenko S. *див.* Науменко С. О.

С

Sytnyk O. *див.* Ситник О. В.

Z

Zhuk Y. *див.* Жук Ю. О.

ДОВІДКОВЕ ВИДАННЯ

**Бібліографічний показчик
наукових праць
відділу моніторингу та оцінювання
якості загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України
(2018 – 2020 рр.)**

(Електронне видання)

До 95-річчя заснування Інституту педагогіки НАПН України

Обсяг вид. 6,9 авт. арк.

Видавництво «Педагогічна думка»
04053, м. Київ,
вул. Січових Стрільців, 52-а, корп. 2;
тел./факс: (044) 481-38-85
e-mail: book-x1@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3563 від 28.08. 2009 р.